

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

KURJER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЬ
по Вторникамъ и Пятницамъ.

WYCHODZI
we Wtorki i Piątki.

Часть Официальная.

ВЫСОЧАЙШИЯ ГРАМОТЫ.

1.
Любезнѣйшему Брату Нашему, Его Императорскому Высочеству, Великому Князю Николаю Николаевичу Старшему.

Въ ознаменованіе душевной признательности Нашей за тѣ полезныя труды, которыми отличается шестилѣтнее управленіе Вашего Императорскаго Высочества въ многочисленно нижнеперую частію и за блистательно во всѣхъ отношеніяхъ состояніе, какъ бывшей подъ Вашимъ начальствомъ гвардейской кавалеріи, такъ и всѣхъ вообще войскъ нынѣ повѣреннаго Вамъ отдѣльнаго гвардейскаго корпуса, жалую Васъ кавалеромъ ордена св. Равноапостольнаго князя Владимира 1-й степени, знаки коего при семъ препровождаю, повелеваю Вамъ возложить на себя и носить по установленію.

Пребываю къ Вамъ Императорскою милостию Нашею благосклонный.

2.
Любезнѣйшему Брату Нашему, Его Им-

ператорскому Высочеству, Великому Князю Михаилу Николаевичу.

Ревностными трудами и неуспинною дѣятельностію при исполненіи, въ теченіи 6-ти лѣтъ, многотрудныхъ обязанностей генерал-фельдцейхмейстера, а равно отеческою заботливостію и попеченіемъ по управленію военно-учебными заведеніями, которыя Вы нынѣ вынуждены оставить по отдаленности вновь ввереннаго Вамъ кавказскаго края, Ваше Императорское Высочество приобрѣли полное право на душевную Мою признательность, въ ознаменованіе коей, съ особеннымъ удовольствіемъ, жалую Васъ кавалеромъ ордена св. Равноапостольнаго князя Владимира 1-й степени, знаки коего при семъ препровождаю, повелеваю Вамъ возложить на себя и носить по установленію.

Пребываю къ Вамъ Императорскою милостию Нашею благосклонный.

На подлинномъ собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою написано:
„АЛЕКСАНДРЪ“.

С.-Петербургъ, 1-го января 1863 г.

Część Urzędowa.

NAJWYŻSZE DYPLOMATY.

1.
Najukochańszemu Bratu Naszemu Jego Cesarskiej Wysokości, Wielkiemu Księciu Mikołajowi Mikołajewiczowi starszemu.

W dowód serdecznej wdzięczności Naszej za te użyteczne prace, któremi się odznacza sześćoletni zarząd Waszej Cesarskiej Wysokości obszernym wydziałem inżynjerji, oraz za świetny pod każdym względem stan, tak zostającej pod Waszem zwierzchnictwem jazdy gwardyjskiej, jako też wszystkich w ogóle wojsk obecnie powierzonego Wam oddzielnego korpusu gwardji, mianuję Was kawalerem orderu św. Apostolskiego księcia Włodzimierza 1-jej klasy, którego znaki przy niniejszem dołączając, rozkazuję Wam przywdziać na siebie i nosić podług ustanowienia.

Pozostaję ku Wam z Cesarską łaską Naszą przychylnym.

2.
Najukochańszemu Bratu Naszemu, Jego

Cesarskiej Wysokości, Wielkiemu księciu Mikołajowi Mikołajewiczowi.

Gorliwemi pracami i nieustanną działalnością, przy wypełnieniu w przeciągu 6-ciu lat bardzo trudnych obowiązków generał-feldcejmistrza, tudzież ojcowską starannością i pieczołowitością w zarządzaniu wojennemi zakładami naukowemi, które obecnie porzucić zmuszeni jesteście z przyczyny odległości nowego powierzonego Wam kaukaskiego kraju, Wasza Cesarska Wysokość zdobyliście zupełne prawo na serdeczną Moją wdzięczność, w dowód jakowej ze szczególnym zadowolaniem, mianuję Was kawalerem orderu św. Apostolskiego księcia Włodzimierza 1-jej klasy, którego znaki przy niniejszem dołączając, rozkazuję Wam przywdziać na siebie i nosić podług ustanowienia.

Na oryginalnej Własnej JEJEGO CESARSKIEJ MOSCI ręce napisano:
„ALEKSANDER“.

S. Petersburg, 1-go stycznia 1863 g.

ИСКАТЕЛИ КЛАДОВЪ.

(МѢСТНЫЙ ОЧЕРКЪ).

Les castors étaient très répandus autrefois; la chasse et les animaux les ont détruits et les ont fait fuir.
Hollard.

(Окончаніе. См. N 2).

Въ это время на Нѣманѣ, который былъ шагахъ въ тридцати отъ насъ, раздался глухой ударъ, какъ будто бы отъ камня, ударившаго съ высоты плашмя объ воду; за нимъ другой, третій; въ отдаленіи имъ глухо вторили точно такіе же удары. Я вкочилъ на пригорокъ и сталъ смотрѣть на рѣку, освѣщенную луною. Ничего не было видно, кромѣ длинной струи мѣстахъ въ трехъ или четырехъ.

— „Да это бобръ! невольно вскрикнулъ я. Ясекъ забылъ весь міръ. Онъ весь былъ вниманіе, и стоялъ какъ прикованный не спуская глазъ съ Нѣмана. Марцелій выткнулъ шею и не выдержавъ, чтобы не вскрикнуть: „Опоздали, Яся! уже по рыбу пошла.“

Мои догадки оправдались: предо мною были истребители запряженнаго плота — бобръ.

— „Такъ вашъ кладъ плаваетъ. Bravo, пане Яне, bravo!“

Ясекъ опустил голову съ видомъ человека, которому ничего не остается сказать больше. Марцелій кусалъ ногти, безпокойно поглядывая то на меня то на Ясека.

Нѣсколько минутъ продолжалось общее молчаніе. Наконецъ Ясекъ началъ тихо:

— „Ну что же, пане, виновать. Богъ съ вами. Погубите, если хотите. Виновать, на бобръ или... Что же донесите, если угодно...“

— „Да изъ чего вы взяли, что я буду на васъ доносить. Мнѣ то какое дѣло до вашихъ бобръ.“

Марцелій сдѣлалъ три шага впередъ, чмокнувъ губами въ мое плечо и, не поворачиваясь, отступилъ на свое мѣсто.

— „Ахъ, пане, увидите съ нашимъ ревизоромъ или подловчимъ, расскажете какъ нибудь въ шутку — вотъ я и пропалъ тогда; совсѣмъ пропалъ, добавилъ онъ жалобно.“

— Можете быть увѣрены, не сдѣлаю этого. Марцелій посѣпшилъ повторить тотъ же самый маневръ.

— „Покорно благодарю, пане... все такъ же говорилъ Ясекъ. Пане, я вамъ хочу кое что сказать. Позвольте, я васъ провожу до дома?“

— „Сдѣлайте одолженіе, я даже прежде васъ просилъ объ этомъ, отвѣтилъ я смѣясь.“

— „Благодарю, пане. Ты, жердь, иди домой, да заведи желѣзо.“

— „Да какъ же, Яся, я одинъ то?...“

— „Такъ что же что охотнѣе!... экой дурачелъ, съѣсть тебя, что ли кто?...“

— „Кто же съѣсть, Яся... а все же таки...“

— „Иди дурачелъ, говорятъ. Ты только слушай меня. Кабы всегда меня слушалъ, все

было бы хорошо. Ясекъ началъ говорить ему что то на ухо.

Марцелій опять чмокнулъ около моего плеча, и согнувшись дугою, зашагалъ по направлению къ дому.

Мы шли съ Ясекомъ нѣсколько минутъ, молча. Наконецъ онъ началъ вкрадчивымъ голосомъ:

— „Такъ вы не сердитесь на меня, пане?“

— „Да за что же я на васъ буду сердиться.“

— „А за бобръ, пане?“

— „Да развѣ они мои?“

— „Такъ то, такъ, пане. А все страшно. Расскажите кому нибудь, дойдите до ревизора, — пропалъ я тогда.“

— „Да не бойтесь; вѣдь уже я вамъ сказалъ, что не скажу.“

— „Ахъ, пане, какъ не бояться. Ночи не сплю отъ страха съ тѣхъ поръ, какъ сталъ заниматься этимъ. Во снѣ даже спится. То я бобра поймалъ, то меня поймали. Вчера вотъ видѣлъ сонъ, будто меня поймали и привели къ князю. А онъ, пане, такой высокой, съ длинными усами, весь въ орденкахъ, въ золотѣ.“

— „Ты, говоритъ, какъ смѣешь моихъ бобръ ловить? Обратись ты за это самъ въ бобра. И будто я въ самомъ дѣлѣ бобръмъ сталъ.“

— „Ахъ страшно, пане. Чтобы ясный перунь спалилъ этихъ бобръ!“

— „Такъ зачѣмъ же вы пускаетесь въ такую дѣла, если вамъ страшно?“

— „Мой пане! что же дѣлать, когда деньги нужны: такъ деньги нужны, что просто страхъ. Одна только надежда на бобръ.“

— „Ну, что деньги нужны — это еще не причина. Кому не нужны деньги.“

— „Все, пане, не такъ, какъ мнѣ. Да и то сказать, уже если кому воровать апельсины, такъ уже пусть лучше человекъ воруешь, чѣмъ свинья. Теперь хоть бы на счетъ бобръ. Не я поймаю, такъ поймаетъ другой. Юзефъ какой нибудь, напримеръ...“

— „Что это за Юзефъ?“

— „А-тъ себѣ, не послѣдній тоже галганъ. Скряга, пане! А сколько тоже бобръ переловилъ. А что толку то. Приди нищій, ковалка хлѣба не выпроситъ, хоть тутъ сдохни у его порога. Самъ и въ постъ и въ праздникъ пустой крушникъ хлебаетъ.“

— „Ну Богъ съ нимъ, съ вашимъ Юзефомъ. Что же вамъ братъ съ него примѣръ. Для васъ все таки эти бобръ — чужая собственность.“

— „Пане добродѣю! Мой дорогой пане! Посудите вы сами. Если я не поймаю, все равно, поймаетъ другой, и вѣдь такъ только, изъ одной жадности.“

— „Такъ у васъ значить много господъ, промышляющихъ этимъ ремесломъ?“

— „У пане! Дайте только осени придти... Сколько разбогатѣло отъ нихъ и жидовъ, и мужиковъ, и нашей братьи шляхты. Капиталы составили, фольварки понакупили.“

— „Да у васъ здѣсь просто бобръвая Калифорнія.“

— „А такъ пане. Видали вотъ можетъ верстахъ въ четырехъ отъ дороги, такой красивый фольварочекъ? Тоже вѣдь на бобръвую струю да шкурки кушаютъ. Можетъ про нищаго слышали, что большой капиталъ оставилъ? Вы думаете, пане, что? Милостыню набралъ? Какъ же! Хоть напримеръ... да что вамъ, пане, говорить, вѣдь вы не знаете. А сколько, сколько отъ бобръвъ нажились. При бобрахъ не только что проживешь, да и грошъ скопишь.“

— „Но скажите пожалуйста: какъ эти бобръ не переvedутся, если ихъ такъ безжалостно истребляютъ?“

— „Ужь я и самъ, пане, дивлюсь. Должно быть мѣсто хорошее, пане, вотъ что. Посмотрите, пане, какой берегъ то, тишь то какая, лозы сколько. Бобръ это любятъ. Сколько ихъ слышавать — и все сюда. Прошлаго года, говорятъ, только четыре пары оставались, а теперь опять уже паръ пятнадцать есть.“

— „Такъ имъ счетъ ведутъ?“

— „А какъ же, ведутъ, пане. Да какой тамъ счетъ: абы только хандель.“

— „Такъ теперь и вы хотите счастья попробовать?“

— „Во что бы то ни стало. Я вамъ говорю, пане, что только одна и надежда на бобръ.“

— „Что же вамъ такая за крайность пришла?“

— „Мало ли что, пане. Платя, вотъ напримеръ, ничего нѣтъ; повѣрьте, въ костелъ не въ чемъ выйти —дохмотья одни. А вѣдь я тоже, пане, дворянинъ, хуже другихъ быть не хочется. Инструменты нужно купить; вѣрите ли, пане, сапожнымъ шиломъ кровь пускаю. А въ Вильно какъ хочется съездить, добавилъ онъ со вздохомъ.“

— „Это, я думаю, самое главное?“

— „Ахъ, мой пане! Проживши въ Вильнѣ четыре года, такъ высохнешь отъ тоски здѣсь... У меня тамъ, пане... Ясекъ опустилъ глаза и сталъ говорить тише, невѣста есть... Ахъ, пане, бѣдовая дѣвушка моя Костуся.“

— „Что же?“

— „Да такъ, пане. Живая эдакая шалунья... мучитъ любить меня, пане. Все страшно, что за приказнаго или за органиста замужъ выйдетъ. А какая, пане, хорошенькая. Уже есть ли гдѣ столько красавицъ, сколько въ Вильнѣ, а далеко имъ, далеко до моей Костуси.“

— „Такъ что же вы не женитесь? Пожалуй и въ самомъ дѣлѣ за органиста замужъ выйдетъ.“

— „Вотъ въ томъ то и бѣда, пане, что денегъ нѣтъ. О! если бы деньги сейчасъ же полетѣли бы къ ней. У Костуси тоже ничего нѣтъ. Она, пане, въ магазинѣ работаетъ, а мать у ней въ людяхъ живетъ. Отцу и не заикнись про Яся. Уже мало ли у него денегъ, а вонъ, говоритъ, чтобы жена была, хоть „коза бяла, абы пассажъ мила“. Вотъ недавно сватали одну паненку изъ „Почерницъ“. Господи, эдакая колода! Выше меня цѣлою годовою; возъ съ сѣномъ за заднія колеса подымаетъ. А отецъ не нахвалится: „Тебѣ, говоритъ, такую и надо; не бѣлоручку какую нибудь, а работницу хорошую, чтобы другой разъ мужескую работу могла справиться. Нынче то, говоритъ, работникъ вѣдь дорогъ“. Видите, пане, какъ разсуждаетъ. А если бы вы видѣли, пане, мою Костусю: тоненькая, стройненькая, какіе глазки, пане, губки, ротикъ... Ахъ, пане, пане... Ясекъ закрылъ лице руками, какъ бы защищаясь отъ милого и соблазнательного образа Костуси... — „Вотъ если бы мнѣ удалось наловить бобръвъ да выручить рублемъ эдакъ триста или четыреста...“

— „Ого! вотъ вы какъ!“

— „Что же, пане, было бы только счастье; другие и тысячи выручили. А меньше мнѣ нельзя. Костусѣ надо дать на приданое, да и самому одѣться. Безъ того и отецъ не согласится, да и она на глаза не пуститъ.“

— „Значить, она васъ не любитъ, если идетъ изъ за однихъ денегъ.“

— „Какъ, пане, не любить? Еще какъ любить-то! А уже такая настойчивая, капризница такая, пане... Ты, говоритъ, не смѣй мнѣ въ этомъ дурацкомъ балахонѣ показываться, деревенщина ты эдакая! Прилично, по пански одѣнься! Иначе на тебя и смотрѣть не хочу!“

— „Бѣдовая дѣвушка, я вамъ говорю, пане, Костуся. Иной вазъ и пѣяна и ласкова — всю ся возьми! а иной разъ, такъ до конца пальчика не дастъ дотронуться. Ахъ, пане, только мнѣ въ бобрахъ одно и спасенье!“

— „Значить Ясекъ нашелъ кладъ“, подумалъ я, вспоминая прошедшее.

Это было уже въ Вильнѣ. Я, задумавшись, переходилъ...скую улицу. Вдругъ слышу крикъ извожика. Смотрю: Ясекъ, въ черномъ сюртукѣ, въ шляпкѣ, ухорски заломленной на ухо, и съ лицомъ, ухорски заломленной, онъ меня не замѣтилъ и не могъ замѣтить; его глаза были обращены на окна моднаго магазина, гдѣ сквозь стекла видѣлась нетерпѣливо поджидавшая его хорошенькая головка.

— „Значить Ясекъ нашелъ кладъ“, подумалъ я, вспоминая прошедшее.

ознакомиться на мѣстѣ со всеми хозяйственными условиями своего уѣзда.

27. Каждая изъ повѣрочныхъ комиссій, при своемъ открытіи, въ присутствіи мирового посредника, участвовавшего въ засѣданіяхъ губернскаго присутствія (ст. 21) и одного изъ крестьянскихъ членовъ, наиболее знакомого съ цѣлымъ уѣздомъ, по выбору волостныхъ старшинъ, предварительно соображаетъ сообщенныя ей изъ присутствія сравнительныя свѣдѣнія о хозяйственныхъ условіяхъ уѣзда и о преобладающихъ разрядахъ земель. Согласно сему и примѣняя къ предыдущимъ статьямъ (22—24), устанавливается планъ повѣрочныхъ дѣйствій, въ уѣздѣ, который немедленно представляется губернскому присутствію. Въ составѣ, указанномъ въ настоящей статьѣ, повѣрочная комиссія дѣйствуетъ при всякомъ вопросѣ, относящемся до общаго направленія дѣйствій.

28. Дѣла о повѣрочныхъ дѣйствіяхъ, какъ въ губернскомъ присутствіи, такъ и въ повѣрочныхъ комиссіяхъ, рѣшаются по большинству голосовъ; въ случаѣ равенства, голосъ председателя даетъ перевѣсъ.

29. Губернское присутствіе, по полученіи утвержденныхъ и введенныхъ въ дѣйствіе уставныхъ грамотъ, препровождаетъ оныя въ повѣрочныя комиссіи.

30. По мѣрѣ полученія изъ губернскаго присутствія уставныхъ грамотъ, повѣрочная комиссія предъ наступленіемъ каждаго мѣсяца опредѣляетъ въ какихъ сельскихъ обществахъ она будетъ производить повѣрку, и оповѣщаетъ о томъ помѣщиковъ и крестьянъ, съ назначеніемъ сроковъ. Оповѣщеніе дѣлается по крайней мѣрѣ за семь дней до прибытія комиссій.

31. Комиссія, по прибытіи въ сельское общество, въ присутствіи помѣщика или лица, заступающаго его мѣсто, предъявляетъ крестьянамъ уставную грамоту во всѣхъ ея подробностяхъ, и затѣмъ, въ случаѣ заявленнаго крестьянами несогласія на условія грамоты, выслушиваетъ ихъ отзывы по порядку: о пространствѣ угодій, о качествѣ почвы и выгодахъ мѣстоположенія, сравнительно съ соседственными имѣніями, о мѣстныхъ наемныхъ цѣнахъ на земли разнаго рода и о тѣхъ особенныхъ или исключительныхъ обстоятельствахъ, въ которыхъ находится все имѣніе, или нѣкоторые подворные участки. Послѣ отзывовъ и замѣчаній крестьянъ, комиссія тутъ же, при крестьянахъ, выслушиваетъ объясненія помѣщика или лица, заступающаго его мѣсто.

32. Всѣ показанія записываются въ протоколъ который читается громко при всѣхъ присутствующихъ и подписывается членами комиссій. Если пожелаютъ могутъ подписать помѣщики и крестьяне.

33. По прочтеніи протокола, комиссія старается содѣйствовать помѣщику и крестьянамъ въ добровольныхъ соглашеніяхъ, облегчая оныя посредствомъ обстоятельныхъ объясненій. Буде подобныя соглашенія послѣдуютъ, то сообразно условіямъ соглашенія или поставляется новая уставная грамота, или договоръ о выкупѣ. По подписаніи обими сторонами, грамота или договоръ свидѣтельствуется повѣрочною комиссіею и затѣмъ передается мировому посреднику для немедленнаго исполненія установленнымъ порядкомъ.

34. Если соглашенія не послѣдуютъ, то, по разсмотрѣніи внесенныхъ въ протоколъ показаній, по собраніи, въ случаѣ надобности, дополнительныхъ свѣдѣній и по осмотру, если того потребуетъ одна изъ сторонъ, земель, предоставленныхъ крестьянамъ, комиссія составляетъ повѣрочный актъ, въ которомъ объясняетъ, къ какому разряду и по какимъ причинамъ она причисляетъ крестьянскіе участки, и согласно сему полагаетъ: или оставитъ прежнюю уставную грамоту въ своей силѣ, или составитъ новую. Затѣмъ комиссія, не выходя изъ имѣнія, объявляетъ повѣрочный актъ крестьянамъ и помѣщику; причѣмъ вписывается въ вышеупомянутый протоколъ отзывы ихъ по состоявшемуся повѣрочному акту.

Примѣчаніе. Повѣрочныя комиссіи, при распределеніи участковъ по разрядамъ въ каждомъ селеніи, принимаютъ въ соображеніе только рѣзкія различія между достоинствомъ участковъ, причисляя къ одному разряду участки, по достоинству ихъ незначительно отличающіеся другъ отъ друга.

35. Со дня предъявленія повѣрочныхъ актовъ, дается обими сторонамъ двухмѣсячный срокъ на обжалованіе дѣйствій комиссій губернскому присутствію въ обыкновенномъ его составѣ.

36. По прошествіи опредѣленнаго въ предыдущей статьѣ срока, если повѣрочныя акты не были обжалованы, дѣлается на прежней грамотѣ: если она остается въ своей силѣ, то подтвердительная надпись, а если отменяется, то надпись объ уничтоженіи ей, съ составленіемъ новой грамоты, которая затѣмъ

вводится въ дѣйствіе мировымъ посредникомъ.

37. Въ случаѣ обжалованія дѣйствій комиссій и буде губернское присутствіе признаетъ вторичную повѣрку необходимою, комиссія производитъ оную по указаніямъ присутствія и представляетъ вновь составленный повѣрочный актъ на утвержденіе губернскаго присутствія; по утвержденіи онаго, дѣйствуетъ согласно предыдущей статьѣ.

38. Во все время повѣрочныхъ дѣйствій, не воспрещается помѣщику и крестьянамъ входить между собою въ добровольныя соглашенія, которыя, если состоятся, приводятся въ исполненіе порядкомъ, указаннымъ въ ст. 33.

39. На дѣйствія губернскаго присутствія предоставляется жаловаться министру внутреннихъ дѣлъ въ тѣхъ только случаяхъ, когда въ губернскомъ присутствіи не состоялось единогласнаго рѣшенія. На принесеніе сихъ жалобъ полагается двухмѣсячный срокъ, со дня приведенія въ исполненіе на мѣстѣ постановленія губернскаго присутствія.

40. Заявленіе о подачѣ жалобъ въ министерство ни въ какомъ случаѣ не останавливаетъ приведенія въ исполненіе постановленія губернскаго присутствія; но въ такихъ имѣніяхъ, по которымъ поступили жалобы съ той или другой стороны въ министерство, не можетъ быть приступлено къ выкупу до разсмотрѣнія сихъ жалобъ и до приведенія въ исполненіе послѣдствій сего разсмотрѣнія.

41. Если, при постановленіи губернскаго присутствія по разсмотрѣнію повѣрочныхъ актовъ, послѣдуетъ разногласіе и губернаторъ признаетъ нужнымъ приостановить исполненіе рѣшенія, то оныя дѣйствуютъ на основаніи 132 ст. положенія о губерніи и уѣзди. по крест. дѣл. учрежд.

42. Жалобы, принесенныя въ министерство, разсматриваются, въ порядкѣ ихъ поступленія, въ совѣтѣ министра.

43. Журналами совѣта, утвержденными министромъ: или утверждаются постановленія губернскаго присутствія, или указываются тѣ основанія, по коимъ грамоты должны подлежать исправленію. Самое же исправленіе возлагается на повѣрочную комиссію и утверждается губернскимъ присутствіемъ. (Свѣд. Почт.)

Москва, четверг 3 января.

Подъ впечатлѣніемъ великихъ преобразованій, которыми отмѣчается въ исторіи русскаго народа настоящее царствованіе, дворянство орловской губерніи спѣшитъ при первомъ собраніи своемъ, послѣ обнародованія основныхъ началъ гласнаго судопроизводства, выразить ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ во всеподданнѣйшемъ письмѣ „чувства своей искренней и безпредѣльной благодарности за это новое благодѣяніе.“ Ниже мы приводимъ самый текстъ адреса, подписаннаго губернскимъ и уѣздными предводителями дворянства. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ изволилъ поручить начальнику орловской губерніи „благодарить орловское дворянство за добрыя чувства, которымъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО вѣритъ и выраженіе коихъ оныя принялъ съ искреннимъ удовольствіемъ.“ Примѣру дворянства орловской губерніи послѣдовало также орловское купеческое и мѣщанское общества; и они также представили, чрезъ министра внутреннихъ дѣлъ, всеподданнѣйшее письмо ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ съ выраженіемъ чувствъ благоговѣнной признательности за совершившіяся или предпринятія преобразованія, за что также удостоено Высочайшей благодарности.

— Дворянство орловской губерніи адресовало слѣдующее всеподданнѣйшее письмо ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ.

„Всемилоостивѣйшій Государь!

„Дворянство орловской губерніи, созная въ настоящую минуту всю цѣну дарованнаго ему права обращаться непосредственно къ Вашему Императорскому Величеству, спѣшитъ, при первомъ собраніи своемъ, послѣ обнародованія „Основныхъ началъ гласнаго судопроизводства,“ повергнуть предъ Вами, Всемилоостивѣйшій Государь, выраженіе благоговѣнныхъ чувствъ самой искренней, безпредѣльной благодарности за это новое благодѣяніе, которымъ исполняется заветное желаніе Вашего сердца: да милость и правда царствуютъ въ судахъ.

„Всемилоостивѣйшій Государь! Вы призвали къ свободной жизни двадцать миліоновъ русскаго народа, даруете гласный судъ, обезпечивающій личность и имущество всѣхъ Вашихъ подданныхъ, широко отвернете двери просвѣщенію, и все это совершаете въ первая восемь лѣтъ Вашего царствованія, путемъ мирнымъ, среди благословенія Богомъ вѣрнанаго Вамъ народа. Исторія не представляетъ намъ подобныхъ тому примѣровъ.

„Примите же, Государь, это выраженіе на-

найдокладнѣй быѣ ознакомленъ со wszelkimi warunkami gospodarstwa w swoim powiecie.

27) Każdа komisja weryfikacyjna przy otwarciu, w obecności pośrędnika pojednawczego, który uczestniczy w posiedzeniachъ urzędu gubernjalnego (art. 21) oraz, jednego zъ członków włościanскихъ, najbardziej znającego cały powiatъ zъ wyboru starszyn gminowych, naprзód roztrząsa udzielone jęj od urzędu porównawcze wiadomości o gospodarczych warunkachъ powiatu i o przeważającychъ kategoriachъ gruntów. Stosownie do tego i zapatrując się na poprzednie artykuły (22—24) ustanawia się plan czynności weryfikacyjnych w powiecie, który niezwłocznie przedstawia się do urzędu gubernjalnego. W składzie wskazanymъ przez artykuł niniejszy, komisja weryfikacyjna działa przy kaźdej kwestji dotyczącej ogólnego kierunku czynności.

28) Sprawy o czynnościachъ regulacyjnych tak w urzędzie gubernjalnym, jako też w komisjachъ weryfikacyjnych rozstrzygają się podługъ większości głosów, w razie równości, głos prezesa nadaje przewagę.

29) Urząd gubernjalny, po otrzymaniu затверджонныхъ и wprowadzonychъ listówъ nadawczychъ, przesyła takowe do komisji weryfikacyjnych.

30) W miarę otrzymania zъ urzędu gubernjalnego listówъ nadawczychъ, komisja weryfikacyjna przedъ nastaniemъ kaźdego miesiąca postanawia, w jakichъ gromadachъ wiejskichъ ma czynić weryfikacje, i zawiadamia o тѣмъ obywateli i włościan, zъ oznaczeniemъ terminów. Oznajmienie to czyni się przynajmniej na siedm dni przedъ przybyciemъ komisji.

31) Komisja, po przybyciu do gromady wiejskiej, w obecności obywatela, lub osoby zastępującej jego miejsce, objawia włościanom list nadawczy we wszystkichъ jego szczegółachъ i następnie, w razie wyrażonego ze strony włościan nieprzyznania na warunki listu, wysłuchuje ichъ odezwy по kolei: о przestrzeni użytków, о gatunku ziemi i dogodnościachъ pozycji, w porównaniu zъ sąsiednimi majątkami, о miejscowychъ cenachъ najemnika на gruntachъ różnego rodzaju i о tychъ szczególnychъ, lub wyłącznychъ okolicznościachъ, w jakichъ zostaje cały majątek, lub niektóreuczastki do chał należące. Po tychъ odezwachъ lub uwagachъ włościan, komisja tuż przy włościanachъ powinna wysłuchać objaśnienia obywatela, albo osoby jego miejsce zastępującej.

32) Wszystkie te reklamy zapisują się do protokołu, jakowy odczytuje się w głosъ przy wszystkichъ obecnychъ i podpisuje się przezъ członkówъ komisji. W razie życzenia mogą też podpisać obywatele i włościanie.

33) Po przeczytaniu protokołu, komisja stara się dopomagać obywatelowi i włościanomъ w zawarciu dobrowolnychъ, modyfikującъ takowe за pomocą kategoriycznychъ objaśnień. Jeżeli takowe umowy nastąpią, tedy stosownie do warunkówъ umowy, albo układa się nowy list nadawczy, albo umowa co do wykupu. Po obustronnemъ podpisaniu, list lub umowa zaświadcza się przezъ komisję weryfikacyjną i następnie oddaje się pośrędnikowi dla wykonania bezzwłocznego kolejа ustanowioną.

34) Jeżeli umowa nie nastąpiła, tedy по rozpatrzeniu zanesionychъ do protokołu reklam, по zebraniu w razie potrzeby dodatkowychъ szczegółówъ i по obejrzeniu, jeśli tego wymagać będzie jedna ze stron, gruntówъ oddanychъ włościanomъ, komisja układa aktъ weryfikacyjny, w którymъ objaśnia, do której kategorii i zъ jakiego powodu przyliczyłauczastki włościanские i stosownie do tego decyduje: bądź zostawić uprzedni list nadawczy w swej mocy, bądź ułożyć nowy. Następnie komisja, niewyjeżdżając zъ majątku, ogłasza aktъ weryfikacyjny włościanomъ i obywatelowi, przyczѣmъ zaciąga do rзczonego protokołu odezwy ichъ względemъ ułożonego aktu weryfikacyjnego.

U w a g a. Komisje weryfikacyjne, przy klasyfikowaniuuczastkówъ wedługъ kategorii w kaźdymъ majątku, mają na względzie li tylko różnice pomiedzy gatunkiemъuczastkówъ, zaliczającъ do jednejъ kategoriiuczastki wedle wartości onychъ nieznacznie wyrzdzające się jedne od drugichъ.

35) Od dnia ogłoszenia aktówъ weryfikacyjnych, daje się obu stronomъ terminъ dwumiesięczny на zaskarżenie czynności komisji do urzędu gubernjalnego, w zwyczajnymъ składzie onego.

36) Po upływie rзczonego w poprzedzającymъ artykule terminu, jeżeli akta weryfikacyjne niebyły zaskarżone, czyni się на uprzednimъ liście nadawczymъ: jeżeli takowy pozostaje w swej sile—nadpisъ zatwierdzający, a jeżeli się znosi—nadpisъ o zniesieniu onego, z uło-

żeniemъ nowego listu, który się wprowadza przezъ pośrędnika pojednawczego.

37) W razie zaskarżenia czynności komisji, oraz gdyby urząd gubernjalny uznał за niezbedną powtórna weryfikację, komisja winna uczynić takową podługъ wskazania urzędu i przedstawić nanowo ułożony aktъ weryfikacyjny на zatwierdzenie urzędu gubernjalnego; по затвердженіи onego postępuje podługъ artykułu poprzedzającego.

38) Przezъ cały czasъ trwania czynności weryfikacyjnych nie wzbrania się obywatelowi i włościanomъ wchodzić pomiedzy sobą w umowy dobrowolne, które jeśliby stanęły, tedy wykonywają się kolejа w art. 33 wskazana.

39) Na czynności urzędu gubernjalnego pozwala się zanosić skargi do ministra spraw wewnętrznychъ w tychъ tylko wydarzeniachъ, kiedy w urzędzie gubernjalnymъ niebędzie jednomyślnego wyroku. Do zaniesienia тѣхъ skargъ liczy się terminъ dwumiesięczny, od dnia wykonania на miejscu postanowienia urzędu gubernjalnego.

40) Deklaracja о podaniu skargъ do ministerjum, w żadnymъ razie niewstrzymuje wykonania postanowien urzędu gubernjalnego lecz w takichъ majątkachъ, zъ których podane zostały skargi zъ jednej lub drugiej strony do ministerjum, nie można przystępować do wykupu, przedъ rozpoznaniemъ тѣхъ skargъ i wykonaniemъ następstwъ takowego rozpoznania.

41) Jeżeli przy postanowieniu urzędu gubernjalnego, по rozpatrzeniu aktówъ weryfikacyjnych, nastąpi rozmaіtośćъ głosówъ i gubernatorъ uzna за potrzebne wstrzymać wykonanie wyroku, tedy on postępuje на mocy 132 art. ustawy о gub. i powiat. do spr. włośc. instyt.

42) Skargi zanesione do ministerjum rozpoznają się w kolei jakъ przedstawione zostały do rady ministra.

43) Przezъ protokoły rady zatwierdzone u ministra: bądź zatwierdzają się postanowienia urzędu gubernjalnego, albo wskazują się те zasady, wedługъ których listy powinny być poprawione. Samo zaś poprawienie wkłada się на komisję weryfikacyjną i zatwierdza się przezъ urząd gubernjalny.

M o s k w a, czwartek 3 stycznia.

Pod wrazemъ wielkichъ reform, któremi w historji narodu rossyjskiego, odznacza się wyraźniejsze panowanie, szlachta gubernji orłowskiej spieszы на pierwszymъ zgromadzeniu swoimъ, по обвѣщенію zasadничьихъ правилъ гласного przewodu sądowego, wyrazić CESARZOWI JEGO MOŚCI w najpoddannѣjszymъ piśmie „uczucia najszczerszej i nieograniczonej swojej wdzięczności за то nowe dobrodziejstwo.“ Niżej podajemy sam tekstъ adresu podpisany przezъ gubernjalnego i powiatowychъ marszałkówъ szlachty. CESARZ JEGO MOŚĆ raczył polecić naczelnikowi gub. orłowskiej „podziękować szlachcie orłowskiej за dobre uczucia, którymъ CESARZ JEGO MOŚĆ wierzy i wynurzenieъ którychъ przyjąłъ zъ prawdziwymъ zadowoleniemъ.“ За przykłademъ szlachty gubernji orłowskiej poszły такожъ orłowskiе gminy, kupiecka i mieszczаньska; i one такожъ złożyły przezъ p. ministra spraw wewnętrznychъ, najpoddannѣjszy adresъ do CESARZA JEGO MOŚCI zъ wynurzeniemъ uczućъ najgłębszej wdzięczności за przeprowadzające się lub przedsięwzięte reformy, за co także zaszczycone zostały Najwyższemъ podziękowaniem.

—Szlachta gub. orłowskiej przesłała do CESARZA JEGO MOŚCI następujący najpoddannѣjszy adresъ:

„Najmilościwszy Cesarzu!
„szlachta gubernji orłowskiej przeświadczona w obecnej chwili о całej wartości nadanego jęj prawa zwracania się bezpośrednio do Waszej Cesarskiej Mości, spieszы на pierwszymъ zgromadzeniu swoimъ, по ogłoszeniu zasadничьихъ правилъ гласного przewodu sądowego, złożyć u stópъ waszychъ, Najmilościwszy Cesarzu, wyrazъ świętychъ uczućъ najserdeczniejszej i nieograniczonej wdzięczności за то nowe dobrodziejstwo, przezъ które spełnia się najgorętsze życzenie Twojego serca: аżeby miłosierdzie i prawda panowały w sądachъ.

„Najmilościwszy Cesarzu! Powołafesъ do życia wolnego dwadzieścia miljonówъ ludu rossyjskiego, nadajeszъ sąd jawny, ochraniający osobistość i majątekъ wszystkichъ poddanychъ Twoichъ, szeroko otwieraszъ podwoje dla oświaty, i to wszystko spełniaszъ w pierwszymъ ośmiu latachъ Twojego panowania, drogą pokoju, śródъ błogosławieństwъ powierzonego Ci przezъ Boga ludu. Historja nie przedstawia namъ podobnychъ temu przykładówъ.

„Przyjmij więc, Cesarzu, to wynurzenie

шихъ чувствъ также милостиво, какъ искренно и задушевно оно Вамъ приносится.

Вѣрнопoddанные отъ лица орловскаго дворянства. Подписали: губернский предводитель дворянства В. Апраксинъ, орловскій уездный предводитель дворянства А. Бурнашевъ, исправляющій должность съѣзскаго предводителя дворянства генералъ-майоръ Борисъ Афросимовъ, елецкій уездный предводитель дворянства Н. Коротневъ, обоянскій уездный предводитель дворянства Д. Кроинскій, ливенскій уездный предводитель дворянства Н. Благо, трубчевскій уездный предводитель дворянства Н. Дубровольскій, карачевскій уездный предводитель дворянства Хитрово, за болховскаго предводителя дворянства И. Кологривовъ, кромскій предводитель дворянства А. Жедрипскій, дмитровскій уездный предводитель дворянства Н. Хлюстинъ, малоярославскій уездный предводитель дворянства Н. Скарятинъ, мценскій уездный предводитель дворянства Вл. Шеншинъ.

— Вотъ всеподданнѣе письмо орловскаго куческаго и мѣщанскаго обществъ:

„Августѣйшій Монархъ! „При вступленіи Твоемъ на прародительскій престолъ, Ты положилъ въ сердца Твоемъ священный обѣтъ—имѣть цѣлѣю благоденствіе Твоего народа. Исполняя сей обѣтъ, Ты началъ благотворную Твою дѣятельность, даровавъ мнрѣ Твоимъ подданнымъ. Потомъ, призвавъ Бога на помощь, Ты разорвалъ въковы узъ рабства, и милліоны людей получили права и свободу. Затѣмъ Ты отмѣнилъ откупную систему, губительно подрывавшую благосостояніе Твоихъ подданныхъ и этимъ открылъ новое широкое поле промышленной дѣятельности. Теперь Ты даешь намъ гласное судопроизводство, которое ставитъ богатаго и бѣднаго, знатнаго и убогаго, равными предъ закономъ; и такъ, по слову Твоему, судъ и правда воцаряется въ судахъ Твоихъ; съ преобразованиемъ же городского управленія, граждане получаютъ права, которыя благотворно подвѣствуютъ на развитіе жизни гражданской.

„Мы благодаримъ, Государь, передъ этими великими реформами, которыя должны упрочить славу и могущество Твоей державы и принести неисчислимые блага Твоему народу. Все они при благословеніи Божіемъ, по мудрому Твоему указанію, совершились или совершаются мирно и спокойно. Внимая нуждамъ и голосу Твоего народа, Ты доказалъ, что Ты Царь помзаникъ Божій. Веди же насъ, Государь и Отецъ, по этой стезѣ, веди путемъ просвѣщенія, и мы сознательно воспользуемся всеми благами, дарованными Тобою, и достойно выполнимъ все предначертанные Тобою планы; мы же молимъ Бога, чтобы Онъ укрѣпилъ Тебя въ силахъ и помогъ преодолѣть все препятствія, которыя Ты можешь встрѣтить на пути предпринимаемыхъ Тобою реформъ.

„Прими отечески, Великій Государь, изъявленіе искреннихъ чувствъ отъ Твоихъ вѣрнопoddанныхъ города Орла.“

(Слѣдуетъ 245 подписей). (Наше Вр.)

Бывшій студентъ Императорскаго с. петербургскаго университета Алексій Андреевъ, Яковлевъ, по Высочайшему повелѣнію, сужденъ былъ военнымъ судомъ по полемымъ уголовнымъ законамъ, и оказался виновнымъ въ распространеніи между нижними чинами сочиненій возмутительнаго содержанія и преступныхъ мыслей объ ограниченіи правъ верховной власти и измѣненіи существующаго порядка правленія. Генералъ-аудиторіатъ, признавъ Яковлева подлежащимъ, за преступленія его, лишенію всѣхъ правъ состоянія и смертной казни—растрѣляніемъ, по особымъ уваженіямъ, представлявшимся къ облегченію его участи, всеподданнѣе ходатайствовать о дарованіи ему жизни, съ тѣмъ, чтобы по лишеніи его всѣхъ правъ состоянія, сослать въ каторжную работу въ рудникахъ на двѣнадцать лѣтъ. На всеподданнѣе докладъ генералъ-аудиторіата послѣдовала, въ 7-й день декабря 1862 года, собственно-ручная Его Императорскаго Величества конфирмація: „Быть по сему, но съ тѣмъ, чтобы срокъ каторжной работы Яковлеву ограничить шестью годами“. Къ сему г. военный министръ присовокупилъ, что Яковлевъ сынъ статскаго совѣтника, изъ дворянъ, какой губерніи, по дѣлу не видно.

— Циркулярное предписаніе департамента внешней торговли таможеннымъ и таможеннымъ заставамъ по европейскій торговлѣ, отъ 22 декабря за № 20,395, о порядкѣ выпуска изъ таможенъ съ 1-го января 1863 года крѣпкихъ напитковъ и портера.

На основаніи дѣствующаго тарифа (ст. 109), кирпассеръ, ликеры, наливки, настойки, штрэмъ, ликеръ и т. п., дозволено выписывать изъ за границы лишь откупщикамъ съ платежомъ пошлины по 60 коп. съ бутылки. А по силѣ 829—832 ст. уст. там., при выпускѣ изъ таможенъ крѣпкихъ напитковъ и

портера, къ утарамъ бочекъ привносятся пломбы, а на портерѣ въ бутылкахъ накладываются сургучемъ печати на пробки, и кроме того на крѣпкіе напитки выданы пробы и ярлыки, съ означеніемъ крѣпости, а на портерѣ свидѣтельства.

Питъ въ виду, что означенныя правила установленны были единственно въ видахъ огражденія откупщиковъ, участіе которыхъ въ питейномъ сборѣ, по именному Высочайшему указу, данному правительствующему сенату отъ 4-го іюля 1861 г., отстраняется въ имперіи съ 1-го января 1863 г. и съ этого времени должно быть приведено въ исполненіе новое положеніе о семъ сборѣ, департаментъ внешней торговли, съ разрѣшенія г. министра финансовъ, даетъ знать по таможенному вѣдомству, для надлежащаго исполненія, что за сизъ въ будущаго года:

- 1) Дозволяется въ имперіи всѣмъ имѣющимъ право заграничной торговли вывезывать изъ-за границы крѣпкіе напитки (за исключеніемъ вина и спирта хлѣбнаго подслащеннаго и не подслащеннаго, которые остаются по прежнему запрещенными), съ платежомъ установленной тарифомъ пошлины; и 2) Не слѣдуетъ поддерживать плембированію и клеименію сосудовъ съ сими напитками и портеромъ, при выпускѣ ихъ изъ таможенъ имперіи, а также выдавать на оныя пробы и свидѣтельства.

Что касается крѣпкихъ напитковъ, привозимыхъ въ таможеніи Царства Польскаго, то сии таможеніи при пропускѣ оныхъ, обязаны руководствоваться циркулярнымъ предписаніемъ департамента отъ 8-го іюля 1861 г. за № 9,972.

— Циркуляръ г. министра финансовъ казеннымъ палатамъ и г. управляющимъ питейно-акцизными сборами, отъ 28-го декабря 1862 г. за № 257, о клеименіи питейныхъ мѣръ, принадлежащихъ заводскаго клейма.

По 273 ст. положенія о питейномъ сборѣ, виноторговцы обязаны откупать вино казенными мѣрами.

Въ 1782 ст. уст. торг. XI т. св. зак. (изд. 1857 г.) постановлено: въ питейныхъ домахъ и на выставкахъ имѣть мѣры: въ ведро, полуведро и четверть ведра чугуныя, а дробныя мѣдныя; желѣзныя же мѣры отнюдь не употреблять.

Нѣкоторыя изъ управленіи питейно-акцизными сборами донесли министерству финансовъ, что въ настоящее время мѣдныя и желѣзные мѣры имѣются только у откупщиковъ, которые, нахвѣваясь сами продавать въ 1863 г. торговню виномъ, никому ихъ не продаютъ; что такія мѣры не вездѣ можно приобрѣсти и если въ некоторыхъ мѣстностяхъ берется ихъ, сдѣлать мѣдныя дѣла мастера, по палаты не рѣшаются клеимить ихъ, по неимѣнію на нихъ заводскаго клейма; а потому управленіе проситъ разрѣшить казеннымъ палатамъ и г. управляющимъ мѣры мѣдныя, сдѣланныя мѣдниками, по также желѣзныя и жестыяныя, для временнаго ихъ употребленія.

Хотя по 2748 ст. уст. торг. XI т. св. зак. всѣ заведенія, художники и мастера, получившіе дозволеніе губернскаго начальства на приготовленіе мѣръ, обязаны налагать на сии издѣлія свое фабричное клеймо; но принявъ въ соображеніе: 1) что заводы или цеховыя мастера, занимающіеся приготовленіемъ мѣдныхъ мѣръ, не вездѣ существуютъ; 2) что выписка виноторговцами мѣдныхъ мѣръ съ заводскими клеймами изъ мѣстъ приготовленія оныхъ, по отдаленности сихъ мѣстъ, можетъ затруднить ихъ и поставить въ невозможность открыть въ 1863 г. раздробительную продажу вина и 3) что по сему представляется необходимымъ допустить временно употребленіе виноторговцами луженыхъ желѣзныхъ и жестыныхъ мѣръ, и по силѣ уваженій, предлагаю казеннымъ палатамъ: въ тѣхъ мѣстностяхъ, гдѣ нѣтъ заводовъ или особыхъ мастеровъ, приготовляющихъ питейныя мѣры, не отказывать въ клеименіи приготовленныхъ мѣстными мастерами и безъ заводскаго клейма какъ мѣдныхъ, такъ и желѣзныхъ и жестыныхъ мѣръ съ прочною посуду, если всѣ сии мѣры, по емкости, окажутся совершенно вѣрными съ образцовыми мѣрами.

Г. управляющихъ питейно-акцизными сборами уведомляю о семъ для свѣдѣнія и руководства, съ тѣмъ, чтобы употребленіе при продажѣ питейныхъ жестыныхъ и желѣзныхъ съ посуду было допущено ими, въ видѣ временной мѣры, впредь до возможности имѣть повсемѣстно мѣдныя мѣры.

Въ слѣдъ за сизъ будетъ отъ меня сообщено г. начальникамъ губерній о представленіи подобнаго же разрѣшенія думамъ и ратушамъ тѣхъ городовъ, въ которыхъ клеименіе мѣръ и ясовъ возложено на сии мѣста.

Подписалъ: министръ финансовъ, статъ-секретарь Р е й т е р ѣ в ѣ.

ВИЛНО.

Виленскій приказъ общественнаго призрѣнія извѣщаетъ, что г. начальникъ Виленской губерніи сообщилъ г. министру финансовъ, что главнѣйшая причина усилившагося въ послѣднее время требованія вкладовъ изъ сберегательной кассы Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія, заключается въ опасеніяхъ вкладчиковъ, что со введеніемъ въ дѣйствіе Высочайше утвержденаго 16 прошлаго октября устава о городскихъ сберегательныхъ кассахъ, вклады изъ приказа будутъ переданы въ эти кассы, или въ государственныя банки, а возвратъ ихъ отсюда по правиламъ новаго устава, будетъ сопряженъ съ тягостными для вкладчиковъ формальностями.

Велѣдствіе сего г. министръ финансовъ въ предложеніи на имя г. начальника губерніи отъ 22 декабря 1862 года за № 8664 между прочимъ изъяснить изволилъ, что вклады существующей при Виленскомъ приказѣ общественнаго призрѣнія сберегательной кассы должны оставаться въ ней впредь до учрежденія, въ замѣнъ оной, таковой же городской кассы, открытіе которой можетъ послѣдовать не прежде, какъ по учиненіи надлежащихъ о томъ распоряженій; но и затѣмъ, относительно вкладовъ, записанныхъ въ книжки нынѣшней сберегательной кассы, будетъ соблюдаться принятый доселѣ порядокъ возврата вкладовъ, а правила новаго устава будутъ примѣнены лишь къ вкладчикамъ новой городской сберегательной кассы.

вашихъ чувствъ такъ ласкавѣ, какъ сердечнѣе и зъ глѣби души оно сіе Тобѣ składa.

Вѣрны поддани въ имени шляхты орловскій.

Подпи-али: маршалекъ губернальнй шляхты W. A p r a k s i n, орловскій повіатовый маршалекъ шляхты А. Burnaszew, pełniący obowiązекъ сiewskiego powiatowego marszałka jenerał major Borys Afrosimow, jelecki marszałek powiatowy N. Korotniew; obojański marszałek powiatowy D. Kroinski, liwenski marszałek powiatowy N. Bielago, trubczewski marszałek powiatowy N. Dubrowolski, karaczewski marszałek powiatowy Chitrowo, za bolchowskiego marszałka powiatowego I. Kologrywow, kromski marszałek powiatowy Zedryński, dmitrowski marszałek powiatowy N. Chlustin, mało-archangielski marszałek powiatowy N. Skarjatın, mecki marszałek powiatowy Szenszyn.

— Oto najpoddannější list orłowskié kupaieckéi i mieszczanckéi gminy.

„Najjaśniejszy Monarcho!

„Przy wstąpieniu Twojemъ на праiojeowski tron, dalesъ w sercu swojemъ świętą obietnicę, mieć na celu pomyślność Twojego narodu. Spelniając tę obietnicę, rozpoczalesъ dobroczynną działalność Twoją, nadawszy pokój Twoimъ poddanymъ. Potemъ wezwawszy Boga na pomoc, rozzerwalesъ wiekowe pęta niewolnictwa i miliony ludzi otrzymały prawa i wolność. Potemъ zniostesъ systemat akcyzy, zgubnie podkopujące dobry byt Twoichъ poddanychъ i przezъ to odkrylesъ nowe szerokie pole przemysłowej działalności. Teraz dajeszъ namъ jawny przewódъ sądowy, które stanowi bogatego i biednego, dostojnika i uboiego równymi przedъ prawemъ; i takъ wedle słowa Twojego sąd i prawda zapanuje w sądachъ Twoichъ; z reformą zaś miejskiego zarządu, obywatele otrzymująъ prawa, które dobroczynnie wpłyną на rozwójъ życia społecznego.

„Schylamy, Cesarzu, czoła przedъ temi wielkimi reformami, które powinny utwierdzić sławę i potęgę Twojego państwa i przynieść niezliczone dobrodziejstwa Twemu narodowi. Wszystkie, przy błogostawieństwemъ Boga, wedle mądrychъ wskazań Twoichъ spelnily się lub spelniają się cicho i spokojnie. Baczacъ na potrzeby i głosъ Twojego narodu, dowiodlesъ, że jesteś Cesarzemъ, pomazańcemъ Bożymъ. Prowadźże nas, Cesarzu i Ojczy, tą drogą, prowadź drogą oświaty i my z przeświadczeniem skorzystamy ze wszystkichъ dobrodziejstwъ nadanychъ przezъ Ciebie i godnie spelnimy powzięte przezъ Ciebie zamiary; my zaś błagamy Boga, ażeby wzmocił Cię na silachъ i pomógł pokonać wszystkie przeszkody, jakie napotkać możesz na drodze reformъ przezъ Ciebie zakreślonychъ.

Przyjmij po ojcowsku, wielki Cesarzu, wyrazъ uczućъ szczerychъ odъ Twoichъ wiernychъ poddanychъ miasta Orła.

(Następuje 245 podpisów).

— Były studentъ Cesarzskiegо s. petersburskiego uniwersytetu Aleksy synъ Andrzeja J a k o w l e w, z Najwyższego rozkazu, był sądzony sądemъ wojennymъ według prawъ polowychъ kryminalnychъ i uznany winnymъ rozpowszechniania między żołnierzami pismъ podburzającychъ treści i przestępnýchъ myśli względemъ ograniczenia prawъ najwyższej władzy i odmiany istniejącego porządku rządowego. Jeneralny audytorjatъ, przyznającъ J a k o w l e w a skazanymъ na pozbawienie wszelkichъ prawъ stanu i na karę śmierci przezъ rozstrzelanie, ze szczególnychъ względówъ, przedstawiającychъ się ku ulżeniu jego losu, najpoddanniej просилъ о дарованіи mu życia, z тѣмъ, aby по позбавieniu go wszelkichъ prawъ stanu zestać do robótъ ciężkichъ w kopalniachъ na latъ dwanaście. Na najpoddanniejшемъ przełożeniu jeneralnego audytorjata, nastala 7 grudnia 1862 r. własnoręczna JEGO CESARSKIEJ MOŚCI konfirmacja: „M a b y ć wedługъ tego, leczъ z тѣмъ, a by terminъ robótъ ciężkichъ dla J a k o w l e w a ograniczyć на sześć latъ“. Do tego p. ministerъ wojny dodałъ, iż J a k o w l e w jestъ synemъ radey stanu ze szlachty, z jakiejъ zaśъ gubernji, tego ze sprawy nie widać.

— Reskryptъ okolojъ departamentu handlu zewnaotznego do komorъ celnychъ i rozatakъ komornychъ dla handlu europejskiego, z 22 grudnia podъ № 20395, o kolei ekspedjowania z komorъ trunkówъ moenychъ i porteru od 1-go stycznia 1863 roku.

Na mocy istniejącejъ taryfy (art. 108) kirzwasser, jikiery, nalewki, nastojki, sztrom, janiwerъ it. d. pozwolono wypisywać z zagranicy tylko odkupsczykomъ, za opłatą cła по 69 kop. od butelki. A na mocy 829—823 art. ust. komorъ, przy ekspedjacji z komory trunkówъ moenychъ i porteru, do dna beczekъ przycepiają się

plomby, a na porterze korki butelekъ opatrują się pieczątką z laku; próczъ tego, na moene trunki wydadają się próby i jarliki, z wyszczególnieniemъ mocy, a na portersъ świadectwa.

Zważywszy, iż rzeczony przepisy wydane zostały jedynie tylko dla dobra odkupsczykówъ, których udziałъ w poborze trunkowymъ za Najwyższymъ ukazemъ imiennymъ, danymъ rządzącemuъ senatowi z 4 lipca 1861 r. usuwa się w Cesarstwie od 1-go stycznia 1863 r. i od tego czasu powinna być wprowadzona nowa ustawa о tymъ poborze, departamentъ handlu zewnaotznego, z upoważnienia p. ministra skarbu podaje do wiadomości zarządu komorъ, dla należytego wykonania, iż od roku następnego:

- 1) Pozwala się w cesarstwie wszystkimъ mającymъ prawo na handel zagraniczny, wypisywać z zagranicy trunki (wyjawszy wódkę i spirytusъ zbożowy zasycony i niezasycony, jakowe zostająъ по dawnemu wzbronione) za opłatą cła w taryfie przepisanej. 2) Nienależy plombować i cechować naczynъ takowe trunki oraz porterъ zawierającychъ, przy ekspedjowaniu onychъ z komorъ w cesarstwie, tudzież wydawacъ na to próbъ i świadectwъ. Co się tyce trunkówъ moenychъ, przywożonychъ do komorъ Królestwa Polskiego, to te komory w przepuszczaniu takowychъ powinny się przewodniczyć reskryptemъ okolojъ departamentu z 8-go lipca 1861 roku podъ № 9972.

— Okolnikъ p. ministra skarbu do izbъ skarbowychъ i pp. zarządzającychъ poborami akcyzy od trunkówъ, z 28 grudnia 1862 r. N. 257 о cechowaniu miarъ trunkowychъ nieposiadającychъ cechъ zakładowychъ.

Podługъ 273 art. Ustawy о poborze trunkowymъ, handlarze wódki powinъ wydawacъ takową w miarachъ skarbowychъ.

Artykułemъ 2782 ust. handl. t. X. zb. pr. (wyd. 1857 r.) postanowiono: w szynkowaniachъ i na wystawachъ mieć miary: wiadro, półwiadra i ćwierć wiadra—spizawe, a drobne—miedziane: blaszanychъ zaśъ miarъ wcale nie używać.

Obecnie, niektórzy z zarządzającychъ poborami akcyzy od trunkówъ donieśli do ministerjumъ skarbu, iż teraz miary mie ziane mają zaledwie odkupsczycy, którzy spodziewającъ się sami kontynuować w 1863 r. handel wódką, nikomu takowychъ niesprzedają; że miarъ takichъ nie wszędzie można nabyć, а jeśli w niektórychъ miejscachъ miedzianey podejmują się one zrobić, to izby nie decydują się onychъ cechować, z powodu nieistnienia na nichъ cechъ zakładowъ; skutkiemъ tego zarządzający proszą, aby upoważnić izby skarbowe do cechowania nietylko miarъ miedzianychъ, leczъ także żelaznychъ i blaszanychъ ku czasowemu onychъ używaniu.

Choćby podługъ art. 2748 ust. handl. t. XI zb. pr. wszelkie zakłady, artyści i majstrowie otrzymujący дозволеніе zwierzchności gubernjalnejъ robienia miarъ, obowiązani są nakładacъ на swoimъ wyrobie cechъ fabryczną; leczъ zważywszy: 1) że zakłady lub majstrowie cechowi zajmujący się robieniemъ miarъ miedzianychъ nie wszędzie się znajdują; 2) że wypisywanie przezъ handlarzy w dka miarъ miedzianychъ z cechami zakładowъ z miejscъ ichъ wyrobu, z powodu odległości тыхъ miejscъ może ichъ zamierzycъ, oraz postawić w niemożności otworzyć w 1863 r. sprzedażъ ki-liszkową wódki, i 3) że z tego względu koniecznymъ jestъ dozwolić używanie czasowe przezъ handlarzy miarъ żelaznychъ i blaszanychъ, zapatrującъ się na powyższe uwagi polecamъ izbomъ skarbowymъ: w тыхъ miejscachъ, gdzie niema zakładówъ lub osobnychъ majstrowъ, robiącychъ miary trunkowe, nie odmawiacъ oecchowania zrobionychъ przezъ majstrowъ miejscowychъ i bezъ cechъ zakładowъ, takъ miedzianychъ, jako też blaszanychъ i żelaznychъ miarъ z trwałemъ naczyniemъ, jeżeli wszystkie te miary co do objętości będą zgodne z miarami wzorowymi.

Pp. zarządzającychъ poborami akcyzy zawiadamiamъ o тѣмъ dla wiadomości i wskazówki, z тѣмъ, aby używanie w handlu miarъ blaszanychъ, żelaznychъ z pobiałъ, było дозволено przezъ nichъ jako środekъ czasowy aż do czasu kiedy można będzie mieć wszędzie miary miedziane.

Równocześnie też zakomunikuję pp. naczelnikomъ gubernji, aby wydali upoważnienia w tymъ względzie dumomъ i ratuszomъ w тыхъ miastachъ, gdzie cechowanie miarъ i wagъ do onychъ należy.

Podp. ministerъ skarbu sekretarzъ stanu R e j t e r n.

WILNO.

Wileński urządъ powszechnéi opieki zawiadamia, iż p. naczelnikъ gubernji wileńskiej zakomunikowałъ p. ministrowi skarbu, że najglówniejsza przyczyna wzmagającego się w ostatnimъ czasie wypotrzebowania lokatъ z kassy oszczędności wileńskiego urzędu powszechnéi opieki, zawiera się w obawachъ lokującychъ osób, о to iż za wprowadzeniemъ w życie Najwyżejъ zatwierdzonej 16 przeszlego października ustawy о miejskichъ kassachъ oszczędności, lokaty z tegożъ urzędu będą oddane do тыхъ kass, albo do banku państwa, а zwrotъ takowychъ stamtądъ, wedługъ przepisówъ nowej ustawy, będzie połączony z uciążliwymi dla lokującychъ formalnościami.

Skutkiemъ tego p. ministerъ skarbu w reskrypcie do p. naczelnika gubernji z 22 grudnia 1862 r. podъ № 6664 między innymiъ raczyłъ wyrazić, iż lokaty istniejącejъ przy wileńskimъ urzędzie powszechnéi opieki kassy oszczędności, powinny w onéj pozostać aż do założenia na jéj miejsce kassy miejskiej, którójъ otwarciu może mieć miejsce nie wrpóźdy jakъ по uczynieniu należytychъ w tymъ względzie rozporządzeń; leczъ i następnie względemъ lokatъ zapisanychъ w księgi terażniejszejъ kassy oszczędności, będzie przestrzegany przyjęty dotychczasъ porządekъ zwrotu lokatъ; przepisy zaśъ nowej ustawy będą li tylko zastosowane do lokującychъ w nowej miejskiej kassie oszczędności.

— Reskryptъ okolojъ departamentu handlu zewnaotznego do komorъ celnychъ i rozatakъ komornychъ dla handlu europejskiego, z 22 grudnia podъ № 20395, o kolei ekspedjowania z komorъ trunkówъ moenychъ i porteru od 1-go stycznia 1863 roku.

Cześć Nieurzędowa.

Wilno 10 stycznia.

Już dziennikarstwo wypowiedziało swoje zdanie o mowie Napoleona III, czasopisma paryżskie oddają hołd wzniosłej myśli i szlachetności, z jaką została wyrażona. Jeden tylko dziennik Temps wystąpił z zarzutami, że hrabia de Persigny sądził, iż powinien był przesłać mu piorunujące ostrzeżenie, za wypaczenie myśli cesarskich, skazanie jego wyrażań i chęć podania rządu w ohydę. Najpiękniejszym i najprawdziwszym ocenieniem mowy Napoleona, są krótkie ale dobitne słowa, któremi książę de Morny izbę prawodawczą otworzył, a w których słusznie ją wezwał, aby porównała stan swobód swoich przed dziesięć laty z dzisiejszymi; aby przebiegła pamięcią, ile praw zmieniono lub zupełnie z parlamentu wycofano, dla tego tylko, że przedstawiciele narodu, w pełni swęj władzy i niepodległości zdania, nie sądzili ich być dla kraju pożytecznymi. Książę de Morny widzi największą zaletę konstytucji, w jej doskonałości, i przyznać należy, że dawniejsze sankcje, mocą których ustawa zasadnicza tylko po upływie 25, 50 a nawet 100 lat, przezierana i poprawiana być mogła, nie dawała dostatecznej rękojmi rozwoju, z postępem i duchem czasu zgodnego. Umieściliśmy w dzisiejszym Kurjerze, to przemówienie księcia de Morny, jak równie uwagi niektórych dzienników paryżskich. Za granicami Francji, o ile wamy w Londynie i Wiedniu, niektóre stronnictwa wypowiedziały swe zdanie. Dziennik Times, oddaje cześć bezwarunkową polityce cesarza, bo wierzył, że treścią i koroną tej polityki, jest utrzymanie, bądź co bądź, najprzyjaźniejszych stosunków z Anglią. Zapewne i inne główne dzienniki londyńskie odezwały się również pochwalnie, bo nic dzisiaj nie różni Anglii z Francją w ich dążeniach, a wiadomo, jak usposobienie chwili zapala lub ostudza, jątrzy lub łagodzi, umysły publicystów angielskich.

W Wiedniu, już nazajutrz po wyrzeczeniu mowy Napoleona III, ukazały się w Dzienniku dla cudzoziemców (Freundenblatt) w Gazecie austriackiej, w Morgen Post, Presse i Gazecie dunajskiej, szczegółowe rozbiory mniej więcej zyczliwe; tylko dziennik Presse wyraża się w sposób nieumiarkowany, aby nie powiedzieć nieprzyjazny.

Przebieżmy pokrótce to, co wymienione dzienniki mają do zarzucenia. Pierwszy z nich mówi, iż zasłużyć powinno na uwagę, że cesarz Napoleon stara się usprawiedliwić z zarzutu trzymania się polityki tajemniczej. Można by niemal powiedzieć, iż usiłuje uniewinnić się w mniemaniu powszechnym, Europa nie zapomni, iż cesarz oświadczył, że jego polityka nie przekracza za obręby prawa i traktatów. Europa zamknie oczy na przeszłość, mogąca pod tym względem obudzić wątpliwość, ale powyższe oświadczenie przyjmie za obietnicę na przyszłość. Jeżeli cesarz chce wziąć za hasło Francji, spójność pomyślności wszystkich krajów, pozyska on najniewłaściwiej miłość społecznych, a potomność wzniesie niepożyte pomniki jego pamięci.

Najważniejszym szczegółem mowy cesarskiej, umieszczonym przy jej zamknięciu, jest ten, w którym rzecz idzie o nowe wybory posłów do ciała prawodawczego. Zdaje się, że ta myśl przed innemi zajmowała cesarza, i cała mowa obliczona była na zjednanie sobie wyborów. Jeżeli tak jest, niech nam wolno będzie wyciągnąć ząd wniosek, iż naród francuzki poczytuje pokój świata za najwyższe dobro, że przyjął się knowaniami dyplomatycznymi i ciągłym wicherzeniem, że pragnie, aby rządowi przewodniczyła oszczędność w kierowaniu sprawami kra-

jów. Zaiste jest to pocieszająca zapowiedź przyszłości Europy.

Gazeta austriacka ze swojej strony odzywa się następnie: Mowa cesarska była oczekiwaną z tém większą niecierpliwością, że od dwóch lat zaszła zmiana w polityce wewnętrznej i że nawet sam duch publiczny we Francji wszedł w nową przejawę. Polityka zagraniczna francuzka obiera drogi pokoju; po długim błakaniu się, taż polityka we Włoszech zdaje się, iż wytknęła sobie nieodzowną drogę; przymierze z Anglią dziś zesłało; a chcieliby jednak stanąć na czem pewnym. Wiedzianno, że mowa cesarska nie będzie wojowniczą, ale wszyscy oczekiwali pewniejszych wskazówek dalszej politycznej drogi w postępowaniu Francji. Rzeczywiście mowa cesarska obejmuje jedno tylko zapewnienie, że sprawa grecka nie zachwieje pokoju. Pokój więc uważany jest za rzecz najprostszą, a to jedno najżywiej obchodzi Europę. Zawarcie prędkiego pokoju z Austrią, znalazło w mowie cesarskiej szczęśliwe wspomnienie, miejsce zaś ściągające się do Rzymu jest arcyważne. Koniec mowy zadaje cios stanowczy wszelkiemu oporowi co do zasady; ale dowodzi razem, że Francja daleką jest jeszcze od posiadania kształtu rządu konstytucyjnego. To co z wysokości tronu powiedziano o duchu przyszłych wyborów, jest obliczone na skutek w rozmaitym kierunku, a ten skutek okaże się niezawodnym.

Dziennik Morgen Post mówi: że Włochy wspomniano tylko mimojazdem; że papież otrzymał zapewnienie dalszego oświecenia. Austrija, co nas wielce uspakaja, nazwana jest przeciwniejką jednej tylko chwili. Mowa lekko przeszła się po sprawie meksykańskiej, i nie przypuszcza niepowodzeń. Godnym jest jeszcze uwagi, że cesarz mówi o Hiszpanji, że prawie czyni jej wyrzuty i że nie znalazł tym razem ani jednego słowa dla swojej potężnej sprzymierzenki, królowej Wiktorji.

Ludwik Napoleon złożył swój bilans, który wypadł w ogólności korzystnie na jego stronę; lecz ten bilans nie niema wspólne z owemi, jakie codzien składają poczciwi przemysłowcy paryżcy, i choć z niewielkim zyskiem, udają się na życie spokojne. Rachunki cesarza jeszcze nie są zamknięte.

Nakoniec dziennik Presse, powiedziawszy że obecna mowa, pod względem polityki zagranicznej, bliednie przed wszystkimi innemi, jakie cesarz dotąd powiedział, tak kończy: w ogóle mowa jest panegirkiem polityki napoleońskiej, wewnętrznej i zagranicznej.

Gazeta dunajska cieszy się, że Napoleon wyraźnie oświadczył, iż tocząc wojnę nie wszedł w żadne przymierze z rewolucją.

Dzienniki włoskie, są bardzo oszczędne w uwagach nad mową Napoleona. Opini one przedstawia przyczyny, które nakazały cesarzowi oględność, lecz nie widzi w niej nic dla Włoch zatrważającego. „Cesarz nie rzeka się żadnej zdobyczy nowego prawa europejskiego ani żadnego kroku swojej polityki“.

Ten pobieżny przegląd dziennikarstwa przekona czytelników Kurjera, że w najważniejszym przedmiocie, który właśnie najbardziej zwracał ich uwagę, to jest w przedmiocie sprawy włoskiej. Napoleon w imieniu Francji nie zobowiązał się do niczego. Tryumfy wrogów niepodległości włoskiej były zawczesne. Napoleon nie popełni błędu wystąpienia przeciw prądowi czasu, któremu ani szlachetności, ani mądrego umiarkowania zaprzeczć niepodobna. Spółcześni mnogie czynią zarzuty polityce Ludwika Napoleona, ale dotąd nikomu jeszcze nie udało się przekonać go o chwiejność woli i podatność na cudze zachcenia. Jeżeli sprawdzą się domysły,

że Civita-Vecchia pragnie zamienić na Gibraltar francuzki, byłby to zapewne krok wątpliwój uczciwości, ale nigdy hołdowanie zabobonowi, od którego ta jasna głowa nazawsze pozostanie wolną.

Mamy pod ręką obraz stanu cesarstwa, obejmujący do 40 słupów ścisłego druku w Monitorze powszechnym, i zbiór dokumentów dyplomatycznych, obejmujący 66 podobnychże słupów. Te dwa zbiory składają szczegółowe objaśnienia mowy cesarskiej. Już dzienniki powtarzać zaczęły mniej więcej, obszerne z nich wyjątki. Czytelnicy Kurjera znajdą dziś pod Francją krótki zarys części polityki zagranicznej francuzkiej. Uzupełnimy go w następnym numerze i poprzemy przytoczeniem najważniejszych a nieznanych jeszcze dotąd depesz. W ten sposób spodziewamy się mowę cesarską uczynić zrozumiałą i uwydatnić całą jej doniosłość.

Podajemy dziś kilka szczegółów politycznych wielkiej wagi. Francuzi zdobyli Puelebę. Napoleon w dniu otwarcia izb jeszcze o tém wiedzieć nie mógł, bo ta radośna nowina przybyła dopiero do Londynu w przeszłą niedzielę dnia 18 stycznia. Anglija, odmówiwszy Grecji powołanego na jej tron księcia Alfreda, gdy nie mogła skłonić króla portugalskiego Ferdynanda (ojca) do przyjęcia helleńskiego berła, zdaje się, że w uczuciu moralnej powinności dopomożenia Grekom w najważniejszej chwili politycznej ich życia, wyjednała, że książę Ernest II, panujący w Gotha, berło greckie przyjmie. Jeżeli to nastąpi, Grecy słusznie zawdzięczą Anglii najwyższe dobrodzieństwo, jakie jeden naród od drugiego otrzymać może, to jest króla, jaśniejącego głową i sercem, otoczonego poważaniem całej Europy, i niewygastą wdzięcznością Niemiec. Małe księstwo, załedwie 154,000 ludności liczące, pod rządem Ernesta II (ur. 21 czerwca 1818), pod względem zasad wyzwoleń, oświecenia, porządku, pierwsze trzyma miejsce w Niemczech. Książę panujący sasko-koburgsko-gothański, miał młodszego brata, którym był Albert małżonek królowej Wiktorji, stryjecznych zaś dotąd w życiu, Ferdynanda wdowca po Marii da-Gloria królowej portugalskiej, i księcia Augusta (ur. 13 czerwca 1818), który poślubił Klementynę de Bourbon-Orlean, córkę króla francuzkiego Ludwika Filipa i cieszy się z tego małżeństwa pięciorgiem potomstwa, to jest trzema synami i dwiema córkami. Syn pierworodny księcia Augusta, Filipp (ur. 28 marca 1844), kończy teraz 19 rok życia. Owóż tego młodzieńca, księżę Ernest koburgski, w razie zostania królem greckim, przybrałby za następcę tronu. Jeżeli niezrównana wysokość i prawosć duszy, gorąca miłość ludzkości, świetne umysłowe przymioty i głęboka znajomość spraw świata, dostateczne są do zapewnienia szczęścia poddańych, zaiste Grecy błogosławieńskiego wyboru uczynić nie mogą. Książę Ernest znajduje się teraz w Brükselli, zapewne dla zasięgnięcia rady mądrego starca, Leopolda króla Belgów.

Drugą wiadomością nadesłaną z Kairu, jest zmiana panującego w Egipcie. Said Pasza, wice-król egipski, umarł z soboty na niedzielę z dnia 17 na 18 stycznia. Ludność tego kraju wynosi 5,125,000 mieszkańców; stosunki jego z Europą są tak rozmaite i tak ważne, iż dola Egiptu najżywiej obchodzić świat cywilizowany musi. Said-Pasza był czwartym synem Mehemeta-Ali, urodzony w roku 1822, wychowywany był przez nauczyciela francuzka rodem, choć noszącego niemieckie nazwisko, pana Koenig. W roku 1841, po bezpomożnej śmierci synowca swego Abbas-Paszy, objął rządy Egiptu, a dnia 13 lipca 1854, tron tego kraju pod zwierzchnictwem Porty, uznany został za dziedziczny w jego domu podług porządku pierworodztwa. Panowanie Said-Paszy było rozumnie postępowe, a pamięć jego przejdzie do potomności

jako wspaniałego opiekuna połączenia morza Śródziemnego z Czerwonem.

Włochy.

Turyń 10 stycznia. Okolnik ministra Peruzzi, o zbieraniu składek na rzecz rodzin zniszczonych przez zbójstwo w krajach neapolitańskich, sprawił najlepsze wrażenie. Nigdy jednak miłosierdzie ogółu, dotąd przynajmniej, nie okazało się tak szczodrobliwem, jak w Medjolanie, gdzie listy składowe zapelniają się z najchwalebniejszą bystrością; i co jest rzeczą godną uwagi, że osoby, które dotąd nieodzynały się zbyt gorącym patriotyzmem, pierwsze były do złożenia summ bardzo znacznych.

Te składki są nowym dowodem pragnień włoskich użycia wszelkich możliwych środków do utrwalenia jednoty półwyspu, mimo przeciwnie usiłowania jej wewnętrznych i zagranicznych nieprzyjaciół. Stronnictwo klerykalne piorunuje i składki na przyniesienie ulgi tylu nieszczęśliwym, uważa za kradzież domierzoną świętopietrzu. Telegraf oznajmił o schwytaniu przez policję neapolitańską ważnych dokumentów, pochodzących od burbońskich wychodźców w Rzymie. Okazuje się z nich, że uknowano spisek, na czele którego mieli stanąć książęta Pepoli i Regina, za przyzwoleniem Franciszka II. Te knowania nie sprawiły żadnego wrażenia w Neapolu, ludność była na nie zupełnie obojętna. Dawniejszy spowiednik rodziny królewskiej ma być głęboko zaplątany. Mimo te szalone zamachy, porządek nie został nigdzie zaburzony, przeciwnie ufnosć powraca, a świeżo odebrane doniesienia przez ministrów uwiadamiają o postępach moralnych między ludnością, zwłaszcza z powodu rozumnie zaprowadzanych szkółek w rozmaitych warstwach. Niewiadomo skąd rozbiegła się wczoraj wieść o śmierci Piusa IX; wieczorem mniej już o tém mówiono, a dziś zrana ta pogłoska zupełnie uciechła. Zdrowie papieża nie jest bardzo zadawalające i to daje początek od czasu do czasu zatrważającym wieściom.

Zniepokoiła nieco wiadomość przez dzienniki francuzkie podana o podróży księcia Napoleona do Egiptu, w chwili wznowienia przez senat posiedzeń. Włosi zawsze z największą wdzięcznością przyjmowali spótcznie objawiane dla ich ojczyzny przez księcia, na mównicy. Milczenie jego było by przedmiotem radości dla stronnictwa klerykalnego, liczącego na pewne wysokie wpływy, zmierzające do podkopania podstaw niepodległości włoskiej.

Ale spodziewać się należy, że na spółdziałaniu tego potężnego pomocnika nie zbędzie w chwili, w której walka stronnictw wskaże potrzebę większej sily. Do portu geneueńskiego zawinęła fregata Regina, wyprawiona z warstatu Seyne, gdzie opatrzona została potężnym przyrządem szubowym. Okręt przepływa pół piętnasta węzłów na godzinę.

Miasteczko Savigliano otworzyło składkę na pomnik dla bohatera piemontkiego, hrabiego Santorre de Santa-Rosa, który znajdując się w niebezpieczeństwie 1821-go roku, poszedł dobrowolnie na wygnanie, a poległ, walcząc za niepodległość grecką.

Miesopust jest bardzo świetny we Florencji, gdzie zabawy następują jedna po drugich bez przerwy. Wielu cudzoziemców wyższego towarzystwa bawi teraz we Florencji, król przybędzie tu w ostatnich dniach miesopustu, króliewicz zaś Humbert pozostanie w Medjolanie, gdzie jest wielce lubiony.

Dziennik Opinione upewnia d. 11 stycznia, że wieść o podróży hrabiego Stackelberga, pełnomocnego ministra rossyjskiego do krajów neapolitańskich, jest zupełnie bezzasadna.

Turyń 12 stycznia. W tej chwili jeszcze telegraf nie przyniósł do Turyngu treści mowy cesarza Francuzów. Ciekawosć podniesioną jest do najwyższego stopnia, powszechnie bowiem sądzi, że według wszelkiego prawdopodobieństwa, cesarz nie dotknie ani jednym słowem spraw włoskich. Rozbiegła się jednak wieść, że gabinet francuzki odezwał się znowu do rządu włoskiego, o układy z dworem rzymskim. Rzecz prosta, że ten krok zostanie daremny. Ministrowie włoscy, stosownie do objawów parlamentu i kraju nie mogą i nie chcą zboczyć z programu narodowego.

Świeże wiadomości z Neapolu mówią o spiskach i knoowaniach podejmowanych w Rzymie, w celu wtrącenia w nieszczęścia krajów południowych i przygotowania powrotu Barbonów.

Zadziwia, że ludzie wysokiego rodu wplatali się w spółnictwo z lotrami, którzy nieraz walali się po więzieniach i galerach za hańbiące zbrodnie.

Wszyscy prawdziwi miłośnicy wolności potępiają objawy przeciw dziennikowi N a p o l i. Obłudna i przeciw-narodowa polityka tego dziennika znalazła ogrom przeciwników, ale należało pójść za przykładem Turynczyków względem czasopisma A r m o n j a, któremu wszyscy spokojnie pozwalają szaleć, nie czyniąc mu nawet zaszczytu zbliżania kłamstw najzjadliwszych, które ciągle wyziewa. Ale Neapolitanie są dopiero początkującymi w życiu politycznym, za kilka miesięcy dojrzeją i oswoją się z zasadami prawdziwej wolności.

Wczoraj król postanowił, że księżna Genui uda się do Neapolu ze swoją rodziną i licznym orszakiem dla przepędzenia tam zapust. Czynną się już wielkie przygotowania, odjazd za dni kilka nastąpi. Księżna Genui jest wdową księżniczką Ferdynanda, brata królewskiego (urodz. 15 listopada 1822, zmarłego 10 lutego 1855 r.). Marja-Elżbieta-Maksymiljana (urodz. 4 lutego 1830-go) jest córką króla Jana saskiego, wydana dnia 22 kwietnia 1850, powiła mu dwoje dzieci, księżniczkę Małgorzatę-Marję-Teresę-Joannę, urodzoną 20 listopada 1851-go i księcia Tomasza-Alberta-Wiktora, urodzonego 6 lutego 1854-go.

Księżna mieszkać będzie w pałacu królewskim i dawać tam świetne zabawy, na które całe lepsze towarzystwo neapolitańskie bez różnicy rodu ma być wzywane.

Traktat handlowy francuzko-włoski musi już być podpisany, bo p. Scialoja oczekiwany jest co dzień z powrotem z Paryża.

Francja.

P a r y ż 4 stycznia. Dziennik I n d é p e n d a n c e b e l g e podaje pod tym dniem z Paryża następujące wiadomości:

Ustępstwo wysp Jońskich dozna zdaje się niejakiej zwłoki. Nie należy ostatecznie uważać tego przedmiotu za załatwiony, dopóki lord John Russell nie przedstawi go na parlament. Pan Elliot nie czekać na wypadek obrad w Atenach, gdzie pobyt swój przedłuży. Nie wierzą tu w dorgczenie noty urzędowej przez Dzemil-Paszę rządowi cesarskiemu, z powodu tego wielkiego kroku polityki angielskiej, ale ambassador ottomański rozmawiał w tej mierze z cesarzem Francuzów i nie zataił żywej obawy, którą ten przedmiot przeraża jaśniejszą Portę. P. Mussurus minister sułana w Londynie, przełożył podobnie w tym względzie obszernie i nagłacie uwagi lordowi John Russell.

Chociaż don Fernando, ojciec króla portugalskiego, nie przyjął kandydatury na tron grecki, p. Elliot nie przestaje zalecać jej wyborowi Hellenów; niektórzy pragną wierzyć, że mniżej by obudziła wstręt, gdyby można było z góry przewidywać, że w Grecji znajdzie więcej wziętości. Przeciwnie kandydatura księcia d'Aumale powiodła by się bardzo; lecz chciano by upewnić się w Atenach, że książę ją przyjmie, by nie narazić się na podobny zawód jak z królewiczem Alfredem. Chciano by też być pewnym urzędowego przyznania Anglii, a nadewszystko, że Francja nie sprzeciwi się temu wyborowi. Wprawdzie, wszyscy pamiętają, że depesza ministerstwa spraw zagranicznych francuzkich oznajmiła, że rząd napoleoński w niczem nie chce krępować swobodnego objawu życzeń wyborców, co do osoby księcia d'Aumale, ale wieść o istnieniu tej depeszy nie znajduje zupełnej wiary.

Nadto, kiedy lord Cowley po raz pierwszy wymówił przed Napoleonem III-m nazwisko księcia d'Aumale, łatwo mu było spostrzedz na obliczu cesarza, że ten wybór byłby mu bardzo niemiły.

Potwierdza się, że bataljon żarnych, używany przez wice-króla egipskiego i oddany w rozporządzenie Francji na wyprawę meksykańską, miał wypłynąć z Aleksandrii do Veracruz pod dowództwem oficerów francuzkich. Jeden z pod-intendentów wojskowych wypłynął już z Tulonu dla opatrzenia we wszystkie potrzeby rzeczonych żołnierzy posiłkowych.

Tak zwany B i u l e t y n P a r y s k i, korespondencja autografowana, przesyłana przez ministerstwo do dzienników prowincjonalnych, znajduje się upoważnioną do oznajmiania, że przy powszechnych wyborach do Izby prawodawczej rząd stawić nie będzie żadnej zawady kandydatom wyzwołonym, z a c h o w a w e z y m i n a p o l e o Ń s k i m. Przyznać należy, że to oświadczenie niczego nie uczy; tymczasem zdaje się być rzeczą pewną, że niektóre ze znakomitości demokratycznych, dotąd obcy izbie prawodawczej, mają po departamentach ubiegać się o urząd poselski. Mówią naprzykład, że p. Marie występuje jak kandydat w Arles, pp. Carnot i Taxile Delord w Marsylii, p. Prevost-Paradolé w Aix, a p. Havin w Maich.

Nadzieje, że ksiądz de Guerry, proboszcz ś. Magdaleny zostanie arcy-biskupem paryskim, są niepewne. Odmówił on już nieco dawniej biskupstwo marsylskie; z powodu słabego zdrowia, nie zechce zapewne podjąć się świętego,

ale ciężkiego brzmienia pierwszej stolicy duchownej kraju.

P a r y ż 31 grudnia. Podług listów otrzymanych z Paryża przez dziennik I n d é p e n d a n c e b e l g e, stosunki między Hiszpanją i Francją stają się coraz ozięblejsze; gabinet madrycki miał nawet oświadczyć, że generał Concha nie otrzyma następcy w Paryżu, dopóki wypadek wyprawy meksykańskiej nie będzie wiadomy. Podobnie p. Barrot, poseł francuzki ma przyjechać do Paryża i za pozwolenie u swojego rządu zabawić do czasu nieokreślonego. Nakoniec można otwarcie to wypowiedzieć, co nie jest żadną tajemnicą w dyplomacji, że królowa hiszpańska stoi na czele opozycji przeciw Francji.

Powtarzają, że cesarz na przyjęciu pierwszego stycznia miał w obec pana Dayton, posła amerykańskiego, wyrazić się w sposób bardzo stanowczy, iż naznacza kres krwawej walki pod koniec nowo-zaczętego roku. Niewiadomo tylko, czy w ustach cesarza te wyrazy miały znamie życzenia czy stanowczego twierdzenia.

Co do rozbioru adresu, cesarz pragnął by, aby odbył się w obu izbach spokojnie. Pragnie nadewszystko, aby książę Napoleon nie wchodził na mównicę i nie zabierał głosu, który już przygotował dla wyrzeczenia go w Luxemburgu. Ponieważ zaś trudno zniewolić go do milczenia, cesarz życzył by, aby brat stryjeczny przedsięwziął nową podróż w ciągu stycznia.

Rozeszła się wieść, że rząd zamysła stawić opór na powszechnych wyborach trzem posłom zasiadającym dziś w izbie, a mianowicie: panom Kolb-Bernard, Pliehon i Keller. Podług tejże wieści, rząd ma popierać wybór pana Maurycego Sand, jak wiadomo syna pani George Sand, którego prawdziwe nazwisko jest Dudevant. Ojciec pana Maurycego Sand posiada w Departamencie Lot-et-Garonne obszernie dobra i używa wielkiej wziętości.

Do liczby rozmaitych kandydatów w departamencie Gironde dodać należy pana Juljusza Brisson, demokratę, pisarza wyzwolonego, urodzonego w kraju i posiadającego tam liczne stosunki.

Cesarz i cesarzowa znajdują się dziś mają na przedstawieniu Fausta. W dzień pogrzebu kardynała Morlot, cesarz wyjedzie na polowanie do Saint Germain.

Sąd handlowy w ostatnich dwóch tygodniach grudnia zawyrokował 80 bankructw, co podnosi ich liczbę sądownie objawioną w ostatnim miesiącu 1862 roku do 157-miu.

Przemówienie do cesarza w dzień nowego roku ksiądz Buquet, archi-djakona katedry Najświętszej Panny, w imieniu kapituły, — tak dobrze zostało przyjęte przez cesarza, że ksiądz Buquet ma być podniesionym na pierwsze biskupstwo jakie otworzy się we Francji.

Dochody dróg żelaznych bardzo się zmniejszyły; jest to smutnym dowodem upadku handlu. Ten stan rzeczy trwoży Francję.

P a r y ż 6 stycznia. Dziś zrana przybył kardynał Donnet do Paryża na pogrzeb arcy-biskupa paryskiego. Spodziewają się, że wszyscy kardynałowie francuzcy, wyjąwszy jednego arcy-biskupa Chambery, dla wielkiej sędziowości wieku, przybędą na pogrzeb. Ma być zachowany taki sam porządek, jak przy pogrzebach marszałków Francji.

Jutro 7-go stycznia odbędzie się pierwszy wielki bal u dworu; w poniedziałek 12-go pierwszy bal dany przez cesarzową, a we czwartek wielki obiad w ministerstwie spraw zagranicznych.

Nie przestają mówić o podróży księcia Napoleona przez czas rozbioru adresu. Zapewne książę wolałby oddalić się z Francji, niż przychylić się do życzenia cesarza i milczeć podczas rozbioru adresu. Ale nie dotąd nie postanowiono w tej mierze.

Minister robót publicznych miał prosić cesarza, aby udał się do Rouen i zawiózł tam pomoc pieniężną, tudzież słowa pociechy dla nieszczęśliwych robotników przemysłu bawełnianego. Dodają, że cesarz, nieodrzucając rady ministra robót publicznych, chciał pierwój rozmówić się z panem Leroy, prefektem Niższej Sekwany i wezwał tego wysokiego urzędnika do Paryża.

Nie jeszcze nie wiadomo, czy książę Napoleon opuści Paryż przez czas rozbioru adresu. Zdaje się, że zamiar podróży do Egiptu został wznowiony. Parostatek H i e r o n i m N a p o l e o n otrzymał rozkaz znajdowania się w gotowości; wypłynie on około 15 stycznia do Marsylii. Komandor Dubuisson przybył wczoraj do Paryża, dla wzięcia potrzebnych rozkazów.

Składki dla wyrobników bawełniczych, za którymi tak gorliwie przemawiał dziennik paryski T e m p s zawiody powszechne oczekiwania. Ubiża to Francuzom. Panowie Pereire, dotknięci nieszczęściem wyrobników, napisali list do cesarza, doradzający sposób wsparcia skutecznego i prawdziwie moralny. Przekładają oni, aby wyrobnikom pozabawionym zarobku pożyczyc 15 milionów franków pod łagodnymi

warunkami, tak pod względem procentów, jak i wypłacenia się z kapitału. Rząd zapytał o zdanie w tej mierze prefekta Niższej Sekwany, który niewiadomo na jakiej zasadzie oświadczył, że ten projekt urzędowistnie się nie da. Panowie Pereire wyrazili, że dom ich gotów jest przystąpić do udzielenia tej pożyczki w ilości 2-ch milj.ów franków.

P a r y ż 9 stycznia. Dzień I n d é p e n d a n c e b e l g e podaje wiadomość o świetnym balu odbyłym w Tuilleries we środę dnia 7 stycznia.

Tenże dziennik następnie opisuje pogrzeb kardynała Morlot we czwartek dnia 8 stycznia: Duchowień two i ludność paryska odprowadziły na miejsce wiecznego spoczynku dostojnego i poważnego arcy-biskupa, którego od 6-ciu lat nauczyły się kochać i szanować.

Ten obrząd otoczony był całym blaskiem zewnętrzny, należącym jednemu z pierwszych dostojników kościoła i państwa; odbył się w poświęconym miejscu i uszanowania, jakim tylko religja przeniknąć może.

Wielki dzwon kościoła Najświętszej Panny i wszystkie dzwony parafjalne zapowiedziały o godzinie 1-szej zrana żalobną uroczystość.

Zbiegły się tłumy ludności przed pałac arcy-biskupa. Pogoda, o ile to być mogło w tej porze roku, sprzyjała. Wkrótce okazały się wojska przeznaczone na obchód, złożone z dywizji piechoty, 4-ch szwadronów jazdy, jak to dzieć się zwykło na pogrzebach marszałków Francji, nie mających czynnego dowództwa.

O kwadrans na 9-tą członkowie kapituły metropolitalnej, mający na swém czele 3-ch administratorów, udali się do pałacu arcy-biskupiego, dla zabrania ciała, które dniem wprzód umieszczono w 3-ch trumnach. Ksiądz Buquet podjął się tej pierwszej usługi, którą już w swoim czasie oddał był księdzu arcy-biskupowi Sibour.

O pół do 9-tej, orszak wyruszył w następnym porządku:

- Oddział kołnej straży paryskiej;
- 2 szwadrony 6-go pułku ulanów;
- 1-sza brygada 1-szej dywizji wojska paryskiego, to jest 30 i 72-gi półki linjowe;
- 6 karet żalobnych, w których znajdowali się prałaci, członkowie kapituły i oficyali;

Klerycy, niosący znamiona zmarłego: pastorał, krzyż, infule, krzyż pierśowy, pontyfikał. Krzyż i pastorał okryte były krepą;

Wóz żalobny zaprzężony 6-ciu końmi bogato przybranymi i widzialny z daleka przez umieszczony na nim krzyż srebrny, okryty był kapeluszem kardynałskim;

Sznury całunu trzymali: ksiądz Debeauvais, proboszcz ś. Tomasza z Akwinu; ksiądz de Vaise oficyał wielkiego jałmużnictwa; jeden z kanoników cesarskiej kapituły św. Dyonizjusza i ksiądz Molinier, dziekan kapituły metropolitalnej;

Przewodniczyli żalobnemu orszakowi księża: Lagarde, de Cottoli, Lemée i Petit, jenerałny i przyboczni sekretarze kardynała;

- Deputacje wielkich ciał państwa, wojska, sądownictw, szkół, towarzystw miłosiernych i t. d.;
- Cztery urzędnicy domu cesarskiego konno;
- Dwie pyszne karety dworskie, otoczone lokajami w wielkiej barwie;
- 14 karet żalobnych;

- 2-ga brygada 2-giej dywizji piechotnej (półki 60 i 97-my);
- Zaprzężona bateria 9-go pułku artylerji;
- Dwa szwadrony 8-go pułku ulanów;
- Oddział straży paryskiej zamykał orszak.

Wojskami dowodził jenerał Soumain; każda brygada właściwy jenerał, każdym półkiem jego półkownik; muzyka je poprzedzała, bębny i chorągwie okryte były krepą.

Niepodobna opisać wspaniałości tego żalobnego pochodu, ani wrażenia, jakie to długie pasm, okrywające żalobą całą stolicę, te oddziały muzyki wojskowej żalobnie przegrzującej, ten orszak, w którym cała Francja była przedstawiona, sprawiała! Niepodobna też oddać tej pełnej uszanowania postawy, tego głębokiego skupienia ducha zasmuconej ludności paryskiej. Właściciele sklepów pozamykać je w znacznej części kazali. Lud rozmawiał o enotach arcy-biskupa, przytaczał przykłady jego miłosierdzia, dobroci, słodkiej i statecznej przystępności.

O godzinie 10-tej wóz żalobny stanął przed podwojami kościoła Najświętszej Panny; rozległ się ogłós 12-tu wystrzałów działowych.

Kościół metropolitalny okryty był zewnątrz i wewnątrz kirem. Wewnątrz czarne opony ze srebrnymi galonami okrywały ściany aż do pierwszej galerji. W środku nowy wspaniały baldachian zawieszony u sklepienia unosił się nad katafalkiem bogato ozdobionym i oświetlonym, u którego 4-ch rogów stały 4 posągi. Herb dostojnego zmarłego, na niebieskim polu krzyż biały usiany gwiazdami, na gęstych tarczach, odbijał się na oponach i baldachanie.

Tron arcy-biskupa okryty był zasłoną czarną usianą gwiazdami; szeroki krzyż srebrny dziełił ją na 4 części.

We drzwiach kościoła członkowie kapituły

przyjęli zwłoki i odprowadzili w procesji do katafalku, na którym je umieszczono. Wnet rozpoczęło się nabożeństwo. Zaszczyc celebrowania należał do księdza Allou, biskupa w Meaux, najstarszego z sufraganów archidiecezji paryskiej, ale ksiądz Allou ustąpił tej posługi księdzu kardynałowi de Bonald, arcy-biskupowi lyońskiemu. Podczas podniesienia i przy ostatnim pokropieniu trumny, znowu rozległy się 12-to krotnie wystrzały działowe.

Chór katedralny wyłącznie przeznaczony był dla duchowieństwa; jedni tylko, marszałek Vaillant, ksiądz Bassano, który przedstawiał razem z wice-hrabia Walsh cesarza; jenerał Rougenel, przedstawiciel księżny Matyldy, — znaleźli w nim miejsce.

W gronie duchowieństwa widziano 3-ch kardynałów, więcej niż 20-tu biskupów, więcej niż 100 kanoników. Kardynałowie de Bonald; Matthieu arcy-biskup bezański, Gousset arcy-biskup rzymski, przy których usiadł ksiądz Chigi nuncjusz papieski. Między arcy-biskupami i biskupami zajął miejsce przybyły niedawno do Paryża z Jerozolimy patriarcha Ormiański, piękny starzec którego oblicze i majestatyczna postać wzbudzały powszechne uwielbienie, wschodnią jego mitrę okrywała spadająca na ramiona zasłona z fioletowej krepy.

Po nabożeństwie i pokropieniu trumny przez 4-ch biskupów i celebującego kardynała, ks. Buquet pobłogosławił grób umieszczony we środku choru, który otwarto na kilka chwil przedtem.

Spuszczono trumnę do sklepu wśród śpiewów żalobnych, ogłosu muzyki i organów z widocznym wzruszeniem wszystkich obecnych. Obrząd zakończył się o godzinie 1-szej.

Składki na rzecz wyrobników przemysłu bawełnicznego w departamencie Niższej Sekwany wynosiły w dniu 7 stycznia tylko 253,280 fr. 45 centimów.

Zdaje się, że podróż cesarza do Rouen jest postanowioną i że wnet nazajutrz po otwarciu parlamentu, p. Fould wnieśli projekt do kredytu nadzwyczajnego 12-tu milionów franków, tak, że naj. pan będzie mógł tę dobrą wiadomość sam zwiastować cierpiącym z powodu obecnego przesilenia.

M o n i t o r oznajmuje dziś rano mianowanie księcia de Montmorrot oficerem ordynansowym przy cesarzu. Książę jest jednym z synów królowej Krystyny; skończył nauki wojenne we Francji i odbył wyprawę syryjską pod rozkazami jenerala Baulot-d-Hautpoul.

Na przyjęciu pań w Tuilleries, cesarzowa ogłosiła poruczyła pani Kalerjis, aby przesyłała jej życzenia szczęścia dla Grecji rządowi tymczasowemu. Ten postępek naj. pani zwrócił powszechną uwagę. Na ostatnim balu cesarzowa Eugenia była promieniejącą zdrowiem i wesolnością.

Bardzo tu uważano, że książę Napoleon nie przysłał przedstawiciela swjego na pogrzeb kardynała Morlot.

Małżeństwo marszałka Canrobert z miss Mac-Donnell, z Grove-House-Windsor, odbędzie się w pierwszej połowie stycznia. Z tego powodu cesarz i cesarzowa pisali do narzeczonej list własnoręczny, przy którym załączony był bogaty upominek diamentowy.

P a r y ż, 14 stycznia. Mowy corocznie miewane przy otwarciu ciała prawodawczego przez cesarza Napoleona różnią się istotnie od tych, jakie bywają układane przez ministrów innych krajów, w których kształty rządu parlamentowego są przyjęte. Mowy cesarza Francuzów noszą rzeczywiste i wybitne znamie, że tworzy je zawsze ten sam umysł, pisze zawsze ta sama ręka i że są niejako odlewane zawsze według jednej modły. Wprawdzie czytane bywają wprzód na posiedzeniu ministrów, ale tylko w sposób doradczy, w niczem do niezmiennia ich właściwego ducha i wyłącznego znamienia. Dostępne wpływom zdarzeń, nieulegają zmianom sprowadzanym przez zmiany gabinetów, a gdy nie są zmuszone być programatami, mogą niezależnie od wszystkich trosk ministerjalnych lub innych, być jasnym i dokładnym obrazem położenia, pewnego rodzaju treścią rzeczowej i moralnej działalności rządu w ciągu upłynionego roku, tudzież pobieżnym wykazem szczegółów, około których działanie rządu skupić się powinno w ciągu roku, który się dla kraju poczyna. Zgad wynika, że mowy cesarskie, noszące właściwą sobie pieczęć, składają razem wzięte jednorodną całość, której co rok w rysach wybitniejszych odbija się systemat polityczny cesarza.

Oznaczają się te mowy dwoma szczególniejszymi przymiotami: wielką wzniosłością myśli i znakomitą dokładnością, nadającą im wysoki polityczny znamie. Uderza umysł naprzód ich kształt trzeźwy i potężny, a następnie treść zawsze pełna żywotności. Napoleon trzeci, wybraniec głosowania powszechnego, przyrodzony przedstawiciel potrzeb ludowych, nigdy niezapomina, że do ludu przemawia i od niego przed innymi ma być słuchany. Nikt od niego nieposiada w wyższym stopniu tajemnicy tego stylu silnego, a razem obrazowego; tej

tajemnicy będącej przywilejem umysłów wybranych, umięjących zapatrywać się na rzeczy z wysoka. Po długich niezgodach stronnictw, które szarpiąc Francję sponiewierały wszystkie zadania i zasłoniły niejako widnokrąg przed gminem, mądra polityka zaiste wymagała podniesienia uczucia ludu i wdrożenia go do szczerego poglądu na ludzi i rzeczy. Napoleon jest mistrzem w tej sztuce; łatwo mu było spełnić to zadanie, bo wybitnym rysem gminu jest pochopność jego do wielkich pomysłów.

Lecz mowy Napoleona mają jeszcze cel inny. Odzwiają się one do słuchaczy różnych od gmin. Przemawiając do ludu francuzkiego, przemawiają razem do mężów politycznych, do ministrów i do panujących Europy, którzy czytają rzeczony mowy z uwagą i drobiazgowo je roztrząsają. Może pod tym względem mowy cesarskie są jeszcze znakomitszymi niż pod względem ludowego uczucia.

Każdy okres, każde słowo jest w nich odważone i odmierzone, ale tak zawsze na swém miejscu, z taką sztuką trudności języka dyplomatycznego są w nich zwyciężane, iż niepodobna przypisywać jęj tylko samej biegłości. Największą zaletą każdego dokumentu politycznego jest to właśnie, że nic z niego ująć, nic do niego dodać nie można, bez zmiana całego jego sztyku, bez zaskazania skutkowi, jakie sobie zakreśla. Można to powiedzieć o mowach Napoleona trzeciego, że są równie ważnymi od względem tego, co objawiają, jak pod względem tego, o czém milczą.

Dla tego też działanie ich jest równie potężne i na lud, który to tylko pojmuje co jest jasne i oznaczone, — i na dyplomację, dla której przenikliwość i zwięzłość są przymiotami tak niezbędnymi, że wymaga niekiedy, aby umiano dać się pół słowem zrozumieć. Z tego powodu mowy cesarza skwapliwie są czytane i we Francji i za granicą; z tego powodu posiadają one dar wywierania jednostajnego wpływu i na rządy i na ludy.

W ten sposób, pan von Poggenpohl, główny wydawca dziennika le Nord wychodzącego od nowego roku w Paryżu ocenia mowy Napoleona trzeciego. Jeżeli publicysta nieumiałby nadobnie myśli swoich wyrazić, sama przecież treść jego uwag jest trafną i sprawiedliwą. Przechodząc szczegółowie do mowy wyrzeczonej dnia 12 stycznia, oświadcza, że nie obudzi ona w Europie i we Francji ani tych samych nadziei, ani tych samych niepokojów jak mowy lat poprzednich. Ale ponieważ niezrazi nikogo, samo z siebie, że też wszystkich nie zadowolni.

Dla największej liczby osób mowa 12 stycznia wyda się więcej bladą i mniej wybitną, niż którakolwiek z mów powiedzianych przez Napoleona trzeciego od czasu objęcia przezeń cesarstwa. Ale dla umysłów uważnych, umięjących przenikać głąb rzeczy, wyda się ona dla tego właśnie tem zręczniejszą, tem bardziej polityczną. Z wielką dokładnością wskazuje ona stan, w jakim w tej chwili znajdują się sprawy Europy i Francji; bo rzeczywiście zadania, które niedawno jeszcze przedstawiały się brzemienne zawilosciami, zbliżają się dziś do końca, wszędzie widoki i mniemania walczące z sobą ulegają pojednawczemu wpływowi, który układa je do równowagi. Najwyraźniejszym może ustępem jest ten, w którym cesarz oświadcza, że wiele jeszcze pozostało roboty w udoskonaleniu ustanowien francuzkich. Nadzieja, że cesarz myślał o rozwoju swobod krajowych pocieszy wszystkich, bo rzeczywiście wiele jeszcze pod tym względem do ucywienia pozostało.

Ludność paryska najprzychylniej przyjęła mianowanie księdza Darboya na arcybiskupa stolicy. Wszyscy tu zachowali w żywej pamięci tego rozumnego kapłana, którego po kolei zaszczycała przyjaźń trzech ostatnich arcybiskupów paryskich, którego ks. arcybiskup Sibour mianował wykonawcą ostatniej swojej woli, którego tym samym sposobem odznaczył ks. kardynał Morlot, którego ukoehali katolicy w Nancy; co wszystko zaleciło go wyborowi cesarza Napoleona. Powtarzają, że gdy cesarz odwiedzał na śmiertelnem łożu kardynała Morlot, zalecił on księdza Darboya na swojego następcę.

Inni dostojnicy kościelni, godni zasiąść na stolicy paryskiej byli: kardynał Donnet, arcybiskup w Bordeaux; kardynał de la Tour-d'Auvergne, arcybiskup w Bourges; ksiądz de Bonnechose, arcybiskup w Rouen; ks. Chalandon arcybiskup w Aix i ks. Laudriot biskup rozszelski. Ksiądz Darboys został mianowany, nie ubiegając się wcale o ten zaszczyt. Przyjechał on był do Paryża dnia 5 stycznia i odjechał w sobotę d. 10, nie odwiedzając nikogo. Za powrotem swoim do Nancy znalazł depeszę telegraficzną, zapytującą go czy dostojność arcybiskupia przyjmie i z nią dopióro dowiedział się, że cesarz zwrócił na niego uwagę.

Błędnie doniosły niektóre dzienniki, że podczas ostatniej bytności swojej w Paryżu ksiądz

Darboys był na obiedzie w Tuileries; przez 4 bowiem ostatnie lata nie widział on nawet cesarza. Inne więc są powody jego wyniesienia. Ludzie świadomi następnie rzecz całą opowiadają.

W roku 1859 ks. Darboys miewał w Paryżu wielkopostne kazania, które zwróciły powszechną uwagę. W niedzielę kwietnią miał ostatnie kazanie. Cesarz, dla odbywającej się wówczas rady ministrów, na której postanowiono wojnę włoską, nie mógł znajdować się na nabożeństwie; lecz dowiedział się od cesarzewej, która posłała podziękować kazuodziej, o rozwiniętej przezeń wymowie; zapragnął go więc widzieć. Wezwany nazajutrz do Tuileries, przybył tam z kardynałem Morlot, który wprowadzony naprzód do gabinetu cesarskiego wyraził, iż w razie śmierci, chciałby mieć następcą księdza Darboya, tymczasem zaś prosił cesarza, aby go mianował jego koadjutorem.

Cesarz przyrzekł pomysleć nad tą prośbą. Wprowadzono potem księdza Darboya. Cesarz długo z nim rozmawiał, darował mu swój portret ozdobiony diamentami i kończąc posłuchanie ponowił daną kardynałowi obietnicę.

Była chwila, w której chciano mianować księdza Darboya koadjutorem. Jedynym zarzutem uczynionym w Rzymie był młody jeszcze wiek księdza Darboya; odłożono więc tę rzecz do czasu. Nieco później przyjechał kardynał Morlot został mianowany biskupem w Nancy i tu znalazła go pamięć cesarza.

Dzisiejszy arcybiskup paryski, urodzony pod koniec pierwszego cesarstwa w Fayl-Billot w obwodzie Langres, rozpoczyna teraz 49-ty rok życia. Co do powierzchowności jest on średniego wzrostu, oblicza łagodnego i rozumnego; co do przymiotów duszy jest to kapłan światłobliwy, pełen pobożności, wysokiego rozumu, silnej woli i bezstronności, co wszystko czyni go godnym wysokiego stanowiska, na które jest wyniesiony.

Ksiądz Darboys posiada wielkie zamiłowanie nauki i głębokie wiadomości. Sporządził nowe piękne tłumaczenie księgi „O Naśladowaniu Chrystusa“. Szedł on stopniami, bo naprzód był profesorem w seminarjum w Langres, kapelanem kolegium Henryka IV pod księciem arcybiskupem Affre, oficjałem paryżkim pod księdzem Sibour; podobnież oficjałem pod księdzem Morlot, a w ostatku biskupem w Nancy. Przybył do Paryża z powodu mianowania siebie wykonawcą ostatniej woli zmarłego kardynała. Dnia 9 stycznia w piątek, to jest w przeddzień swego wyjazdu odwiedziony został przez administratorów archidiecezji.

Ksiądz Darboys za dni kilka dopióro wyjedzie z Nancy.

Po śmierci kardynała Morlot zostają do rozdania: kapelusze kardynalski, urząd wielkiego jałmużnika Francji i primicerjusza św. Dyonizego, krzesło w senacie i nakoniec miejsce w regencji, tudzież w radzie tajnej.

Niewiadomo jeszcze, czy urząd wielkiego jałmużnika oddany będzie nowemu arcybiskupowi. Byłoby to do życzenia, bo dostojność wielkiego jałmużnika oddzielona od dostojności arcybiskupiej, mogłaby dać powód do sporów o pierwszeństwo miejsca, co nieraz zdarzało się, a między innymi przy śmierci Ludwika XVIII. Z drugiej strony zwyczaj wymaga, aby wielki jałmużnik był kardynałem, a ks. Darboys jeszcze nim nie jest. Mówią więc, że ksiądz kardynał Donnet otrzyma dostojność wielkiego jałmużnika.

Ksiądz biskup Cocquereau ma być mianowany primicerjuszem św. Dyonizego.

Według powszechnego zdania, ks. Darboys powołany będzie do rady tajnej i do zasiadania w senacie.

P. Drouyn de Lhuys przyjmował wczoraj pana Lambert, księcia Emyrny, posła króla madagaskarskiego. Dziś cesarz dał posłuchanie komendantowi Dupré, który powrócił z Madagaskaru, jutro otrzyma ten zaszczyt p. Lambert. Z tych posłuchań widać, że traktat przyjaźni zawarty między cesarzem i królem Rhadama II-m wkrótce zostanie ratyfikowany.

Wiadomo, że ten traktat daje początek ogromnemu przemysłowemu przedsięwzięciu na Madagaskarze, jednostajnie zasilanemu przez oba rządy. Wszystko każe wierzyć, że dom Rotschildów sprzyja temu przedsięwzięciu.

Dziennik N a r ó d otrzymał wyjątki ze sprawozdania ogólnego, które minister spraw zagranicznych złożył cesarzowi, jako wstęp do zbioru dokumentów dyplomatycznych rozdanych senatowi i izbie poselskiej. Ograniczamy się powtórzeniem najważniejszych części tego sprawozdania:

W ł o c h y. — Włochy pozostały jednym z najgłośniejszych przedmiotów naszej troskliwości i zajęcia, które nas w tej mierze ożywia, bynajmniej nie ostygło.

Mocno chodziło rządowi włoskiemu o zawiązanie prawidłowych stosunków z wielkimi dworami składającymi radę europejską. Na nieszczęście połączenie krajów południowych włoskich z krajami północnymi odbyło się

wbrew zwykłym prawidłom prawa międzynarodowego, i wiele państw w liczbie których znajdowały się Rossja i Prusy, nie sądziły, aby im wolno było przyznać nowe królestwo, bez zbroczenia od zasad ich polityki. Przedstawiliśmy tym dwóm dworom uwagi, jakie i nam samym przewodniczyły.

Przyznanie Włoch, zasilaając galinet turyński nową mocą moralną, niemniej w kraju jak za granicą, powinno było według nas dostarczyć mu środków odporu niebacznych uniesień i wyzwoleć coraz bardziej od wpływu stronnictw skrajnych.

Nie pominięliśmy ani jednej dogodnej zręczności dla przemawiania w tym duchu w Berlinie i Petersburgu. Rossja oświadczyła nam, że kierowała nią nade wszystko chęć zbliżenia swojej polityki z naszą w sprawach półwyspu i żądała, abysmy pośredniczyli w układach toczonych przez nią z gabinetem turyńskim, nim uczyni ostateczne postanowienie.

Powiodło się nam otrzymać od rządu włoskiego objaśnienia, które gabinet petersburski znalazł zadawalającemi.

Dwór w Rossji, podobnie jak Francja, uznał Wiktora-Emmanuela, pod jego nową nazwą, a Prusy nie zawahały się pójść tą samą drogą.

Włochy są dziś w prawidłowych stosunkach ze 4-ma wielkimi mocarstwami, a jeżeli położenie Austrii zostaje w tej mierze wyjątkowym, nie przestawaliśmy otrzymywać przy każdym zdarzeniu od gabinetu wiedeńskiego zapewnień najgodniejszych z tém, czego gołdzi się oczekiwać po jego umiarkowaniu i mądrości.

Rząd cesarski wie, że nie można spodziewać się ostatecznego urządzenia półwyspu i trwałego pokoju dopóty, dopóki niezgoda, różniaca papieżstwo z Włochami istnieje dędzie, nie jest mu też tajny niepokój, jakim ta niezgoda napełnia sumienia. Najpan sam wyłożył w liście na jaw wydanym niebezpieczeństwa tak nieprawidłowego stanu rzeczy, i wskazał i konieczność zniewalającą obie strony do położenia końca sporowi, i pierwiastki mogące doprowadzić je do zgody.

Opor z jednej a wymagania z drugiej strony dowodzą, do jakiego stopnia zbywa jeszcze umysłem na niezbędnym spokoju do spełnienia z całą słusnością warunków pojednawczych. Pragnąc przeciw utrzymać swój rząd w jednostajnym kierunku postępowania, zdawało się cesarzowi, iż korzystnym będzie wezwać mężów obcych uprzednim rokowaniom, a tém samem znajdujących się w przyjaźniejszych warunkach do zajęcia się według skazówek listu cesarskiego d. 28 maja, dziełem pojednania, którego tenże list zakreślił podstawy.

Zamiary n. pana zostały sprawiedliwie, jak na to zasługują, ocenione we Włoszech, i z radością przyznać możemy, że względny spokój nastąpił na półwyspie po wstrząśnieniach, których zadanie rzymskie było niedawno pozorem.

Wówczas, gdy nowi ministrowie włoscy oznajmują, że poświęcą swe starania zarządowi wewnętrznemu, że wstrzymają się, według słów swego programmatu, od obietnic, za któremi natychmiast skutek nie pójdzie, rząd papieski ze swojej strony nie odmawia już uznać wczesności ulepszeń, których nieprzeszawaliśmy nigdy mu doradzać, aby je zaprowadził w wewnętrznym swoim trybie. Otrzymałszy zapewnienia o laskawych zamiarach ojca św. i mamy powody do myślenia, że pożyteczne reformy administracyjne i sądowe wkrótce udzielone będą krajom, które pozostały jeszcze pod panowaniem stolicy s.

Dalej w tym wykazie zagranicznej francuzkiej polityki następuje opowiadzenie tego co w Grecji zaszło. Wiadome są już wszystkie przejawy wstrząśnienia helleńskiego, oraz, iż rzeczy zatrzymały się na trudności wynalezienia kandydata do tronu, któryby odpowiedział i wymaganiom mocarstw opiekuńczych i potrzebom Grecji, oraz przepisywanemu jej obowiązkowi utrzymania kształtu rządu monarchicznego, tudzież dzisiejszych granic królestwa, wyjąwszy tylko ich powiększenie przez ustępstwo wysp Jońskich, przez Anglję zapowiedziane.

Minister spraw zagranicznych przebiega sprawy serbskie i czarnogórskie. Co do tych ostatnich, rząd cesarski nie znajduje, aby ugoda zawarta między wodzem tureckim a księciem Czarnogórze, odpowiadała uczynionemu przez sultana zaręczaniu, że w stanie politycznym tego kraju nie zajdzie żadna zmiana. Rząd więc francuzki obstawał przy ogólnie służącym prawie mocarstwom rozstrząśnienia spólnie z ministrami sultana warunków ugody narzuconych Czarnogórzeanom. „Radzimy więc Porcie rzec się przeprowadzenia przez ziemię czarnogóską owej drogi wojennej, która nietylko nie utrwali spokojności w tych krajach, zawsze tak wichrzonych i tak łatwych do uzbrowienia, ale coraz dostarczać będzie nowe powody do powstań i wojny.“

Minister wspomina jeszcze o kopule Grobu Pańskiego w Jeruzolimie. Francja, Rossja i Porta weszły w układ, któremu całe chrześcijaństwo przykłaśnie. Od niejakiego czasu kopuła Grobu Pańskiego w Jeruzolimie znajduje się w stanie uszkodzenia grożącym bezpieczeństwu zakonników, mających straż Grobu Pańskiego i wernych zbierających się tam na modlitwy.

Ten stan rzeczy niegodny majestatu najbardziej czczonego kościoła w ziemi świętej, musiał obudzić troskliwość rządu cesarskiego. Rossja ze swojej strony podobnież zwróciła na ten przedmiot całą uwagę, pragnęła ona przystąpić uniknąć smutnych zatargów, jakie przewidywać należało, gdyby rozmaite spółzawodnicze z sobą wyznania chrześcijańskie miały wprost przystąpić do naprawy tej świętej budowy.

Oba gabinety umówiły się z sobą, aby wyjednać u Porty pozwolenie na przebudowanie kopuły wspólnym nakładem Francji i Rossji. Sultan, zespalaając się z tą myślą, dopomógł się jak właściciel ziemi, na której kościół stoi, o prawo uczestnictwa w potrzebnych na to wydatkach. Podpisany zatem został w Konstantynopolu protokół, między pełnomocnikami 3 dworów dla określenia warunków tej umowy.

P a r y ż 15 stycznia. Wczoraj w senacie i izbie prawodawczej rozpoczęły się prace parlamentarne.

W izbie prawodawczej ksiądz Morny otworzył tę pracę krótkim przemówieniem, odznaczającym się zwięzłością i mocą. Następnie przystąpiono do urządzenia biur w drodze losowania.

Dwaj posłowie, pp. Karol Lafitte i Brochant de Villers, złożyli umocowania. Już prócz tego 5 miejsc poselskich pozostawało niezajętych, jedno z powodu mianowania pana Rigaud naczelnym prezydentem w Aix, 4 zaś inne przez śmierć czterech posłów w przerwie między przesyłaniem a obecnym parlamentem.

Zdaje się, że wybory na 7-miu zbywających posłów niebędą nakazane, ponieważ wybory poselskie powszechne w całym kraju rozpocząć się mają dnia 20 czerwca, jako w dniu, w którym wpływa umocowanie teraźniejszego ciała prawodawczego.

Na wczorajszym też posiedzeniu złożono na stole prezesa projekta do dwóch praw wielkiej wagi, a mianowicie projekt budżetu na rok 1864 i projekt do zmiany art. 28-go ksdeksu handlowego.

Tak w senacie, jak i w izbie prawodawczej, komisarze rządowi, złożyli na stole prezesa: „Wywód stanu cesarstwa i zbiór dokumentów dyplomatycznych.“

Oznajmują że baron Gros bardzo prędko wyjedzie do Anglii. Nowy poseł francuzki przy dworze londyńskim jedwie do końca tygodnia zabawi w Paryżu.

Zapowiedziane jest bardzo prędko wydanie na jaw pamiętników marszałka Soult. Rodzina de Mornay powierzyła papiery znakomitego wodza do uporządkowania, panu Ksaweremu Raymond, redaktorowi dziennika de s D é b a t s.

Zapowiedzi małżeństwa marszałka Canrobert z panną Macdonald, mającego zawrzeć się pod koniec miesiąca, brzmią jak następuje:

Jego dostojność Franciszek Certain-Canrobert, marszałek Francji, głównodowodzący 4-m korpusem wojska, senator, posiadacz wielkiego krzyża cesarskiego orderu legji honorowej, kawaler wielkiego krzyża orderu angielskiego łaźni, kawaler najwyższego orderu Anunajady, wielkiego krzyża orderu szwedzkiego Serafinów, duńskiego słonia, perskiego Lwa i Słońca i t. d., mieszkający w Paryżu przy ulicy de la Ferme des Mathurins N. 18, syn pana Antoniego Certain-Canrobert i pani Anieli Niocci;

Posłubia pannę Leila-Florę Macdonald, właścicielkę zamieszkałą w Windsor przy swjej matce, córce pana Allan-Renald-Macdonald; kapłana-majora wojsk angielskich w Indjach i pani Elizy-Anny Smith.

Przemówienie, miane przez księcia de Morny w izbie prawodawczej dnia 14-go brzmi jak następuje:

„Panowie, mowa cesarza mało mi zostawiaje do powiedzenia i lękałbym się, tłumacząc jęj szlachetne wyrazy, nadwzięć ich wrażenie. Pewny jestem, że byliście głęboko wzruszonymi i wdzięcznymi za uczucia wypowiedziane przez n. pana dla ciała prawodawczego. Nadzieja, którą cesarz w was pokłada, nie będzie zawiedziona. Nie straciecie z uwagi w ciągu niniejszego parlamentu, że wasze zachowanie się i mowy mają wywrzeć znakomity wpływ na usposobienia i duch wyborców.“

Przez 5 ostatnich lat wspieraliście rząd tak, jak każde rozumne ciało polityczne czynić to powinno; udzieliście mu swoje szczerze współdziałanie, ale bez słabości. Każdy umysł bezstronny, który porówna zbiór waszych praw i waszych prerogatyw na początku teraźniejszego okresu z dzisiejszym; każdy, kto wyliczy

prawa, które zostały zmienione lub cofnięte za waszym uczciwym wpływem, bez przesileni i bez wstrząśnień, nieodmówi uznania, że wasze postępowanie tém było skuteczniejsze i pożyteczniejsze, iż było pojednawczem i umiarkowanem, tudzież, że ta wymiana ufnosci i ustępstw między panującym i wami, obróciła się na cześć i chwałę obu władz, a na użytek wszystkich wielkich potrzeb kraju.

Miejmy też nadzieję, że kraj w mądrości swojej przedłuży ten stan rzeczy, czyniący konstytucję dziełem nietykalnym, ponieważ zdolną jest ona do udoskonalenia, ponieważ sprzyja stopniowemu utrwaleniu wolności i utwierdza w sposób niepożyty podstawy cesarskiej dynastji.

Paryz 15 stycznia. Cała ważność pierwszego posiedzenia senatu skupiła się na wyborze dwóch sekretarzy: pana de Heeckeren, którego mniemania w przedmiocie władzy świeckiej aż nadto znane, i pana Ronjeau należącego do wywołonej mniejszości. Przewidywano, że mianowanie pana Bonjean wywoła spór i że większość senatorów odcienia pana de Heeckeren zechce mu przeszkodzić, nimo stateczny zwyczaj wszystkich politycznych zgromadzeń, że mniejszość miała zawsze w biurze izby sekretarza na równi z większością. Ponieważ większość konieczna wynosi 50 głosów, p. Bonjean wybrany został tylko większością 6-ciu głosów, które zawdzięcza, jak mówią pojednawczemu a zwykle skutecznemu wpływowi.

Żółta księga, obejmująca dokumenta dyplomatyczne, która zwykle bywa składaną izbom spóźniejsze z księgą Sinią, obejmującą wywód stanu cesarstwa, nie opuściła jeszcze pras drukarni cesarskiej. Utrzymują, że to opóźnienie spowodowane zostało przez zmiany wprowadzone już niemal w ostatniej chwili w tekście tego zbioru, do którego dołączono nowe dokumenta, mające jeszcze podnieść jego ważność.

Pierwszy to raz od zaprowadzenia ciała prawodawczego, projekt budżetu złożony został w samych początkach obrad. Skwapliwość, z jaką rząd przedstawił projekt budżetu na rok 1864 jest dowodem, że teraźniejszy parlament krótko potrwa.

Austria.

Wiedeń 11 stycznia. Dziennik W anderer oznajmuje, że na sejmie Styryjskim wytoczona będzie rzecz o zaprowadzeniu w tym księstwie szkółek słoweńskich.

W tymże samym dzienniku znajdujemy wiadomość o poszukiwaniach czynionych w redakcjach dzienników Vaterland Press; tudzież, że pan Kravani pociągnięty był do sądu za przedrukowanie z dziennika bawarskiego artykułu o królowej matce neapolitańskiej. Prokurator pozwał go o obrazę osoby należącej do rodziny cesarskiej; pan Kravani bronił się, że arcyksiężniczka wychodząc, za obcego panującego, przestała należeć do rodziny cesarskiej. Sąd apellacyjny zapytał ministra spraw zagranicznych co o tej obronie trzymać należało? Hrabia Rechberg rozkazał odpowiedzieć, że istotnie królowa neapolitańska przestała być Austrijczką. Podług listu z Pragi, dowiadujemy się, że na posiedzeniu 8 stycznia sejmu czeskiego, kiedy rzecz toczyła się o potwierdzenie wyboru jednego z posłów rodem Niemca, stronnictwo czeskie przegłosowało stu głosami 94 Niemców.

Wiedeń 12 stycznia. Czytamy w dzienniku W anderer: „Deputacja węgierska znajdująca się w Wiedniu dla wyjednania pozwolenia na budowę drogi żelaznej z wielkiego Waradynu do Kotozwaru, po otrzymaniu posłuchania u cesarza, udała się do kanclerza węgierskiego, aby mu podziękować za patriotyczną pomoc w tém przedsięwzięciu. Następnie też deputacja była u kanclerza siedmiogrodzkiego z prośbą o podobną pomoc z jego strony. Lecz hrabia Nadazdy, przelożywszy trudności, na jakie żądanie deputacji natrafie może, dodał, iż byłoby dobrze, aby zupełna rada cesarstwa ten przedmiot rozstrząsała, lub żeby przynajmniej Siedmiogrodzie na tej radzie było przedstawione. Deputacja skromnie odpowiedziała: iż spodziewa się, że najjaśniejszy pan znajdzie sposób usunięcia tych trudności.“

Donoszą ze Lwowa dnia 12 stycznia, że tegoż dnia książę Sapieha otworzył sejm galicyjski mową, w której radził starać się o postęp konstytucyjny i przez wzgląd na trudne okoliczności, nie przekraczać możliwych granic.

Rząd wniósł projekta do praw, dotyczące się zarządu gminowego i towarzystwa kredytowego ziemskiego. Było 128 obecnych członków. Książę Adam Sapieha, Borkowski, Smolka i Skorupka, zasiadli na skrajnej lewej; biskupi na prawej.

Prusy.

Berlin 12 stycznia. Gazeta narodowa z bieżącej wiadomości podana przez gazetę powszechną, jakoby 30 do 40 członków skrajnej lewej postanowiło oderwać się od stronnictwa postępowego i utworzyć oddziel-

ną gromadę demokratyczną, pod kierunkiem pana Waldeck.

Podpłkownik von Oppen, dowódca bataljonu obrony ziemskiej (Landwehr) w Stupie ostrzeżenie, że doszło do jego wiadomości, iż zamierzone jest zbieranie składek w powiecie Lauenburgskim na tak zwany fundusz narodowy. Ze zaś podobnego rodzaju składki są zuchwałym objawem przeciw woli królewskiej i nikt bez złamania przysięgi należąc do niej nie może, dowódca zapowiada, że sądownie ścigać i karać będzie wszystkich, co ten zakaz przekroczy.

Berlin 13 stycznia. Piszą stąd do Gazety Kolońskiej, że kiedy przedstawiano królowi naznaczenie pana von Kleist-Retzow na dostojność naczelnego prezesa księstwa Poznańskiego, król odmówił na to swego przyzwolenia, oświadczając, że nie chce rządzić podług Gazety Krzyżowej. To pewna, że najjaśniejszy pan nigdy gazet nie czyta.

Piszą z Insterburga dnia 9 stycznia, iż wyszedł zakaz do podoficerów, aby nie wazyli się bywać w restauracjach odwiedzanych przez osoby stanu cywilnego, nieprzyzwoita jest bowiem rzeczą, aby podoficerowie słuchali błędnych mniemań, które tam wypowiadane bywają. Czterech podoficerów, którzy przekroczyli ten zakaz, ukarano więzieniem.

Donoszą z Królewca co następuje: „Wybory gminowe ukończone tu i w Gdańsku, powinny dać poznać rządowi, jaki duch panuje w wielkich miastach królestwa. Na pierwsze urzędy muniępalne wybrano nęzów stanowiących postępowych.“

„Kupcy Elberfeldcy podpisali prośbę do izby poselskiej o wprowadzenie w wojsku pruskim systematu zastępców.“

WYSPY JOŃSKIE.

Korfu 29 grudnia. Miał tu miejsce 25 grudnia objaw ludowy na cześć zręczenia się przez Anglję orędownictwa wysp Jońskich. Wywołany był on szczególnie przez tę okoliczność, że pewna liczba najgorętszych dawniej zwolenników jednoty okazała teraz mniej zapału, a nawet umyśliła obudzić miejscowe patriotyczne uczucia ludności. Rzeczy odbyły się następnie. Arcybiskup oświadczył, że porzucenie na odczytaniu modłów o zjednoczenie całego plemienia greckiego pod chorągwią hellenicką, którą miano przynieść do cerkwi, ale pod warunkiem nieuczynienia najmniejszej zmianki o wyborze królewicza Alfreda. Zwykle dnia 25-go grudnia coroku, zwłoki św. Spirydjona, patrona wyspy i wystawione bywają przez trzy dni na uwielbienie pobożnych a potem uroczyste składane znowu w trumnie w obecności arcybiskupa, rządcy miasta, rajców i dalszych miejscowych urzędników.

Członkowie Klubu odrodzenia, niedawno utworzonego i składającego się w ogóle z osób stanu średniego, przynieśli przed cerkiew chorągiew hellenicką i mimo słaby opór policji, która nie otrzymała w tej mierze szczegółowych instrukcji, weszli do cerkwi.

Po skończeniu obrzędu religijnego złożono chorągiew hellenicką u nóg św. Spirydjona i arcybiskup odczytał umówioną modlitwę. Z cerkwi orszak, poprzedzony przez muzykę towarzystwa filharmonicznego i chorągiew hellenicką, udał się do pałacu wysokiego lorda-komisarza.

Przybywszy tam, rządcą rajcy miasta, i t. d. odłączyli się, dla odprowadzenia arcybiskupa do jego mieszkania. Wówczas prezydent klubu odrodzenia wystąpił na cześć królowej Wiktorji z mową dziękczynną za przyrzeczone wcielenie wysp Jońskich do Grecji. Następnie orszak udał się do konsulatów greckiego, francuzkiego, rossyjskiego i włoskiego — i flagi tych mocarstw pozdrowił pełnemi zapału okrzykami.

Uważano, że podczas tego objawu imię królewicza Alfreda ani razu nie było wymienione. Zdaje się że Jończycy, lubo nie należą do wyboru króla Grecji, poprzestali na wynurzeniu życzenia jednoty.

Kiedy orszak stanął pod oknami pałacu wysokiego lorda-komisarza i nie znalazł jego dostojności, zostawił mu więc następujący adres.

„Wiadomość, że rząd najjaśniejszej królowej oznajmił państwu europejskim, które podpisały traktat paryżki 5 listopada 1815, iż uwalnia wyspy Jońskie od swego orędownictwa, przepelniała szczęściem serca Korfiotów. Połączenie 7-miu wysp z królestwem greckiem, ziszczenie najgorętszych i jednomyślnych pragnień ich ludności, jest skutkiem wyroków Boskich; dyplomacja usłuchać ich musiała. Ale jeżeli przedewszystkiem Bogu Najwyższemu lud Heptarehji to szczęście zawdzięcza, niepodobna mu nieczuć największej wdzięczności dla narodu angielskiego, który w zamiłowaniu swoim swobody, spószczając naszą świętą walkę, chciał przemówić za nami do rządu jej królewsko brytańskiej mości.

„W tym zbiegu zdarzeń lud wyspy Korfu czuje szczególnie potrzebę objawienia swęj ra-

dości z tryumfu dobrej sprawy i ziszczenia jednomyślnych swych pragnień połączenia się z Grecją. Spócznie czuje potrzebę wynurzenia wdzięczności dla ludu angielskiego, który popierając nasze prawa, łącznie z niemi broni praw wszystkich w ogóle Greków.

„Składając waszję dostojności wyrazy tych wdzięcznych uczuć obecnego tu ludu, prosimy was milordzie, abyś raczył być ich tłómaczem przed rządem i narodem angielskim. Do tej prośby łączymy życzenie ujrzenia wspaniałomyślnego Albionu, który niegdyś przyłożył się do utworzenia królestwa greckiego, a który dziś przez wcielenie 7-miu wysp, zasiał środkowe ognisko swobody hellenickiego plemienia, życzenie, mówimy, ujrzenia Anglji dopomagającej i w przyszłej walce, jaką przyjdzie Hellenom toczyć na Wschodzie w sprawie cywilizacji chrześcijańskiej.

Dziennik Grecja zdaje 1-go stycznia wierną sprawę o objawach, z jakimi przyjęto w Atenach pełnomocnika angielskiego pana Elliot. Gdy chodzio mu szczególnie o to, aby nie wypaczono wyrazów jego odpowiedzi, p. Elliot przesłał je na piśmie do rzezonego dziennika.

P. Anastazy Gudas, prezydent klubu, pod nazwą Mnie ma nie powszechnie, napisał do pana Elliot, prosząc o naznaczenie godziny, w której deputację klubu przyjąć zechce i otrzymał następną odpowiedź:

„Z przyjemnością przyjmę panów jutro o południu, jeśli znajdziecie tę godzinę dogodną.“ Henryk Elliot.

Nazajutrz deputacja o godzinie naznaczonej przybyła; p. Elliot przyjął ją w obecności ministra angielskiego pana Scarlet i admirała dowodzącego eskadrą angielską w porcie pi-rejskim. Prezes D. A. Gudas przemówił w wyrazach najgorętszej wdzięczności ludu hellenickiego dla Anglji; oświadczył, że lud grecki byłby najszczęśliwszym, gdyby królewicz Alfred przyjął jego koronę.

P. Elliot odpowiedział:

„Dziękuję serdecznie za uczucia wynurzone dla mego kraju, dla królewicza Alfreda, a nawet dla mnie; ale wielce żałuję, że jest dziś niemożliwem ziszczenie waszych i ojczyzny waszję pragnień. Dawne traktaty między Anglją Francją i Rossją, świeżo wznowione, wyraźnie sprzeciwiają się spełnieniu tych życzeń.

Aby wam jednak dać poznać, do jakiego stopnia szanujemy życzenia narodu, oznajmujemy wam, że lubo jest nam wiadomo, że książę angielski nie będzie panował w Grecji, nie mniej jednak, nie przyszłemu królowi, ale narodowi greckiemu ustępujemy wyspy Jońskie, pod warunkiem, że król, którego naród wybierze, będzie też miłym i Anglji.

Wielce żałuję, że musiałem oznajmić wam wiadomość niemłą i dla mnie i dla waszego narodu, ale traktaty mocarstw opiekuńczych Grecji wkładają na mnie tę powinność. Zwróćcie więc waszą uwagę w inną stronę; wolno wam wybrać kogo chcecie, byleby nie wylażały go traktaty. Zalecam wam dom Ferdynanda; ojca króla portugalskiego.

Odpowiedź

„Z wielkim żalem słuchamy tej wiadomości; lubo wdzięcznie przyjmujemy uczynione nam odstępstwo; zapewniamy wszakże waszą dostojność, że Grecja w tej przynajmniej chwili, wycięć potrzebuje cnotliwego i szczerze konstytucyjnego króla, niż powiększenia swych granic.

Więcej niż którakolwiek dynastja królewska, dom angielski czci i szanuje rząd konstytucyjny. Nadto wiadomo waszję dostojności, że nie jest to rzeczą łatwą skierować jednomyślną uwagę całego ludu na osobę książęcia, o którym dotąd wcale nie myślał, i wielce lękał się, aby ta odmowa nie zapaliła ciężkich zaburzeń nie tylko w Grecji, ale na całym Wschodzie.“

Odpowiedź posła angielskiego.

„Kiedy niebezpieczeństwo jest wiadome, a nie zbywa na rozsądek, łatwo je odwrócić. Od waszję więc mądrości i od mądrości waszego narodu zależy utrzymanie spokojności.“

Odpowiedź pana Gudas.

„Aż do dziś dnia i my i naród nasz dajmy Europie dosyć dowodów rozważi i żądry utrzymania porządku; ale zwłknięcia obecne i ta niespodziewana odmowa przerażają nas słuszną trwogą.“

Odpowiedź

„Oby Opatrzność Boska raczyła odwrócić wszelkie niebezpieczeństwo.“

W przesłał niedzielnego podkownik Koronajos o godzinie 11-jej zrana, lubo tegoż samego dnia na żądanie pana Bulgaris toż był dowódcą gwardji narodowej ateńskiej, przybył z oficerami teje gwardji do pana Elliot i w mianę przemówił wyraził: „że chociaż głos mocarstw sprzeciwia się wyborowi na tron królewicza Alfreda; ale głos Boga, wyrażony w głosie ludu, oddaje mu hellenicką koronę. Róż ze śmiertelników weźmie na siebie odpowiedzialność sprzeciwiania się jego świętej woli? Prosimy więc waszą dostojność o przełożenie na-

szych najwyższych pragnień królowej Wiktorji, książęciu Alfredowi i całemu angielskiemu ludowi.“

P. Elliot odpowiedział w tych słowach: „Nie mogę ukrywać prawdy. Tak jak głos Greków, tak głos mojeo narodu jest niecofniorny; to co się stało odmienić się nie może.“

„Nigdy Anglja nie zmieni swoich szlachetnych uczuć względem Grecji, ale niepodobna jej przyjąć ofiarowanego sobie zaszczytu.“

Monitor dodaje, że ustępstwo wysp Jońskich, które przed dwoma miesiącami wniecilo by najwyższy zapał, dziś zdaje się być przyjmowane z obojętnością. Wszystko bowiem zważywszy, to powiększenie stanie się dla Grecji raczej ciężarem niż korzyścią; a jeżeli z drugiej strony, usposobienia Jończyków są takie jak je przedstawiają, może wyinać się ten dziwny wypadek, że i Grecja i konfederacja 7-miu wysp nie bardzo zechcą zjednoczenia, które im nie przynie ie spodziewanych korzyści.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

TRIEST czwartek 15 stycznia. Wiadomości z Teheranu z d. 11 grudnia oznajmują, że Dost-Mohamed cofnął się w wojskiem swoim o 18 mil od Heratu i że rokuje z Ahmedchanem.

Donoszą z Aten 10 stycznia, że nieład powiększa się w kraju i że nawet w samej stolicy ludzie są napastowani w nocy. Handel i przemysł upadają, pobór podatków idzie z trudnością. Wieść krąży, że zmiana ministrów jest nieuchronna; obawy wojny domowej zniknęły.

Donoszą z Konstantynopola dnia 10 stycznia, że Omer-Pasza zaniósł prośbę o złożenie dostojenstw Serdar-ekrema i głównodowodzącego wojskami w Rumelji. Sultan jeszcze mu nie odpowiedział.

Parostatek rosyjski Ker cz zatonął niedaleko Teodozji.

LONDYN piątek 16 stycznia. Wiadomości z Shang-hai z dnia 6 grudnia oznajmują, że to miasto jest spokojne i że położenie cesarskich polepszyło się. Powstańcy zniknęli z okolic Nankinu.

Mówią że flota rosyjska przyplęła dla pomagania działaniom cesarskich przeciw Nankinowi. Cesarscy odzyskali Shangyn.

WIEDEŃ piątek 16 stycznia. Dziennik Presse ogłasza list z Londynu 13 stycznia, uwiadamiający, że teraźniejszym kandydatem na tron grecki zalecanym przez Anglję, jest książę panujący sasko-koburgsko-gotański. Książę ma przybrać starszego syna książęcia Augusta, dla zastawienia mu w dziedzictwie tronu greckiego, a książę Alfred angielski nastąpi po nim w Koburgu.

MADRYT sobota 17 stycznia. Skład nowego ministerstwa jest następnym:

Marszałek O'Donnell, minister wojny i prezes rady;

Marszałek Serrano minister spraw zagranicznych;

P. Sallaveria minister skarbu;

P. Vega de Armijo minister spraw wewnętrznych;

P. Guillamas minister łaski i sprawiedliwości

P. Lujan minister-marynarki;

P. Santa-Cruz minister robót publicznych.

TRIEST sobota 7 stycznia. Otrzymało tu wiadomości z Bombay 27 i z Kalkuty 24 grudnia. Zawarty został traktat handlowy, z królem Awy.

Wiadomości z Heratu z dnia 17 listopada, oznajmują, że Dost-Mohamed, oblegać będzie przez zimę Herat, i że odrzucił przełożenia pokoju, uczynione sobie przez sultana Jana. Ten ostatni, opuszczony został przez część wojsk własnych. Minister angielski pan Eustwick Carey, przybył na granicę perską. Sultan Jan czekał z Muschid na przybycie posiłkowych wojsk perskich. Twierdza Herat, opatrzona jest na cały rok w żywność.

DREZNO, poniedziałek 19 stycznia, w południe. „Dziennik drezdeński,“ umieścił list z Turynji, podług którego książę koburgski nie odmówił jeszcze tronu greckiego, tudzież że w razie przyjęcia, królewicz Alfred nie obejmie po nim bezpośrednio rządów w Koburgu, ale że kraj zostanie pod kierunkiem tymczasowej regencji w imieniu książęcia Ernesta.

LONDYN sobota 17 stycznia. Wiadomości z New-Yorku z dnia 4, oznajmują, że według wszelkiego podobieństwa do prawdy, związkowi zdobyli Murfreesboro, w nocy 2 stycznia, bo generał Rosencranz poprzedzając nocą, przeprowadził do porządku siły wojskowe i zmusił oderwańców do ucieczki.

Podług sprawozdań związkowych, w pierwszym dniu, bitwa po Wicksburgiem, trwała 5 godzin. Wyparto oderwańców z ich okopów za miastem. Nazajutrz generał związkowy Sherman, wznowił walkę i bagnetami zdobył silne stanowisko oderwańców.

Między ochotnikami Stanu Kentucky, panuje wielkie niezadowolenie, z powodu proklamą-

cji, tycząc się wyzwolenia czarnych; wojsko również jest zdemoralizowane.

Rozgłoszony parostatek Monitor zatonął dnia 31 grudnia.

ROBURG, sobota 17 stycznia wieczorem. *Gazeta Koburgska* w dodatku nadzwyczajnym oznajmuje, że panujący książę wyjechał dziś do Brukselli, na żądanie jednego obcego państwa.

KOPENHAGA, sobota 17 stycznia. Dziennik *Toederlandet*, zbija wiadomość o odebraniu noty francuskiej w sprawie księstw, chociaż ta nota jest oczekiwaną już od dwóch tygodni.

PARYŻ, sobota 17 stycznia wieczorem. Dziś podpisany został o godzinie 4-jej traktat handlowy między Francją i Włochami.

Horacjusz Vernet (urodzony w Paryżu 30 czerwca 1789) zakończył dziś życie.

PARYŻ sobota 17 stycznia wieczorem. Dziennik *Temps*, zdaje sprawę z przyjęcia hrabiego von der Goltz przez cesarza.

Ambasador króla Wilhelma I, w mianej mowie, powiedział, że podniesienie obu poselstw francuskiego w Berlinie, i pruskiego w Paryżu, do stopnia ambasad, dowodzi coraz ściślejszych stosunków dwóch mocarstw między sobą; dodał, że traktat handlowy przyczyni się do tém większego skojazżenia ogniw łączących oba narody.

Cesarz oświadczył w swój odpowiedzi, że zupełnie podziela zdanie, wyrażone przez ambasadora. „Od czasu osobistego mojego widzenia się z królem, a mianowicie od czasu bytności jego w Compiègne, rzekł Napoleon, najżywiej pragnęłam, aby stosunki stały się coraz bliższymi.“

Cesarz oświadczył, że traktat handlowy uważa także za najlepszy środek utrwalenia stosunków między obu krajami.

LONDYN, niedziela 18 stycznia. Oznajmują z *New-Yorku* 8 stycznia, że flota związkowa opuściła Monroe i udała się w stronę niewiadomą. Jeneral Banks wrócił wolność w Nowym Orleanie, wielkiej liczbie więźniów, i w ogólności przyjął politykę pojednawczą.

Związkowi, weszli dnia 4 stycznia zrana, do Murfreesboro, a wieczorem puścili się w pogoń za nieprzyjacielem.

Związkowi zniszczyli 9 mil drogi żelaznej w Tennessee i w Wirginji, niedaleko Knoxville; przeszkadzili też przewozowi wojsk z Richmondu na zachód.

Sprawozdania urzędowe zwiastują, że związkowi odnieśli zwycięstwo w bitwie pod Murfreesboro i że straty oderwańców są znaczne. Bitwa pod Wicksburgiem trwała pięć dni. Jeneral Sherman opasał miasto we 40,000 ludzi i opanował cztery linje okopów. O milę od Wicksburga, związkowi musieli cofnąć się przed większymi siłami oderwańców, po utracie 4000 ludzi.

Dekret rządu związkowego, upoważnia do wypuszczenia w obieg 900 milionów obligacji 6%, mających umorzyć się w lat 20, 300 milionów w obligacjach 5%, wypłacalnych po 5 latach, i 300 milionów w obligacjach 1%. Kongres zagłosował wypuszczenie summy 10 milionów, mających wypłacić się w lat 30 a przeznaczonych na wykup czarnych.

LONDYN, niedziela 18 stycznia. Wiadomości z *New-Yorku* z dnia 5 stycznia, oznajmują z *Vera-Cruz* pod dniem 25 grudnia, że Francuzi zdobyli Pueblę i oczekują tam na posiłki, dla pociągnięcia na Mexico.

ATENY, niedziela 18 stycznia (przez Wiedeń). Rugi wybranych posłów ukończyły się w izbie, która zapewne przystąpi jutro do wyboru prezydenta; podług mniemania powszechnego, wybór padnie albo na pana Valibis albo na p. Palamidasa.

Zatrwa tu obawa wybuchu wojny domowej.

KAIR, niedziela 18 stycznia. Przeszłej nocy umarł wice król egipski. Obwołano jego następcą, Izmael-Paszę. Porządek nie jest zachwiany.

MADRYT, niedziela 18 stycznia wieczorem. Zaszła zmiana w ogłoszonej już liście ministrów. W ostatecznym składzie gabinetu, nie znajdują się ani pan Guillamas ani pan Santa-Cruz. Pan Lujan, mianowany z początku ministrem sprawiedliwości, został ministrem Fomento (to jest handlu, oświecenia i robót publicznych); pan Pastor-Diaz objął wydział sprawiedliwości a wice-admirał Bastillos, wydział marynarki.

LONDYN, poniedziałek 19 stycznia. Dziennik *Times*, ogłasza wiadomości z *New-Yorku* 8 stycznia, podług których, powodzenie związkowych na południo-zachodzie są wielkie ale nie stanowią. Stratę związkowych oceniją na 6500 ludzi, na 28 dział i kilka tysięcy jeńców, między którymi są jenerałowie Willich i Fry. Oderwańcy mieli stracić 5400 ludzi, w zabitych i rannych, oraz 1000 jeńców. Jeńcy czarni wzięci przez oderwańców, zostali natychmiast rozstrzelani.

Położenie wojska nad Potomakiem nie zmieniło się; jeneral Morgan poległ; bitwa pod Wicksburgiem trwała jeszcze 2 stycznia.

LONDYN, poniedziałek 19 stycznia. Donoszą z *New-Yorku* 8 stycznia, że p. Mercier, minister francuzki w Waszyngtonie, stracił posadę i że następcą jego będzie konsul francuzki w Nowym-Orleanie hr. Méjan.

Dziennik *Tribuna New-yorkska* za-powiada, że jeden z posłów Stanu Ohio, wystąpi z mową na rzecz pośrednictwa.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— **Wydawnictwo dzieł s. p. Syrokomli.** — W numerze 11-tym tegorocznej *Gazety Polskiej* wyczytaliśmy artykuł, roztrząsający postępowanie komitetu opieki nad rodziną s. p. Ludwika Kondratowicza w przedmiocie zamierzonego wydawnictwa dzieł poety, oraz nam stręczający nam rady, w jaki sposób uczynić by to należało. Przyjmujemy szczerem sercem i te zarzuty i te rady, i wyznajemy, że chętniebyśmy słyszeli ich jak najwięcej: „obruce semina versata terra.“ Ponieważ jednak ani zarzutów *Gaz. Polsk.* na swój rachunek policzyć, ani rad jej w tym razie usłuchać niemożemy, uważamy za obowiązkiem powiedzieć, dla czego tak a nie inaczej postępujemy.

Przedewszystkiem zastraszają sprawozdawcę *Gazety Polsk.* myśl ogromnego nakładu na wszystkie dzieła Syrokomli. Ponieważ nakład ten wyniesie około 80,000 złotych, „straszną jest, powiada, aby część kapitału zebranego uronioną nie została lub na długo zatrzymaną.“ Jest w tém omyłka, wynikająca z pisania o rzeczy sobie niewiadomej. Sprawozdawca myśli o nakładzie, „z funduszu rodziny pokryć się mającym“; komitet zaś ma na widoku prenumeratę, za pomocą której, ma ufnosć w swoich rodakach, iż nie uwięzi kapitałów otrzymanych ze składek, lecz je pomnoży, — i to jest jeden z celów wydawnictwa.

Lecz zachodzi pytanie: czy ten cel da się osiągnąć? Sprawozdawca *Gaz. Polsk.* mniema, iż go nie osiągniemy. „Wiadomo, powiada, iż ryzykując osmdziesiąt, potrzeba mieć na widoku przynajmniej drugie tyle: możemyż rachować, nawet najlepsze żywiąc nadzieję, że kraj znajdzie na kupienie pism znanych i już posiadanych około dwóchkroć sto tysięcy złotych? Mnóstwo osób wymawiać się będzie, że poezje te ma, że koszt jest wielki, dziesięć tomów nie każdemu nabyć łatwo, a wartość ich podnieśnie się zapewne wyżej sta złotych.“ My sądymy inaczej o naszej publiczności, a sądymy z przeświadczeniem o jej uczuciach i z rachunkiem w rękę. Co do tych uczuć, jeżeliśmy od samych tylko wielbi-cielów poety przebywających na Kaukazie mogli otrzymać 1000 rubli na rzecz jego rodziny, przypuścić ani na chwilę niemożemy, iżby kraj cały nie był w stanie z tém samem uczuciem złożyć na przedpłatę 3000 egzemplarzy 180,000 złotych. Co zaś do rachunku, pojedyncze egzemplarze wszystkich dzieł Syrokomli kosztują około 75 rubli; dzieła te wydane razem w jednym zbiorze kosztować będą drogą przedpłaty mniej więcej rubli 9, to jest taniej niż o ośm razy. Nabywać je więc będą ci wszyscy, którzy niemogli siedmiu ósmym części ceny oddać na użytek księgarski, — i to jest drugi cel, któryśmy mieli na widoku.

Sprawozdawca *Gaz. Polsk.* widocznie nie sprzyja całkowitym wydaniom dzieł pisarzy znakomitych; powiada bowiem, że drukowane dawniej osobne wydania są wystarczające, a dodanie pozostałości uzupełni je i będzie dobrze. „W tej czy innej formie, kraj, który uczył poetę, potrafi mu okazać miłość swoją, nie idzie tu o rodzaj wydawnictwa, a o skuteczną pomoc. Co się tyczy pism samych, tych pojedynczo wydanych, rozszły się w znacznej liczbie egzemplarzy, niektórych rzeczy po kilka było edycji, każdy je niemal posiada, pamięć więc ich nie zaginie, a w miarę potrzeby możnaby później wydawać to, co w handlu księgarskim wyczerpanem zostanie.“ Owoz wyznanie wiary sprawozdawcy *Gaz. Polskiej*. My sądymy inaczej. Powierzać księgarzom wydawnictwa, i ze względu na kieszeń czytelników, i ze względu na interes rodziny poety, niemożemy. Nabyte już dawniej i pozostałe w księgarniach egzemplarze dzieł pojedynczych, powodzeniu kompletnego zbioru zawadzać niemogą; a potrzeba jego jest taka sama, jak była potrzeba wydania całkowitego zbioru pism Kochanowskiego, Krasickiego, Karpińskiego, Brodzińskiego, Mickiewicza, jakkolwiek pojedyncze ich utworów egzemplarze dotąd się po rękach tulają. Sprawozdawcy nie idzie o rodzaj wydawnictwa, nam zaś bardzo o to chodzi: dobrego wydawnictwa wymaga po nas część dla autora i użytek czytelników. Niemożemy ze sprawozdawcą cieszyć się tém, że pamięć dzieł Syrokomli nie zaginie: społeczność musi z nich czerpać naukę, a bez upowszechnienia to się nieotrzyma. Pomnik dla zasług wieszczą i cenna a nauczająca pamiątka dla społeczności polskiej — oto trzeci i ostatni cel naszego wydawnictwa.

Zamiast tego, sprawozdawca *Gaz. Polsk.*, zawsze w widoku nienadwężenia funduszu rodziny, doradza zrobienie wyboru pism Syrokomli i sprzedać ich księgarzowi, celem przepyszego wydania w jednym tomie. „Kilka poematów, powiada, gawędy, jeden lub dwa dramata, poezje ulotne i pośmiertna pozostałość, z dodaną biografją, portretem, pięknymi ilustracjami, byłoby pożądanym pomnikiem i pamiątką.“ Nam się zdaje, iż byłaby tozysta spekulacja, rzucana tylko na zabawkę tej społeczności, dla której z okiem zażawionem śpiewał poeta. Ozdobne wydanie takiej wcale obszerniej książki z rozmaitemi cackami, które pod tytułem Syrokomli przekradłyby się do publiczności, kosztowałyby może tyle albo i więcej, co wydanie przyzwoite, ale niewysadne dzieł wszystkich; pożytek zaś z niego byłby dla nabywających więcej niż szczypliwy. Nie wiemy też, koby był tak dalece zuchwały, iżby bez skrupułów sumienia rad się porwał wy-rzec egipski sąd nad umarłymi, zastosowując go do przebiegania w żywych dziełach Syrokomli? Znamy zrobiony i wydany przez Jezuitów w Połocku wybór pism Kochanowskiego, w którym między innymi opuszczonemi utworami nieznajdziesz jego psalmów, pieśni i trenów — słowem rzeczy uznanych dziś przez krytykę za najpiękniejsze w dziełach czarnoleskiego śpiewaka. Na takie propozycje niewiemy w istocie co odpowiedzieć.

Nakoniec, za gęsto rozsiane w całym artykule rady, wzywające nas do bacności, do oszczędności, z całego serca dziękujemy: napowtarzać się tego nigdy za wiele niemożna. Możemy jednak zapewnić, żeśmy dawno już dawno sylabizowali na Horacjuszu: „Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parso!“ i pamiętamy o tém przynajmniej wówczas, gdy cudzy, publiczny grosz mamy w swych rękę.

— Na odbytu w d. 3-im b. m. posiedzeniu **Kommissji Balneologicznej** krakowskiej, dr. Warschauer odczytał podanie p. Szalaja, właściciela Szczawnicy do komisji balneologicznej nadesłane z prośbą, aby przydujący w komisji dr. Dietl, postarał się za pośrednictwem wydziału sejmowego, o niezwłoczne rozpoczęcie budowy drogi z Kościenka do Szczawnicy. Następnie professor dr. Kuczyński odczytał sprawozdanie o rozprawie L. Zeisnera: „Wiadomość o studni artezyjskiej wywierconej w kwietniu roku 1861 koło Ciecuchocinka.“ W końcu przewodniczący komisji dr. Dietl oznajmił, że z powodu wyjazdu swego na sejm krajowy do Lwowa, nie będzie mógł przez pewien czas podzielać prac i przewodniczyć obradom komisji. Na wniosek jego uchwalono uprosić dra Majera, prezesa Towarzystwa naukowego na tymczasowego zastępcę. Propozycję tę zaproszony przyjął.

— **Towarzystwo naukowe krakowskie.** Dnia 7-go b. m. na posiedzeniu oddziału nauk moralnych Towarz. Nauk. Krak., ksiądz Janota odczytał wyjątek z „Historycznego poglądu na zaludnienie dolin Dunajca i Popradu na Spżu.“ Następnie przedłożył odpisy i treść przejrzanych dokumentów i aktów odnoszących się do monografji Mogiły pod Krakowem.

— **Deputacja z Wiel. Ks. Poznańskiego** wysłana celem porozumienia się co do wyprowadzenia drogi żelaznej z Poznania, przybyła do Warszawy.

— **Dzieła Długosza.** — Piszą z Krakowa do *G. P.*: Wydawnictwo dzieł Długosza rozpoczęte przed kilku miesiącami, znacznie posunęło swe prace. Pierwszy tom prawie na ukończeniu. Indeks do tego dzieła wypracowuje nader starannie Teofil Zebrawski. Stanowić one będą najważniejszą stroną wydania. Widzieliśmy także specjemen drukujących się Długoszkowskich dzieł, mianowicie *Heinrich-go tekstu, do którego możnaby nader wypracować przypisy Żegota Pauli; w nich bowiem porównywa rozmaite kodeksy i edycje Długosze i razem z sobą zestawia. Jak wiadomo, do edycji tej oprócz szczęśliwie znalezionej autografu, użyto wszystkie prawie znane kodeksy.*

— **Dydaktyka** czyli umiejętność nauczania, ułożona według Weinkopfa, Splawińskiego i t. d., dla użytku nauczycieli, nauczycielek i kandydatek do stanu nauczycielskiego, przez Jana Steczkowskiego, wyszła w Jasle. Dziełko to winno się znajdować w rękę wszystkich nauczycieli szkół ludowych, tém więcej, że dotąd jest one jedynę w kraju naszym w języku polskim i przystępnę obrabione. (G. P.)

— **Proces.** — Dnia 12 b. m., toczył się przed kratkami senatu kryminalnego poznańskiego sądu apelacyjnego proces przeciwko p. Kazimierzowi Niegolewskiemu z Włociszewek, proboszczowi Hubnerowi i innym duchownym o postawienie krzyża. Jak donosiliśmy, osoby te poprzednio oskarżone były o przekroczenie prawa o stowarzyszeniach. Sąd atoli apelacyjny uznał obżalowanych niewinnymi.

— **Cukrowarstwo.** — Piszą ze Smiley: Cukrownie tutejsze otrzymują w tym roku porządną wydajność z buraków. Buraki tegoroczne dają po 12 procentów słodyczy, i jeżeli mamy

wierzyć fabrykantom, z berkowca buraków otrzymuje się 36 funtów mączki cukrowej. Biorąc ogólnie, urodzaj buraków w upłynioném lecie był średni: w dobrach trudniących się ich uprawą otrzymywano przeciętno po 35 berkowców z morga. Kwestja cła wwozowego na cukier zagraniczny i akcyzy od cukru krajowego, poczęła tu znowu zaprzętać umysły: wynurzyła się potrzeba zniesienia cła, a podniesienia akcyzy, co naturalnie jest rzeczą nader ważną dla kieszeni producentów i konsumentów, lubo w odwrótnym dla stron obu stosunku. Fabrykanci bynajmniej nie są radzi tej sprawie, i wojna podjazdowa poczęła już wkra-czać nawet do dzienników. Lecz z drugiej strony, coż winni, na Boga, konsumenci, którzy przez lat już dwadzieścia placą od 8 do 10 rub. za pud cukru domowego, kiedy zagraniczny mogliby mieć o cztery ruble, niemal o połowę taniej? Fabrykanci powiadają, ażebyśmy dali im kredyt, pobudowali koleje żelazne, zabezpieczyli kosztą transportu, a wtedy pomysła o zniżeniu ceny na cukier. Taką łaskę, jak powiada przysłowie, można znaleźć i u żyda. Jeżeli mamy czekać póty, aż nieogłędność cukrowarów przyjdzie do samopoznania i na kredyt zasłuży, póki koleje żelazne się pobudują z końca w koniec, wzdłuż i poprzek kraju, to długo czekać będziemy na stanie tak potrzebnego produktu, i w końcu żeby położyć na policy. Warto by też zaprobować mocniejszego lekarstwa.

— **Dochód na kolejach żelaznych.** — Według „Gazety Giełdowej“ drogi żelazne tutejsze miały w pierwszych latach swego istnienia dochody następujące: Petersbursko warszawska w roku 1857 na przestrzeni 52 wiorst po 1651 rub. 55 kop. na wiorstę; w 1858, na 128 wiorstach po 2855 rub. 51 kop.; w 1859 na 243 wiorst po 3609 rub. 17 kop.; w 1860 na 330 wiorstach po 4017 rub. 52 kop. Warszawska wiedeńska w r. 1849 z 324 wiorst otrzymała po 1594 rub.; w r. 1850 z takiejże przestrzeni po 1569 rub. na wiorstę. Rycko-dynaburska od 12-go września 1861 do tejże daty 1862 roku, z 204 wiorst otrzymała po 2555 rub. na wiorstę.

— **Projekt reform w sądownictwie.** — Wedle *Gazety Rzyckiej*, mitawscy prawnicy w całym komplecie ułożyli deputację wystosowaną do władzy, o dozwolenie naczelnikowi gubernji kurlandzkiej wezwać prawników i biegłych prawoznawców, iżby wybrali z pomiędzy siebie ośmiu członków, celem ułożenia artykułów zasadniczych przewodu sądowego w Kurlandji. W petycji wyrażono życzenie, ażeby połowa członków tego komitetu była wybrana z klasy średniej bez udziału szlachty rodowej; a nadto dodano, iż pożądaną byłoby rzeczą, ażeby także komitety ustanowione zostały w innych gubernjach nadbałtyckich, centralny zaś komitet w Rydze.

— **Thucydidesa historia wojny Peloponezkiej.** — Niezmordowany w pracy około przekładów starożytnych pisarzy greckich, tłumacz Xenofonta, Platona, Herodota, p. Antoni Bronikowski, daje nam pierwsze dwie księgi „Historji wojny Peloponezkiej Thucydidesa.“ Wyszły one w Poznaniu, nakładem nieznajomego hrabiego... któremu są przypisane. Nikt dotąd nie odmówił zacnemu pracownikowi zasługi jaka mu należy za to gorliwe zajęcie się, za to bezinteresowne roznamiętnienie ku pięknym wzorom greckim, któremi literaturę naszą wzbogaca; spotykamy jednak bardzo różne zdania o języku, o stylu, o samej formie przekładów p. Bronikowskiego. Radziłobyśmy, aby coś o nich wyszło z pod takiego pióra, które się samo zajmowało choćby raz w życiu trudnym zadaniem tłumaczenia klasyków. (G. P.)

— D. 28 grudnia r. z. zmarł w Pradze **Dr. Józef Czejka**, zasłużony pisarz i lekarz. Urodził się on w Rokycanach, d. 7 marca 1812 r. zajmował się wielę językiem i literaturą czeską, które wiele pracom jego zawdzięczają. *Dr. Czejka* starał się ustalić w języku terminologję muzyczną i lekarską; literaturę zaś wzbogacił przekładami niektórych poezji Goethego, z illiryskiego przełożył Draskowicza pierwotne dzieje i odrodzenie literatury illiryskiej, z francuzkiego trochę Lamartina z hiszpańskiego wybór pieśni, z angielskiego poezje White, Longfellowa i dramata Shakespeara. Tłumaczył też kilka drobnych rzeczy z polskiego. Zajmując się wielę muzyką, pozostawił i w tym przedmiocie rękopisma. Najwięcej są cenione przekłady jego z Shakespeara, zajmujące zaszczytne miejsce w czeskiej literaturze. Tłumaczył *Romeo i Julję*, *Cymbeline*, *Antonjusza i Kleopatę*, *Henryka V.* Sześć niewydaných dramatów zostało w rękopisem. Jako człowiek, Czejka wierzył w powolny, stopniowy post. p. ludzkości. „Żyjemy, pisał w jednym ze swych artykułów w r. 1858, w epoce nieprzebraganych sprzeczności, ale wiara w potężną siłę zwycięzkiego postępu, niedaje tracić nadziei.“

— **Wybory.** Piszą z Krakowa d. 8 stycznia: W dniu dzisiejszym rozpoczęło się około 9 ra-

no wotowanie, którego rezultat jest następujący: Z ogólnej liczby wyborców do 2800 wynoszącej wotowało tylko 954, a zatem 1800 nie brało udziału w głosowaniu; z tej liczby niewotujących, straciło około 700 prawo głosowania z powodu nieopłaconych podatków, a blisko 1,100 wstrzymało się od głosowania. Z liczby głosujących 954 wyborców, p. Lipczyński otrzymał 319 wotów, ogłoszony przeto został postem przez komisję wyborczą.

Skarbczyk domowy. Księgarz Wildt w Krakowie wkrótce zacznie własnym nakładem wydawać pismo ilustrowane pod tytułem: „Skarbczyk domowy.“ Dziennik ten wychodzić będzie poszytami, z których każdy składać się ma z 24-eh arkuszy druku ozdobionego 6—10 pięknymi drzeworytami. Treść jego stanowić będą: historia, biografia, wypadki bieżące, podróże, opisy miejsc, powieści, poezje, nauki przyrodzone, odkrycia, wynalazki i inne interesujące wiadomości z różnych wiedzy ludzkiej zakresów.

Piszą z Szadkowskiego do Gaz. Polsk. Jeden ze znakomych świętych kościoła radzi każdemu chcącemu dojść do doskonałości chrześcijańskiej, zaczynać od wykorzenia małych błędów, zapewniając, że wytrwale przedsięwzięta droga postępując, z łatwością zdobyć się będzie można na heroiczne cnoty. Przeciwnie, zaniedbując poprawę małych błędów, pragnąc od razu zacząć od wykonywania cnot nadzwyczajnych, nie tylko, że nie postąpi się w doskonałości, lecz pewnym być można — upadku. To, co się stosuje do pojedynczego człowieka, który jest jakby małym światem, da się zastosować tém bardziej do społeczeństwa, do narodu. I naród niech każdy zacznie od leczenia tych ran, które leczyć może, niech wykorzenia stopniowo swe wady.

Szereg różnych korespondencji o zamykaniu karczem w dni niedzielne i świąteczne, zakładaniu szkółek, wzywających do oszczędności i pracy, nasunęły nam tę uwagę. Drobne napozór są to prace, ale obfite z nich wkrótce wypłynąć mogą owoce, jeżeli do prac tych przywiązana będzie wytrwałość, warunek konieczny, chcąc osiągnąć cel zamierzony. Niestety! wytrwałość jest to ta skała, o którą rozbiło się i rozbiła wiele z chęcią podjętych robot. A bodaj, czy nie lepiej było nierozpoczynać, jak tak prędko ustawać? Cóż nieoświecony jeszcze, ale zawsze zdrowo sądzący lud nasz powie, gdy po zamknięciu karczem, przez parę niedziel, zastaje ją później otwartą? Czyż się na jego posmiewisko nie wystawiamy i zamiast przyciągnąć go do siebie, nie kopiemyż jeszcze głębszej przepaści pomiędzy nim a nami? Czyż kilku niechętnych egoistów, więcej o swoją kieszeń jak o dobro kraju dbających, którym opinje, stosunki, przyjaźń, ojczyznę, Boga wreszcie, mamona zastępuje, mają być powodem do powstrzymania reszty dobrze myślących od ofiary i poświęcenia? Nie, nie daj Boże, żeby tak być miało! i oby te kilka słów zwróciło uwagę tych, co raz na drodze ofiary pracować począwszy, z takowej zesła tak prędko.

Piszą z pod Przedborza do Gaz. Pol. Pociągając wniemem wam przestać nowinę, jako obywatele ziemscy okręgu Koneckiego, postanowili jednomyślną uchwałą zaprzestać w dobrach do siebie należących, wyszynku wódki i wszelkich rozpalających trunków we wszystkie niedziele i święta uroczyste, a to od samego rana do godziny 4-jej popołudniu, czyli w czasie trwającego po kościołach nabożeństwa. Nie wiadomo mi, czyli moralne to postanowienie, poręczone słowem obywatelskiem i popierane szczerą gorliwością zacnego naszego duchowieństwa, weszło już w wykonanie w całym okręgu; w okolicy bowiem podprzedborskiej jest to już faktem po części spełnionym. Pożądaną jednak byłoby rzeczą, aby w samém Przedborzu, wyszynk trunków był również, w czasie trwającego w niedziele i święta nabożeństwa powstrzymany; co ośmielał się notować dla wiadomości miejscowych dzierżawców propinacyjnych, którzy powinni mieć to przekonanie, że szanowanie bezprzymusowe wydanych dawniej w tej materji przepisów policyjnych, powinno się zgadzać z wewnętrznie ich przekonaniem. Mała strata w dochodach wynagrodzona im zostanie przeświadczaniem o obywatelskim czynie, który dla wspólnego dobra wypełnia. Mogę wam też donieść, iż chroniąca się przed okiem czujnych władz cząstkowa sprzedaż okowity na kwarty i kwatery jest tutaj bardzo rozgaleziona; a sąsiedzi moi mogą zaświadczyć, iż przemysłowcy naszego miasteczka, nietylko okowite, przybywającym do Przedborza włościanom gwałtem prawie podstawią, ale nawet sami ja wsiach odleglejszych od dworów roznoszą. Jak to wpływa na moralność i wyrobienie szlachetnych przekonań w naszym chłopku, możecie osądzić; a zarazem wierzę mi, że pisząc kilka słów najświętszej prawdy, czynię to, będąc pewnym, iż trafią one do ogniska, z kąd się źle rozchodzi i może nie będą grochem obitym od ściany. Szkółek wiejskich zdaje się siedm-

naście istnieje w naszym okręgu, a z tej liczby pięć przez samych włościan, bez niczyjego przyłożenia się, są utrzymywane. Krzątają się panowie o pomnożenie szkółek nie żartem; brak jednakże uzdolnionych i moralnych nauczycieli wpływa najwięcej, że nie możemy się większą liczbą o.sych zimowych zakładów pochwalić. Zawsze podobno, kto szczerze poszuka, ten i znajdzie. Oczyszczanie mało postąpiło; myślę jednakże pójść pośpieszniej, jeśli tylko uda się komu zrobić szczęśliwy początek.

Piszą z gub. Mohylewski: Na dobie najważniejszych kwestyj mamy cztery: uregulowanie stosunków z włościanami, szkółki włościańskie, zaprowadzenie gospodarstw bezpańszczyżnianych i zapowiedziane w marcu sejmiki. Co do pierwszej kwestji, krzątamy się niezgorzej, większość obywateli przystaje na wykup; a nawet tu i ówdzie słychać o ustępstwach na korzyść włościan; tak, pan Stefan Holyński darował im opłatę za ogrody i zabudowania, inni zaś rozkładają takową na lat kilka i kilkanaście. S. okojny charakter naszych włościan broni od przykrych i gorszących starc ze dworem, a jeśli i były jakie, to u tych rytynistów, którzy nie chcą zerwać tradycyjnych stosunków i raz na zawsze rozbratać się ze starym jak szkoły jezuickie bizunem i przysłowiem: „Szo ubjesz to i ujedziesz.“ Lecz takich mamy już niewiele, listy więc nadasz wprowadzają się spokojnie. Co do drugiej kwestji, t. j. oświaty ludu, Bogiem a prawdą i nie pomyśleliśmy na serio, gdyż mamy tu do zwalczenia dwie przeszkody: brak kapitałów, a poniekąd u wielu i brak dobrych chęci. Ale ufamy w lepszą przyszłość, ufamy w tych, którzy już się zdolali otrząść ze śmiesznych i grzesznych przesądów. O zaprowadzeniu gospodarstw bezpańszczyżnianych myślimy z obawą, bo z jednej strony lękamy się braku parobków, z drugiej zaś nie już przeczuwamy, lecz widoczny brak kapitałów zastrasza nas. Drugie dąłoby się usunąć przystąpieniem do Towarzystwa Kredytowego litewskiego, o czém myślimy na serio i w jakim celu wybraliśmy nawet delegatów. Pierwsza jednak obawa nie łatwo się da zaspokoić. Jużemy myśleli o sprowadzeniu kolonistów, lecz w te projekta nasze jak grom uderzył artykuł gazety rolniczej: „o wrogach Tellusa.“ Radzi ze zdarzenia, prosimy was Nadwiesianie, jako bliżej obeznanych ze stanem rzeczy na Szlązku, wyrzec swoje zdanie. Bo może i słusznie uważa p. Tadeusz Padalica, że wyżej pomieniony artykuł technie zbytnim puryzmem i że nie jest wcale występkami sprowadzanie kolonistów ze Szlązka, zamawiając tylko nie przez kantor, lecz przez wydelegowanego obywatela. Zbliżające się sejmiki, nastrożają nam też nie mało obaw, gdyż się lękamy, by one nie były podobne do poprzednich, na których najbardziej popłacały koligacje i protekcje, nie zaś osobiste przymioty kandydatów. Wartoby było wystąpić z godnością, albowiem głośno mówią o reorganizacji sądownictwa i wyborze urzędników, za których nie trzeba było się rumienić. Kończąc korespondencję moją, napomknę tylko o projekcie, który powzięto u nas niedawno, założenia biblioteki i czytelnicy powiatowej, nie omisszając zaś napisać o nim obszerniej, jeśli się tylko stanie faktem dokonanym. (G. P.)

**SŁÓW KILKA
O SPRAWIE WŁOŚCIAŃSKIEJ**

Z powoda dwóch bezimiennych brószur 1788, 1789 r.

Wielka a święta sprawa, dziś nas zaprzatająca, nowa organizacja stosunków naszych z włościanami, wywołuje wiele rozpraw publicznych, wiele dyskusji prywatnych, w których nieraz słyszeć się dają głosy namiętne, choć w gruncie, przez poczciwe uczucie podsytkowane, uwłaczające przeszłości naszej i całkiem ją nawet poniewierające za ucisk, jakiego wrzekomo lud doznawał od szlachty, znegocajęć się nad nim samowolnie i wyznawając go z praw, nie tylko już cywilnych, lecz nawet i człowieczeńskich. Swoi i obcy, z rozmaitych pobudek, miłości lub nienawiści, wywlekając ze świętych grobów biednych praójców naszych, stawia ich u pęgierza opinii wieku nowego i miłościwą im chłostę zadają. Lecz czy to chłosta słuszna? a jeśli słuszna, czy również jest godną i zbawienną? Kwestja to nader głęboka i drażliwa.

Surowi krytycy przeszłości popolicie tém grzeszą, 1-sze, że sady swe o niej wyprowadzają z przystosowania jej do czasów dzisiejszych; 2-re, że w tém przystosowaniu najczęściej z jednej strony biorą fakta spełnione, z drugiej zaś tylko pia desideria, teorie postępowe, piękne słowa, od czynu nieraz dalekie; 3-cie, że wyrokując o tej przeszłości, zapominają o zestawieniu jej z przeszłością innych krajów, o zestawieniu logiczném, opartém nie na współczesności chwil danych w dwóch albo kilku

różnych wiekiem narodach, lecz na porównaniu odpowiednich epok ich życia.

Wzgląd ten ostatni nader jest ważnym, i wielkoby ten zasługę położył, kto by dał nam obraz politycznego i społecznego rozwoju dawnej Polski z rzeczonóm porównaniem jej z innymi państwami europejskimi. Śmiem wierzyć, że byłoby to znakomitą rehabilitacją przeszłości naszej, do której wiele pretensij dzisiejszych ma tyleż podstawy, ileby jej miał zarzut, uczyniony nieletniemu chłopięciu, że nie ma tyle sił i rozumu, co człek dojrzały. Jak świat bowiem stara to prawda, że zarówno narody, jak i jednostki ludzkie, w rozwoju swym muszą ulegać pewnym prawom fizycznym, muszą mieć wiek swój dziecienny, młodzieńczy, męzki i sędziwy, a w żaden żywy sposób z niemowlęctwa do dojrzałości jednym razem nie przejdą. Nie brak wprawdzie takich przykładów w dziejach ludzkości, gdzie naródziecie przemocą w męza zmieniono; lecz anormalna ta męzkość, wprowadzając tylko jakiś zamęt w jego organizm, i mniejszą albo większą wyrządzając mu szkodę, prędzej lub później musiała zeń ustąpić, a naturalny rozwój odzyskiwał swe prawa. Przykład, doświadczanie, nabytki starszych narodów, bez wątpienia, że mogą zbawiennie oddziaływać na młodszą; lecz to oddziaływanie więcej materialnej niż moralnej strony się tycze; łatwiej bowiem zaimitować koleją żelazną, telegraf elektryczny, lub jaki inny wynalazek sąsiadów, niżli ich mądre ustawy i stosunki społeczne, które długowieczną a nieraz krwawą pracą zdobywać trzeba.

Nie koniec na tém. W sadach o naszej przeszłości, nietylko obcy, ale często nawet my sami przez to jeszcze błądzimy, że biorąc ogół faktów, najczęściej nie zwracamy uwagi na wiele szczegółów, pełnych głębokiego znaczenia, w których się rozpatrzywszy gruntownie, może nie jeden ze stan wcznych naszych wyroków musielibyśmy cofnąć zupełnie, a przynajmniej znacznie złagodzić.

Owoż, co do sprawy włościańskiej, tak serdecznie i tak gorąco, przez większość ludzi myślących, dziś traktowanej, ilekroć wspomniemy o przeszłości ludu naszego, pożądaną byłoby rzeczą, abyśmy, rozprawiając o ciężkich krzywdach, jakich się względem niego dopuszczali przodkowie nasi (młecz o tém byłoby grzechem, zaprzeczać — fałszem haniebnym), pilnie się przytém rozpatrywali: 1) czy starsi bracia nasi wśród rodziny narodów o wiele od nas lepsi, czy rówieśnicy nie gorsi od nas byli? 2) Czy ktoś inny na naszym miejscu, nie mając innego własnej woli hamulca, prócz pobudek moralnych: nie popełniłby stokroć większych od nas nadużyć? 3) Czy nadużycia te były stałe i powszechne, czy wyjątkowe tylko i po większej części wynikające z niestannego wzrwy wojennej, której przeszłość nasza tak pełną była? i 4) Nareszcie, czy wśród nas samych nie było szlachetnych obrońców ludu, surowych karciecieli rozbijałości szlachty, proków wołających o skrucę i poprawę.

Pobudką do tych uwag stały mi się tym razem dwie niewielkie broszurki, jedna z r. 1788, p. t. O p o d d a n y c h P o l s k i e c h (in 16-o str. 116), druga z 1789 r.: O d p o w i e d z na pytanie: „izali nieuczulose w wyższych wiekach ku poddanym, tak była opanowała serca Polaków, iż uczeni nawet nią zarazeni zostali?“ czyli dodatek do księgi o p o d d a n y c h P o l s k i e c h (in 16-o str. 147) z dewizą: i n t e r r o g a m a j o r e s t u o s e t d i c e n t t i b i. Obie bez miejsca druku i bez imienia autora. *)

O żadnej z tych książeczek nie napotykałyśmy wzmianki w dziejach piśmiennictwa naszego. Należa one do gromady tych politycznych broszur, których aż dotąd jeszcze bibliografowie nasi spisać nie mogli, w które zwłaszcza ostatnie lata rzeczypospolitej tak bardzo obfitowały, których między innymi tak wiele w świat rzucił: Stanisław Staszyc, Hugo Kollataj, Tadeusz Czacki, Jacek i Franciszek Jezierscy, Józef Wybicki, Wojciech Turcki i t. d. najciekawszej anonimem się zastaniając od podobnych wrzasków i rekymnacji, jakie w swoim czasie wywołał wiekopomny projekt ustawy Andrzeja Zamojskiego. Trudniem byłoby zadaniem odgadnąć autorów tych rozpraw; ja przynajmniej nie pokuszę się o to, a zresztą wolnym się sądzę od obowiązku dociekania tej tajemnicy, zapatrując się na te broszury ze stanowiska moralnego, nie zaś bibliograficznego. Pierwsza z nich jest gorącą obroną włościan, za którymi chociaż pod one czasy nie jeden głos szlachetny przemawiał, godna wszakże uwagi, że druga, odpowiadając na nią, tak się o niej wyraża: „daleki jestem od tego, abym miał dzielo o p o d d a n y c h P o l s k i e c h i e g o d n e g o a u t o r a n a g a n i a c l u b w o h y d e p o d a w a c, o w s z e m, w e d l e p o z n a n i a i p r e k o n a n i a m e g o, w i n i e m m u o d d a c s p r a w i e d l i-

wość i wyznać jawnie, że pismo to jest mądre, gruntownie, gorliwie i pożytecznie napisane, że autor onego jest pierwszym z Polaków, który dzielo osobne, porządne o tej materji, tak potrzebnej dla dobra narodu, wydał.“ I w samej rzeczy obrona ta jest tak gorliwą, tak energiczną, że i dziś nawet, gdy już tyle potężnych głosów w tej chwalebnej sprawie przemawia, uderza i zacną swą dążnością i jaskrawością kolorów, w jakich nadużycia szlachty maluje. Nadto odznacza się ta praca niepospolitą erudycją i gruntowną znajomością tak stosunków społecznych, jak i potrzeb ludności wiejskiej, ku podźwignieniu której najskuteczniejsze na one czasy, a i dotąd jeszcze w części stosowne, środki podaje. Zakres niniejszego artykułu nie dozwala mi rozszerzać się nad szacowną jej treścią i zmusza do przestania na kilku tylko uwagach i cytacjach, oraz na przepisaniu rejestru materji, który jest taki: 1) Wstęp do rzeczy. 2) O niewoli chłopów i jej nieprzyzwoitościach. 3) Wady chłopów z przyczyny poddaństwa. 4) Niechęć ku panom. 5) Pijaństwo poddanych. 6) Ubóstwo chłopów. 7) O powinnościach i daninach chłopów. 8) Złe skutki z nieoświecenia poddanych. 9) Co panowie tracą na poddaństwie chłopów. 10) Co kraj traci na poddaństwie chłopów. 11) Jak źle panom z samowolą. 12) O wolności poddanych. 13) Jak panowie wolności pozwalać mogliby poddanym. 14) O edukacji chłopów. 15) Coby kraj przepisał poddanym. 16) Co panowie zyskają na uwolnieniu poddanych. 17) Dokończenie.

Wywiodłszy historycznie nielegalność poddaństwa w Polsce i z niepospolitą wyrazistością skreśliwszy straszny obraz ucisku chłopów, zacny anonim wykazuje w sposób najbardziej przekonujący, że niewola włościan jest najhaniebniejszym bezprawiem, jedyném źródłem ich ciemnoty, ich nędzy i wszelkich błędów, a razem zubożenia, bezsilności całego kraju.

„Już teraz, powiada, pomiędzy rozsądnymi politykami niewzruszone stało hasło, że rolnictwo dobre — szczęście kraju, upadek rolnictwa — nieszczęście kraju. Już teraz dobrze myślący człowiek na perłę, na diament patrzy jako na świecące się caka, które tylko dziecinne oczy, jako chciwe świetnych błyskotek, bawić mogą; używa on pieniędzy, ale tylko jako znaków wygodnych do zamiany; a na plug, na radło patrzy zawsze z poszanowaniem, dotyka się tych szanownych narzędzi z miłą rokoszą, a oddaje w ręce rolnika z uprzejmą chęcią. Wszędzie się teraz zaprzatają około doskonałości tego użytecznego rzemiosła; Polska nasza patrzy na to przez zasłonę, a tymczasem ubóstwo zkładając wygnane, zwraca się do niej... Obroną przeciw niemu dobre rolnictwo... Chcąc dobrego rolnictwa, trzeba najprzód dać wolność rolnikom, gdyż bez wolności rolnik pracować szczerze nie może.“

Dalęj, dowodząc, że niewola, a z nią złączona nędza pomieszkania, jadła, odzieży, wreszcie przymusowe małżeństwa, stają się przyczyną nieludności naszego kraju, powiada:

„Hume przywodzi biegłych polityków, którzy doszli, że jedna mila kwadratowa rodzącego zboża pola wyżywi i zabawić może ludzi 1390. U nas teraz kraju mil kwadratowych jest 15,000, a ludzi 8,500,000, na milę więc nie przypada nad 566. Hume na mile angielskie miarkuje, które daleko są mniejsze od naszych, a zatem nasze większe więcej wyżywić powinny obywatela. Prócz tego Hume miarkuje na grunta angielskie, które są same z siebie nieplodne, sztuka je uczyniła żywnymi. U nas grunta są najżywniejsze, bo po niektórych województwach bez uprawy pszenicę rodzą, a we wszystkich z niewielką uprawą. Ale gdyby tylko mila bawila po 1390, powinibyśmy mieć ludzi 20,650,000. Ale zwazmy, jak w proporcja wysiewu małe u nas urodzaje. Autor uwag nad życiem Jana Zamojskiego mówi, że po rozbiórce kraju zostało u nas 200,000,000 morgów Chelmińskich. Na morg wysiewa ćwierci pięć. Z 20,000,000 tychże morgów rodzącego zboża, 105,000,000, po trzy ziarna miarkując, wychodzi. A gdy się starał o kilkoletnie inwentarze z województw mazowieckich, ruskiego, wołyńskiego, podolskiego, najurodzajniejszych prawie, od stu korcy po 17, 18, 19, a w innych po 24 korce widział użytku. Ja zaś w województwie Sieradzkim, wiem doskonale, że jeden dzierżawca z obcego narodu, bo z Szlązka, z wysiewu czterech korcy miał urodzaju korcy trzydzieści. Z tej proporcji miarkując, widać, jak wiele bez przemysłu szkodujemy. Tam od stu korcy 24 użytku, tu od czterech 26! Widać więc, że z nieludności kraju szkodujemy na rolnictwie, na rekodzielach, na wojsku, na mocy, na dochodach. Nieludności największą zawada poddaństwo chłopów; na poddaństwie więc chłopów bardzo wiele kraj traci.“

(Dokoń. nast.)

*) Obie napisane są przez ks. Dawida Pilchowskiego, znanego fiantropa, uczono o Homacza klasyków i założyciela konwiktu dla biednych w Wilnie. (Red.)

Z NAD HORYN A 13 Grudnia 1862. roku

ZNIWIARKA.

Z zalem wyznać nam przychodzi, iż genjusz domorosły mechaników naszych, chociaż wysiła się na utwor Zniwiarki, jednak dotąd na żadną praktyczną zdobyc się nie może. Niedawno zawiedliśmy się na zniwiarce księdza Podlaszeckiego, a obecnie spotyka nas to samo na zniwiarce p. Jakuszyka. Jakkolwiek dobre chęci są zawsze godne uznania, ale to jedno nie nadaje jeszcze prawa nadużywać dobrej wiary ogółu, zalecając w pismach publicznych jako rzecz doskonałą to, co ledwo miernostką nazwać się może. Ze pp. mechanicy mają trudne zadanie w układzie zniwiarki, którzyby zastąpić mogła ręczną robotę, to prawda, ale to tém większy wkłada obowiązek na tych, którzy są w bliższej z nimi styczności, aby będąc powołani do oglądania maszyn ich wynalazku i dania o nich publicznie swojej opinii, dopełniali to z największą sumiennoscia, bez najmniejszego pobłażania, stawiając się w roli bezstronnych sędziów odpowiedzialnych w obec dobra powszechnego za wyrok przez nich wydany. Przychylił, a jak się w skutkach okazało, przedwczesny odgłos o zniwiarce p. Jakuszyka, pochodzący z Pińskiego, umieszczony w N-236 Gazety Polskiej roku zeszłego, zachęcił niektórych naszych obywateli do wprowadzenia takowej na tegoroczne żniwo. Polegając na zdaniu znakomitego gospodarza Litwina, ofiarowaliśmy z chęcią p. Jakuszykowi żądane przez niego tysiąc złotych, ciesząc się w duchu z pokonanych trudności w sprzędzie dość obfitych plonów zboża i obliczając z góry wynikające ztąd korzyści i t. p. Tymczasem piękne nadzieje nasze spełzły na niczem: wszelkie liczone zyski zostały martwą cyfrą, zniwiarka jak przed tem mrzonką, a tysiąc złotych poszły w rubrykę niepowetowanych strat. Położyliśmy je na rachunek odniesionej ztąd nauki, aby przedtem, nim ogół oceni i za dobre pewną daną rzecz uznanie przykładać zanadto wiary do zdania pojedynczych osób i niewystawiać się przez to na dotkliwé próby.

Przyswojony przez p. Jakuszyka system amerykański pp. Manny i Hussey'a ma w swojej zniwiarce tę niższość w porównaniu z amerykańskimi, że nasi niedouczeni a zarozumiali rzemieślnicy nigdy w wykończeniu i dokładności tamczym wyrobom sprostać nie są w stanie, i dla tego rażąca, przechodząca wszelką krytykę nieakuratność budowy zniwiarki p. Jakuszyka na pierwszy rzut oka nie daje najmniejszej rekojmii zapowiedzianych rezultatów. Przy najprzyjajniejszych dla zniwiarki warunkach uprawy roli, potrzebuje ona 3-4 a nie 2-3 miernych koni, dla nadania równego ruchu. Ciężce ma niezłe, ale w odkładaniu garści zżętego zboża niweczy całą robotę, płacze, rozciąga za sobą kłosa; tamie obok stojące, nie zżęte, a co najgorsza, że jest nietrwale do tego stopnia, iż pierwszego dnia po kilkudziesięciu obrotach koni zupełnie się zepsuła, tryb się zgruchotał, drugi zapaśny nie przyszedł do miary, osł pękła, kopy blaszane podpadły, łożyska czyli panwie wytarły się w przeciągu kilku godzin i zatrzymywać w sobie tłuszczy nie były w stanie, słowem dziwić się należy odwazę p. Jakuszyka, z jaką swoją niedźną zniwiarkę do szeregu doskonałych maszyn zaliczył, i jako taką, tym, którzy jego sumiennosci zawierzyli, wysłał. Wzywamy więc p. Jakuszyka, aby się narzetelniej wywiązał z obowiązku, jaki zaciągnął w obec każdego, komu taki zawód zrobił i albo wzięte w trzykroć nad wartość zniwiarki pieniądze zwrócił, albo zniwiarkę na trwalszą, doskonalszą zamienił, albowiem w dzisiejszym krytycznym położeniu nie godzi się narażać braci rolników, wśród trudnej moralnej ich pracy na tak znaczne niepowetowane straty.

Władysław Plotnicki.

Waszyngton,

w grudniu 1862.

(Od naszego korespondenta).

(Dalszy ciąg, ob. N. 2.)

Wśród oczekiwania na większe boje, d. 1 grudnia 37-y kongres otworzył drugą, ostatnią. — Krótka sessja. Krótka, bo musi się zamknąć o 12-ty godzinie d. 4 marca, ostatnia, bo każdy kongres z dwóch sessji się składa. — Poselstwo prezydenta, otwierające ją, krótsze od wszystkich poprzedników jego, nie poświęca długich ustępów kwiecistym pochwałam. — Cztęry w nim są główne punkta: Wojna, nie mówi nic o żadnych nadziejach, — skończy się zapewne ona, oświadcza, gdy się podoba Opatrzności, i po niej wszystko znowu dobrze będzie, zgodnie z wola Najwyższego, — tymczasem radzi ją popierać. Szanowne to, gdy szczerze poddanie się, zdaje się jednak być skutkiem lub formułą przesady Purytanów, — przypomina nam usprawiedliwiania się pewnego

barona w wiekach średnich, który z litością pytającej się żonie, jak długo jeszcze będzie chłostał wasalów na podwórzu spędzonych — odrzekł:

„ma mie tant qu'il plaira à Dieu!“

Drugim punktem jest emancypacja murzynów. W tym razie przypomina prezydent swoją odezwę z 22-go września, zapowiadającą wyzwolenie niewolników 1-o przyszłego w Stanach upartych i wojnę prowadzących przeciw Zjednoczonym Stanom, ale zdaje się chcieć zmodyfikować warunki tejże emancypacji i odłożyć ostateczną na rok 1900. Kongres, zapewne dotknie żywotniej tej kwestji, i choć czasu mniej ma w tej sessji, można przypuścić, że ją przeprowadzi w jakiejkolwiek formie. Czy upodobana idea Prezydenta przekolonizowania murzynów, zdecydował także zupełnie w duchu jego pojęcia, z objawów obecnych tak w kongresie samym, jako też między murzynami i ich przyjaciółmi, śmiało wniesć możemy przeciwnie. Zresztą plan napotkał nie tylko bardzo żywe protestacje sąsiednich krajów w Ameryce, ale żal wielki między zrodzonymi z praocjów tu murzynami. Hayti i Liberja tylko przyjmują chętnie murzynów wychodzących z Ameryki, ale nad wszelkie pojęcie bardzo mało chce się tam wynosić.

Trzecim punktem są Finanse. O tych, jest jak i najmniej rzuconego światła, zdaje się całkiem odsyłać kongres i publiczność do raportu spodziewanego i planów sekretarza skarbu p. Chase. Zaleca wszakże złączenie wszystkich banków w Zjed. Stanach (jest ich z okładem 1500), pod względem przyjęcia jednostajnych not, przez centralny zarząd w Waszyngtonie dostarczenia, który przytem będzie miał prawo sprawdzenia rzeczywistego kapitału każdego banku w szczególności. Jest to zamiar dosyć kolosalny i nadzwyczaj nowy, bo odbierający w części kontrolę banków z rąk rządów stanowych. Dotyka więc interesów indywidualów, stronnictw i Legislatur oraz gubernatorów każdego stanu, słowem polityki, szczególnie odrzucającej i walczącej przez wielkie znakomitości, krajowe, począwszy od czasów Waszyngtona samego.

Czwarty nakoniec punkt jest umieszczony na początku poselstwa i poświęcony stosunkom z obcimi mocarstwami. Po lekkim upomnieniu ich za przedwczesną chęć wdawania się w interesy Ameryki, i za niechęć do Zjednoczonych Stanów, broniących przez Północ, objaśnia je licznymi dokumentami, formującymi ogromny tom korespondencji, traktujących trudności wynikające z blokady, konfiskaty, sekwestru i t. p. — Robi jednak nadzieje załatwienia wszystkich trudności, za pomocą komisji ad hoc utworzonych, za zgodą z większymi morskimi państwami Europy. Chwali nad wyraz szczęśliwe stosunki z Turcją, kończy wreszcie pocieszeniem, że kłopoty domowej wojny większych nie sprawdziły kłopotów zewnątrz. — W ogóle poselstwo nie przekrępa nadziei publicznych, ale treściwie i prawdziwie wyklada smutne położenie kraju. Północ zdaje się być z niego w ogóle zadowolona, bo od roku prowadząc wojnę wie, co ją cel i założone dzieło kosztować może i co jeszcze będzie musiała poświęcić.

Po wielu tygodniach ciszy, z pobojowiska narzesztę przybyło kilka wieści większej wagi. W Arkansas, niedaleko Fayetteville, generał Blunt i Heron pobili południowych dowódców Hindmana, Parsonsa, Marmaduke i zmusili ten cały, daleki, zachodnio-południowy korpus zaown cofać się ku Texas. W Tennessee i Missouri, generałowie Grant i Rozenkranz, nigdzie do walnej nie mogli nieprzyjaciela zmusić walki. Józef Johnson, Bragg, Cheatham i Polk unikają starcia, może dla siebie w niepomyślniej pozycji, ustępują prawie bez oporu. Dnia 11 federalne wojska zajęły Fredericksburg pod generałem Burnside; Franklina i Sumner ze swemi korpusami jednocześnie przeszli rzekę Rappahanock i zajęli pozycje w kolo tego zniszczonego zupełnie miasteczka, naprzeciw baterii i pozycji trzymanyh przez konfederatów pod generałami Lee, Jackson i innymi. Dnia 13 zaatakowaliśmy nieprzyjaciela w jego mocnej pozycji: po uporczywej walce, wojska nasze, straciwszy przeszło 10,000 w rannych i zabitych i 6 generałów, cofnęły się do miasteczka i wśród zgłiszcz i kurzących się ruin, noc w oczekiwaniu spędziły. Nieprzyjaciel nie zszedł z gór i swoich okopów nie opuścił, czy niechęć opuścić mocnego stanowiska, czy nie śnieg naszemu zmusić do wyboru między rozpaczą i topielą nagle wezbranego Rappahanoku; 15-go ku wieczorowi wojska nasze cofnęły się na lewy brzeg tego strumienia, a pod zastłoną nocą i niesłychanej ulewę i wiatru d. 16-go dokonaliśmy bez najmniejszej straty cofnięcie zupełne, zniszczywszy za ostatnim żołnierzem wszystkie mosty i komunikacje. Nieprzyjaciel, zdaje się, nie widział ruchu naszego. Dziwna rzecz istotnie, bo tyle mówią się zdradco przy naszych komendach, że nawet jednego wozu przybycie jest pierwiej wiadome w sztabie generała Lee, niż w naszych szeregach. Karjera generała Burnside zdaje

się skończona, żądają badań i poszukiwań, a mówią o następcach Hooker i Fremontcie znowu, może też Niemcom uda się z kolei Siegla na dowództwo wprowadzić. Kwestje pokoju podniesiono żywo w kongresie, w imię zachodu. Ale tymczasem jesteśmy w nader złej pozycji, wprawdzie można być w gorszej, od której na przypadek upadku kredytu, nie obronimy się, jeśli laskawy Pan Bóg nie zesle nam gdziekolwiek zwycięzcywa znacznego. Zwycięzstwa wyczekują kapitaliści, a bez kapitalistów trudno wyczekiwać przyszłych zwycięstw.

Dnia 19 grudnia, w tej chwili rozchodzi się wieść, że p. Seward usuwa się z gabinetu, i różne krążą wieści, kto spraw zagranicznych obejmie ministerjum? — nie jednak niema pewnego, jedno, że kongres wysłał komisją do zbadania przyczyny fatalnej przegranej d. 13 b. m. O Fremontcie niema wątpliwości, że dostanie dowództwo ważne. Wydawca djariusza, o którym niżej, wielce się tém niepokoi, tém bardziej że ten raz musi się pogodzić z Nowyorskim Heraldem, którego potępił najwyższy niestawy mianem, — potem, że ideał perfekcji autora djariusza, generał Siegel naczelnego nie obejmie, jak życzyć zdaje się, dowództwa.

Boje i pokoje zostawmy tedy kongresowi i generałom; poczekajmy trochę, pewno w przyszłym miesiącu dosyć się nagromadzi wypadków, o których wiele znowu będzie do mówienia. Broń Boże, nie knujemy żadnej przysięgi. Nie zawsze krytyka przez zawiść, drażliwość lub przekorę, przesądza to, czego sama dla dwudziestu czterech przyczyn nie robi. Zwykle kieruje się dobrą chęcią, przekonaniem, czasem poświęceniem się, a najeźdźcą zyczliwością. Ubolewa nad tem, co się stało przeciw jej przypuszczeniom, świadczy, jakby to być mogło lepiej. Ale rady, przestrogi, upomnienia z serca, chętnie, łatwo dawane, dla czego odrzucają łatwiej i gorzej ci, którzyby usłuchanie nie nie kosztowało, to już przechodzi wszelkie pojęcie moje. Wszystkie zdania krytyka były owocem zimnej rozważki, bardzo zimnej, bo poczętę pod zbraną z całej garde-robry koldrą, o ekonomicznym świetle księżycy, w chudej na poddaszu izdebce, daleko od ponęt świata i lekkiej bardzo strawności.

Literackich, krajowych, oryginalnych plodów, nie wiele wśród szczeru broni spodziewać się można. Rzymianin tam już jakiś wyrzekł, i myślny zanotował, że pan Mars jest bardzo szczęśliwy do płci pięknej — musi on tedy tak ją bałamuć, że ona swoich robotek zaniehbuję.

Wszakże, więcej niż kiedy, pokazało się tego roku książeczek dla dzieci nadzwyczajnej zalety pod względem instrukcji, osnowy, dykcji i moralności. Łatwe opowiadania, wzorowa tendencja i przystępność dla wieku od 5 do 10 lat, każdego może na domysł naprowadzić, że wszystkie te prace są matek i kobiet dziełem. Zaiste Amerykanki wyżej stoją pod tym względem od Angielek nawet, które jak wiadomo piękną zajmują dzielnicę w literackich kołach. Co do nas, sądzimy, że nauka we wszystkich tych wydaniach przewyższa wszystkich nauczycieli metodyczne style. Wyliczać je tutaj przechodziłoby zakres pisma, zdać więcęć treściwy obraz prawie niepodobna, dla tego poprzestajemy na ogólnej tylko wzmiance, nie wylizczając nawet dziś imion pięknych autorek.

Z poważniejszych produkcji, mamy wydanie w Bostonie poezij p. Bayarda Taylor. Pan B. Taylor, obecnie chargé d'affaires Zjedn. St. w Petersburgu, należy do szczytniejszych humorystycznych rodzaju Ameryki pisarzy. Treści więcęć poważnej, krytyczniejszej rozmaiłości, opisy i opowiadania jego, zalecają się nader wdzięcznym stylem. Żywymi obrazami, nowością głębszego pomysłu wiąże czytelnika; a filozofja w przypowieściach i śmiały, zdumiewający nieraz pólót ducha, kontemplacyjny umysł czytelnika zachwycają. Jego obozowy śpiew z czasów krymskiej kampanji „Annie Laurie“, stał się poezją ludu, śpiewkiem każdego wojaka. W jakakolwiek przestrojony mowę, wcieli się w każdą narodowość, bo tak zrozumiałym będzie, jak niezrównanego Jana St. Payna tęskna дума „Sweet Home“ ze swoją muzyką serca!.. Szkoda, wielka szkoda, że szlachetnych uniesień dzisiejszych i poświęceń tej wojny wdzięcznego obrazu, nie oddało dotąd jeszcze żadne pióro i nie uwieńczyło świętejwalki pro aris et focis!.. To, co się wałęsa pod widetach, podjazdach i obozie, pod namiotem lub koszarach, ledwo warte jakiegoś wspomnienia, owszem zapomnienia jak najprędszego godne. Wiele ze zbioru obecnego p. Taylor, już od niejakiego czasu znanem jest publiczności, czyli do tego rodzaju, cośmy, niewiedząc dla czego, z francuzkiego romansu nazwali; są to istne dumki Amerykanina! Wszystkie są pochwycone z osnowy życia człowieka i jego potoczego życia poezję malują. Zbiór ten wydany przez pp. Ticknor i Field, pod tytułem: „The poet's journal.“

Ciż sami wydawcy, ogłosili pośmiertne dzieło Wintropa „The Canoe and the saddle“, jest to

dziennik podróży, życia i charakteru dzikich stron odległego zachodu i dzikszych tam Indian. Opisy odznaczają się i żywością i prawdziwością oryginalną, dzikię, jednojędną wymowy, dziwnymi ruchami nadstarconej, Indianina zamieszkującego prery, czazmy i savany; oddaje go Wintrop takim, jakim jest istotnie ten syn natury, bez sentymentalnych upiększeń Chateaubrianda, lub butnego bohaterstwa napuszonego Maryata, a jeszcze mniej bez nienawiści niełitościwego pionera. Nadzwyczajność nowych odkryć przyrody, rysuje pędłem tak mistrzowskim, jak unosi szczerą pobożnością w wyższe sfery innej przyszłości, gdy opowiada prace i poświęcenie kapłanów, misjonarzy, zasłych w srogie niedostępne knieje, dokąd powiew świata cywilizowanego nie dolata i kędy nie słychać słów współczucia i wdzięczności! (Dok. nast)

ROZMAITOŚCI.

— Dziennik amerykański Commerce pisze, że niejakiś Trenor, nauczyciel tańców podał projekt, by redakcja tegoż dziennika bezpłatnie drukowała jego ogłoszenia, za co zobowiązał się dawać lekcje tańców redaktorom tego pisma.

— Dziennik Wschodnio-niemiecki poczta donosi, że w Wigilją Bożego Narodzenia po przedmieściach wiedeńskich przejeżdżał tajemniczo osłonięty powóz, który się zatrzymywał u najbiedniejszych mieszkań. Z powozu wysiadła dama, zlekką stuknęła w okno, a gdy się drzwi domu otworzyły, podawała koszyk z zabawkami i ciastkami, mówiąc „że to dziecie Jezus przysyła na gwiazdkę.“ — Pocztem, nie czekając dziękczynień, siadała do powozu, który dalej ruszał. Dotychczas nazwisko jej pozostaje tajemnicą.

— W pewnej wsi Połtawskiej gubernji, miało miejsce następane zdarzenie: dziatwa pasąca bydło, zebrawszy się w polu, wymyśliła grę nowego rodzaju: w prowa d z e n i e l i s t ó w n a d a w c z y c h. Jednego z pomiędzy siebie obierają pośrednikiem, drugiego starszyną i ogłaszają listy nadawcze. Większość, zgrywająca rolę włóciacz czasowo-obowiązanych, jednogłośnie oświadczyła się za przyjęciem listów — jeden z nich tylko był przeciwnego zdania, osądono go na chłostę, która też zartem spełniona została, lecz gdy malec trwał w uporze, pośrednik i starszyna, za wiedzą zapewne całej gminy, wskazali go na powieszenie. Pochyla brzoza wybornie, jak się im zdało, mogła zastąpić szubienicę. Nachylił więc gależ, przywiązali do niej petle i wsadzili w nią głowę malca, zapytali go jeszcze raz — czy przyjmuje listy? Odpowiedź była potwierdzająca, lecz w tej chwili, z krzaku wyskoczył zając, dziatwa zapomniata o swojej grze i rolach i popędziła za nim. Tymczasem puszczona gależ podniosła w górę biednego chłopaka, który śmiercią przypłacił ten nierozważny żart.

— W żadnej wojnie nie grało tyle armat, co w teraźniejszej północno-amerykańskiej. Po dwieście tysięcy dział każdemu wojsku towarzyszy. Każde starcie wywołuje isticie piekielną kanonadę. Lecz to nadziwniejsza, że od samego początku wojny, na tysiąc wystrzałów, zaledwo jeden przypada śmiertelny!

— W m. Lundenburgu umarł niedawno, ze wszelkimi symptomatami otrucia, jeden z mieszkańców. Przy dyssekcji ciała znaleziono we wnętrzościach arsenik, ze śledztwa okazało się, że nieboszczyk, nie dzieląc ogólnych przesądów, karmił się mięsem psów i kotów. Ostatnia kotka, którą był spożył zjadła mysz zatrutą arsenikiem i to właśnie spowodowało nagłą śmierć amatora psiego i kociego mięsa.

— Okolo przekopania kanału suezkiego pracuje obecnie 12,000 robotników. Jest to właśnie pora roku najdogodniejsza w tej szerokości geograficznej do robót. Wszystkie siły robocze skupione są między jeziorem Timah i Suez. Spodziewają się wkrótce osiągnąć na 8 mil przestrzeni głębokość dostateczną do przejścia ciężkich barek z portu Said do Suez, poczem dalsze roboty wykonują się będą z pomocą parowych machin. Kanał słodkiej wody w kierunku Kairu jest już prawie zupełnie ukończony, wpłynie to znakomicie na przyspieszenie robót, gdyż tym kanałem spławiane będą granity do budowy nadbrzeżnych grobli, przy porcie Said nad morzem Śródziemnem.

— Dzienniki berlińskie donoszą, że w Berlinie znajduje się już 7 jatek rzeźniczych, zajmujących się wyłącznie sprzedażą końskiego mięsa, i że w tym roku zabito 750 koni dla dostarczenia im mięsa. Żaden koń nie może być zabity bez świadectwa weterynarza policyjnego.

— Podług ostatniego obliczenia dokonanego w styczniu r. 1862, liczba starych zubrów w puszczy Białowiezkiej wynosiła 1124, a młodych 127.

OGŁOSZENIA.

W RATUSZU został otworzony od 1-go stycznia 1863 r. skład Maki Jeleckiej i Zytnej pyłowej także gryczanej pyłowej w najlepszym gatunku, będzie się sprzedawać po umiarkowanej cenie. 1-16

MEODY CZŁOWIEK uzdatniony na Organistę wiejskiego, szuka takiej posady przy kościele parafjalnym. Wiadomość powziąć lub listownie—zgłosić się uprasza do W-go Urbanowskiego w domu Dobroczyńców. 1-15

Od 23 kwietnia 1863 r. są do oddania w 6-cioletnią dzierżawę dwie fermy, położone przy stacji kolei żelaznej, o godzinę drogi od Wilna, obejmujące: 1-szą gruntu oromego i łąk 220 dziesięcin; 2-gą gruntu i łąk 82 dziesięcin, przy olszernych pastwiskach. Szczegółowa informacja u p. Konopackiego, w mieszkaniu W. Zyg. Malinowskiego, w domu rządowym, naprzeciw kościoła św. Jana przy ulicy Zamkowej, pod N. 127. 1-14

PIGUŁKI Z MATICO.

Pigułki te przygotowane są z olejku peruwiańskiego drzewa Matico (piper angustifolium) w połączeniu z Balsamem Copaiwy, pokryte są klejową substancją. Są znośne w braniu i pewnie działają niż inne pigułki z balsamu copaiwy i cubebę. W szpitalach Paryskich doktor Ricord, z pomyslnym skutkiem używa te pigułki w chorobach wyrażonych przy użyciu sprycowania powyższego, przegotowanego z liści Matico. 3-735

BANDAŻE BRACI MARIE pod nazwaniem Elektro-medyczne.

Bandaże od ruptur, pojedyncze, podwójne, pompkowe i dziecinne wynalezione przez braci Marie doktorów Paryskich, mających główny skład do hurtowej sprzedaży na ulicy Casette N. 22 a zamieszkałych przy ulicy l'Arbre sec 44, za który otrzymali brevet na lat 15. Liczne doświadczenia lekarzy francuskiego Fakultetu dowiodły, że Bandaż pp. Marie użytejszym jest od wszelkich bandaży dotąd wynalezionych, a to ze względu doskonałego podtrzymywania ruptur znacznej objętości, i uśmierzenia bólów w żołądku.

Cena pojedynczych i dziecinnych 40 fr. podwójnych 60, pompkowych 70 fran. do każdego dołączona jest i metoda użycia.

Składy w aptekach Petersburgskich, Moskiewskich i w Wilnie u p. Chrościckiego. 2-665

Trzy mile od Mińska, przy samym trakcie pocztowym z Mińska do Moskwy i St. Petersburga, jest do wydzierżawienia Fabryka Smolno-Terpenynowa, składająca się z czterech pieców, każdy ośm sążni smolaków mieszczący w sobie; dystylarnia, mieszkalny dom, będnarnia, skład na smołę i terpentynę, butle na terpentynę, węże i cały inwentarz—fabryka takowa może być wydzierżawiona w każdym czasie; bliższe informacje u Jenerałego Nadleśnego lasów księcia Wittgensteina, w Nalibokach przez Nowogródek, albo u miejscowego Nadleśnego w Podibruszu, przy Smolewiczach—majster do pędzenia smoły i będnarz na miejscu. 1-13

Za otъездомъ, продаются на Антоколь, въ домъ Г. Гербурта: рояль, тарантасъ и разная мебель. 1-2

Съ разръшенія совѣта главнаго общества россійскихъ желѣзныхъ дорогъ будутъ производиться въ канцелярїи 3 отдѣленія С. П. Варшавской ж. д. 14 января 1863 г. торги, посредствомъ запечатанныхъ конвертовъ на поставку 18 тысячъ квадрат. саж. восьми вершковыхъ дровъ на разныя станции отъ Калкуня до Орани и на вѣтви отъ Лантварова до Прусской границы.

Желаютіе участвовать въ торгахъ могутъ видѣть кондиціи ежедневно отъ 9 до 12 часовъ утра въ канцелярїи 3 отдѣленія находящейся въ верхнемъ этажѣ пассажирскаго зданія виленской станицы. Конверты будутъ приниматься до 12-ти часовъ 14 января (срокъ вскрытія конвертовъ) въ тойже канцелярїи.

Залогъ должны составлять не менше одной двадцатой части стоимости подряда. 3-990

Въ Виленской городской думѣ 22 января сего года въ 12 часовъ утра будетъ произведена продажа съ аукціона на сносъ двухъ-этажнаго деревяннаго амбара и шатра подъ колодеземъ во дворѣ Помісціонарскаго монастыря. Желаютіе купить означенныя строения, матеріалъ которыхъ состоитъ изъ дерева, годнаго на дрова, и изъ черепицы годной въ употребленію при постройкѣ, благоволятъ явиться на означенный срокъ въ Думу; для осмотра же тѣхъ строеній должны обратиться къ сторожу того монастыря. 1-18

CALENDARZ DLA LUDU POLSKIEGO

wydany staraniem Redakcji Gazety Rolniczej, wyszedł z druku i zawiera następujące artykuły:

- 1) Przedmowa redakcji Gazety Rolniczej.— 2) Święty Wojciech, patron ziemi Polskiej, (z obrazkiem kolorowy).— 3) Narodzenie Chrystusa Pana (z obrazkiem).— 4) Na czym Pan Jezus swoją Religję oparł, przez księdza Józefa Osieckiego.— 5) Pieśń Kmiotka, przez Władysława Syrokomlę.— 6) Skowronek z obrazkiem przez Marię Ilnicką.— 7) Jak to o nas myślą, czyli podróże Macieja (z obrazkiem), przez Frankę z Wielkopolski.— 8) Ślub sieroty (z obrazkiem) przez Walerego Wielogłowskiego.— 9) Kazimierz Wielki, król chłopków (z wizerunkiem), przez Juliusza Starckla.— 10) Gorzalka, obrazek dramatyczny w jednym akcie, Próbką teatralnego przedstawienia dla włościan, p. Kazimierza Góralca zyka.— 11) Feliks Borun (z wizerunkiem) przez Alojzego Kuczyńskiego.— 12) Zabawa w karczmie przez Janka z Bielca.— 13) Wieśniacy z Księstwa Łowickiego (z obrazkiem).— 14) Okreźne na wsi, przez A. K. Stelmasiwicza.— 15) Dziad i Baba, Bajka, (z dwoma obrazkami) p. J. I. Kraszewskiego.— 16) Wieśniaczka z mlekiem, Bajka, (z obrazkiem).— 17) O ogrodnictwie wiejskiem, —lekcja wstępna w szkółce ludowej, przez Andrzeja Mazurę.— 18) Nasze pństwo, przez Adama Matkowskiego.— 19) Opis, jak to pan Marcin gospodarował pięknie i dobrze na morgach 40-u ziemi, przez Zygmunta Gawareckiego.— 20) Rady gospodarskie.— I. O chowaniu ziemniaków na zimę. II. O podpieraniu gałęzi u jabłoni (z obrazkiem).— III. Ul, który dla wieśniaków jest najprzydatniejszy (z wizerunkiem), przez Adama Mieczysłowskiego.— 21) Zakonczenie.— I. Dzieła i pisma dla ludu najpożyteczniejsze.— II. W dopisku: Słowo o jarmarkach.— 22) Część kościelna i astronomiczna.

Kalendarz ten z 10 arkuszy druku w 8-ecie złożony z kilkudziesięciu drzeworytami i kolorowanym obrazkiem Ś-go Wojciecha na papierze białym, czysto i porządnie wydrukowany, kosztuje zł. 1. Jest to dotąd cena zdaje się niepraktykowaną pod względem taniości w wydawnictwie Polskiem, a Skład Główny w Księgarni Natansona, Krakowskie-Przedmieście Nr. 415. Biorącym na tuziny odstępuje się stosowny rabat. Kto się zgłosi franco do Redakcji Gazety Rolniczej najniżej po 20 egzemplarzy kosztu przesyłki nie ponosi. 5-902.

Wypredają się folwark POLANY w powiecie Świeciańskim parafji Niestaniskiej, mający obszaru włok 18. Łąk i lasu pod dostatkiem, położony nad rzeką Wilją. Dom mieszkalny dość obszerny i nowy, inne gospodarze zabudowania w dobrym stanie. Ktoby życzył ony nabyć, może się zgłosić do majątku Pakalniszek w tymże powiecie parafji Twereckiej. 1-12

LISZT WY

złoczone do ram, otrzymał znaczną ilość i sprzedaje EDWARD FECHTEL. 1-10

POTRZEBNE JEST mieszkanie familijne z wygodami—składające się z 6-u albo przynajmniej 5 pokoi z kuchnią. Mający takowe raczy zakumunikować adres do Redakcji. 1-8

Z rozporządzenia Rady Administracyjnej głównego Towarzystwa dróg żelaznych rosyjskich będą odbywały się przyszłego 14-go stycznia r. b. w kancelarji 3-go oddziału Petersbursko-Warszawskiej linii targi za pomocą zapieczętowanych deklaracji na dostarczenie 18,000 ósmiowerskowych sążni drzewa opałowego dla stacji kolei żelaznej położonych między Kalkuną i Oranami włącznie i na linii z Lantwarowa do granicy Pruskiej.

Zyczący mieć udział w pomienionych targach mogą oglądać warunki tychże coddziennie od 9 do 12 godziny zrana w kancelarji 3-go oddziału położonej w średnim pawilonie Wileńskiego dworca kolei żelaznej. Deklaracje przyjmowane będą do 14 stycznia włącznie do 12-jej godziny zrana, którego to dnia nastąpi rozpieczętowanie przedstawionych deklaracji w pomienionej kancelarji 3-go oddziału.

Wadium powinno wynosić przynajmniej jedną dwudziestą część wartości całego podradu.

W Wileńskiej radzie miejskiej (Dumie) d. 22 stycznia b. r. o godz. 12-jej rano będzie się przędawać z publicznego targu na zruczenie dwupiętrowy drewniany śpięchlerz i szopa nad studnią w dziedzińcu klasztoru po misjonarskiego. Zyczący kupić powyższe budowy, których matryjał składa się z drzewa, zdatnego na opał i z dachówek, które będą mogły być użytymi do pokrycia innego domu, raczą stawić się na termin zakreślony w radzie miejskiej; dla obejrzenia zaś tych budowli udać się do stróża klasztoru po misjonarskiego. 1-18

ZAKŁAD ROLNICZY ALBINA KOHNA i S. JUNGERA

przy ulicy Wielkiej (Zamkowej) w domu JW. Marszałka Rosski kuchennych, pastewnych, ekonomicznych kwiatów. 1-24

Pomocnik prowizora, który wytrzymał egzamin na ten stopień w uniwersytecie Moskiewskim i posiadający na to świadectwa uniwersyteckie — życzy znaleźć sobie miejsce w jednej z aptek Wileńskich i prosi pp. interesentów, przesłać warunki swoje przez m. Słonim w gub. Grodzieńskiej, dla przesłania do m. Dereczyna, p. Karolowi Ryżykiewiczowi. 1-17

Rilku listami p. Józef Sniadecki najsolennie obowiązał się wysłać ze Skrygółowa należny kapitał 4,500 r. sr. i procent zaległy 270 r. nieodmiennie 5 grudnia 1862 r. (za obligiem w 1857 r. na pięć lat wydanym) lecz i do dnia dzisiejszego takowego nie otrzymałem i co za powód tej nieakuratności nie wiem.

Gdy tymczasem, zawód podobny, sprowadza niemożność wywiązania się z przyjętych przezemnie zobowiązań a razem do strat nieobliczonych staje się powodem.

Skutkiem czego zmuszony jestem przypomnieć p. Józefowi Sniadeckiemu jego obiecujące listy i razem że termin oblięu skończył się, — a zatem wypłata powinna nastąpić. Oprócz tego niech wskaże swój adres, bo listy otrzymywałem z rozmaitych powiatów, a Skrygółow dotąd nie był przez jego zamieszkały. 1862 roku grudnia 15 dnia. Wolkowiczewicz. 1-11

JURKIEWICZ.

Magazyn Edwarda Fechtla ma honor doniesić, iż otrzymano: Sliwki francu z kie IMPERIALES w drewnianych i blaszanych pudełkach; także KAWIOR i SEMGE, które sprzedają się po zniżonej cenie. 1-11

Mam zaszczyt doniesić Szanownej publiczności, iż w dniu 20 listopada 1862 r. otworzyłem APTEKĘ w m. Mereczu pod firmą

J. WAJNBERG.

Takowa zaopatrzoną została we wszelkie lekarstwa tak zagraniczne, jako też i krajowe, również i w inne środki patentowane od pierwszych źródeł sprowadzone i rozmaite kosmetyki. Zaręczając za akuratne i sumienne ekspedycje, polecam moją aptekę łaskawej pamięci Szanownej Publiczności.

J. WAJNBERG.

M. Merecz 1862 r. 1-4

Прибытіе въ Вильно отъ 6 до 9 января 1863 г. ГОСТИНИЦА НИШКОВСКИ. Пом.: Князь Антонъ, Радзивиллы; Графъ Францъ Коссаковский — Эдуардъ Мейштовичъ; Игнатій Цѣхановскій; Ома Бударикъ; Мамертъ Малинскій; Витольдъ Курковскій; Полк. Булгаринъ; Алек. Бортевичъ; Болес. Бенцлавскій; Валер. Малиновскій; Судя Черницкій; Юлія Урениъ-Нѣпелвичъ; Осипъ Свирженскій; Конст. Корсакъ; Минскій губер. Кожениковъ; Кеєцады; Стан. Фелинскій; Сигиз. Косыя; Г-жи: Лоиза Голицына; Бригидъ Фергисъ; Агнеса Лопацинска; Надв. сов. Юлія Гензелевъ; Дочь колл. сов. д-ца Марія Эйерлингъ; Надв. сов. Плавъ Малеванскій съ женою; Отст. майоръ Львовъ съ сѣноубою; Колл. сов. Осипъ Каспрыцкій; Чин. Иванъ Дукеи съ женою; Пом.: Конст. Шенне; Титъ Болтуцъ; Чин. жел. дор.: Теодоръ Арнольдъ; Алек. Вернеръ. ГОСТИНИЦА ПОЗНАНСКИ. Минскій губ. пред. дворъ Богданевскій; Пом.: Крашевскій; Горски; Левъ Шинко; Гауеманъ; Камеръ-юнкеръ Всеволодскій; Графъ Тыманъ; Полк. Сушкынъ; Поруч. Шензелевъ; Ротм. Колчевскій; Докторъ Бекаревичъ съ женою; Таможен. чинов. Сенцицкій; Пом.: Чечотъ; Боронскій; Архит. Симонсонъ; Чин. жел. дор. Ходоровскій; Купцы: Дельпаецъ; Фрумкинъ.

Wyjechani.

Nabusz; Slotwiński; Olendzi; Kloczkowski; Miller; Gawroński; Alek. i Julian Rudzy; Milaszewicz; Jakobi; Masino; Malachowski; Chotomski; Medeksa z żoną; Ławrynowicz; Nestor Benistawski.

RUCH NA KOLEJACH ŻELAZNYCH W WILNIE

Pociąg PETERSBURSKI, składający się z wagonów I-jej i II-jej klasy, przybywa do Wilna o godz. 3 min. 1-jej po północy i zabierając wagony 3-jej klasy odchodzi do Warszawy o godz. 4-jej min. 10-jej po północy, staje w Grodnie o godz. 9-jej min. 32-jej zrana, w Białymstoku o godz. 12-jej min. 22-jej po południu; w Warszawie o godz. 6-jej min. 23-wieczorem. — Z WILNA DO KOWNA pociąg z wagonów I i II klasy tylko, odchodzi po przybyciu pociągu Petersburskiego, o godz. 3-jej m. 21 po północy, staje w Kownie o godz. 6-jej min. 5 rano, w Wierzbolowie o g. 8-jej min. 30 i w Ejdkunon o g. 9 rano, w Berlinie zaś nazajutrz o g. 5 m. 1-jej rano. — Pociąg PETERSBURSKI składający się z wagonów I, II i III-jej klasy staje w Wilnie o godz. 10-jej min. 20 wieczorem, odchodzi do Kowna i Berlina o g. 10 m 55, a podróży jadący do Warszawy zabierają się pociągami odhodzącymi o godz. 4-jej min. 10-jej po północy. — Jadący do BERLINA I II kl. mają jeszcze do wyborujechać zaraz jak wyżej lub czekać na pociąg odhodzący do granicy pruskiej o g. 3 min. 21-jej po północy. — Pociąg WARSZAWSKI I i II kl. odhodzący z Warszawy o godz. 11 m. 5 przed południem staje w Białymstoku o g. 5 min 23-jej po połud. w Grodnie o godz. 8-jej min. 17-jej wieczorem, w Wilnie o g. 1-jej m. 45-jej i mogą odjechać do Dynaburga, Rygi lub Petersburga, pociągiem odhodzącym coddziennie z Wilna do Petersburga o g. 5-jej m. 35-jej po południu. — Pociąg BERLINSKO-KOWIŃSKI (I, II i III kl.) przychodzi do Kowna o g. 1 min. 39 po południu, odchodzi o 1-jej min. 59 i staje w Wilnie o g. 5 min. 10. skąd jak powiedziano wyżej odchodzi do Petersburga coddziennie o g. 5 m. 35. — Pociąg BERLINSKO-KOWIŃSKI pospieszny (I i II kl.) przybywa do Kowna o g. 11-jej min. 28 wieczorem, odchodzi o g. 11-jej min. 39 wieczorem, staje w Wilnie o g. 2 min. 40 po północy, odchodzi o g. 3-jej min. 3 do Petersburga.